

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME
STRATEJİLERİNİN ÖĞRENCİLERİN ANLAMA DÜZEYLERİNE
ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Osman UYANIK

Hazırlayan

Arif ÇERÇİ

KONYA - 2005

ÖN SÖZ

Dil öğrenme, kişinin doğumuyla başlayan oldukça uzun bir süreçtir.

Dil öğrenmede ilk kazanımlar, belli bir programa, plâna ya da yönetime dayanmaksızın gelişmiş güzel yollardan gerçekleşir. Ancak bu alanla ilgili becerilerin geliştirilebilmesi için plânlı ve düzenli eğitime ihtiyaç vardır.

Ancak günümüzde geleneksel öğretimle, öğrencilerin bilme merakı, dil ile ilgili becerileri köreltiliyor, ezbercilik artıyor, kalıcı ve gerçek hayatta kullanılabilecek öğrenmeler daha az gerçekleşiyor. Bütün bunlarla birlikte öğrenciler okuldan, öğretmenlerden ve öğrenmeden uzaklaşıyor.

Bu araştırma, öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin Türkçe öğretiminde öğrencilerin okuduğunu ve dinlediğini anlama düzeyine ve Türkçe dersine yönelik tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın Türkçe öğretiminde verimliliğin artırılması için gerekli tedbirlerin alınması konusunda, ilköğretim okullarındaki mevcut uygulamalara ışık tutması beklenmektedir.

Araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren ve değerli yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd.Doç.Dr.Osman UYANIK'a, lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca bende emekleri bulunan kıymetli hocalarım başta Prof.Dr.Gönül AYAN'a, Prof. Dr. Hüseyin AYAN'a, Doç. DR. Halim SERARSLAN'a, Yrd. Doç. Dr. Kâzım KARABÖRK'e, Yrd. Doç. Dr. İbrahim ALTUNEL'e, Yrd. Doç. Dr. Mehmet KIRBIYIK'a, Arş. Gör. Serdar DERMAN'a, Arş. Gör. Murat ATEŞ'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmamın her aşamasında desteklerini esirgemeyen eşim Teslime'ye, Said PAYAN'a ve burada adını zikredemediğim pek çok değerli arkadaşşıma ve emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Arif ÇERÇİ

Konya-2005

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

İÇİNDEKİLER.....	I
------------------	---

BÖLÜM I

I.1 GİRİŞ.....	1
I.1.1 PROBLEM.....	1
I.1.2 PROBLEM CÜMLESİ.....	3
I.1.3 ALT PROBLEMLER.....	3
I.1.4 ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
I.1.5 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
I.1.6 VARSAYIMALAR.....	5
I.1.7 ARAŞTIRMANIN SINIRLARI.....	5
I.1.8 TANIMLAR.....	6

BÖLÜM II

ÖĞRENME MODEL, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

II.1 TAM ÖĞRENME MODELİ.....	7
II.2 ALIŞ YOLUYLA ÖĞRENME.....	9
II.3 BULUŞ YOLUYLA ÖĞRENME.....	10
II.4 ARAŞTIRMA İNCELEME YOLUYLA ÖĞRETME.....	10
II.5 İŞBİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRENME.....	11
II.6 BEYİN FIRTINASI.....	12
II.7 KART OYUNLARI.....	13
II.8 YARATICI DRAMA.....	14
II.9 TARTIŞMA YÖNTEMİ.....	14
II.10 GÖSTERİP YAPTIRMA YÖNTEMİ.....	15
II.11 SORU CEVAP YÖNTEMİ.....	15
II.12 ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME.....	16
-ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMENİN TEMELİ OLARAK DÜŞÜNMEYİ ÖĞRENME.....	18
-ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME NEDİR?.....	19
-ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMEDE ÖĞRETMENİN ROLÜ.....	22

II.12.1 DERS ÇALIŞIRKEN UYGULANABİLECEK ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME

STRATEJİLERİ.....	24
II.12.1.1 MOTİVASYON.....	24
II.12.1.2 DİKKATİNİ TOPLAMA.....	25
II.12.1.3 KENDİNE GÜVEN.....	26
II.12.1.4 OKUMA.....	26
II.12.1.5 BİLGİLERİ ÖRGÜTLEYEREK ÇALIŞMA.....	28
II.12.1.5 a- NOT ALMA.....	28
II.12.1.5 b- ÖZETLEME.....	29
II.12.1.5 c- BİLGİ HARİTALARI.....	29
II.12.1.5 d- KAVRAM HARİTALARI.....	30
II.12.1.6 ZAMANIN ETKİN KULLANILMASI.....	32
II.12.2 DERSTE KULLANILABİLECEK ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME	
STRATEJİLERİ	
II.12.2.1 AKTİF DİNLEME.....	32
II.12.2.2 DERSTE NOT ALMA.....	34

II.12.2.3 ÖZETLEME.....	36
II.12.2.4 ALTINI ÇİZME.....	36
II.12.2.5 BENZETİMLER.....	37
II.12.2.6 SINIF İÇİ ETKİNLİKLERE KATILMA.....	37
II.12.2.7 METNİN ANA HATLARININ ÇIKARILMASI.....	39
II.12.2.8 BİLGİYİ ŞEMA HALİNE GETİRME.....	39

BÖLÜM III

III.1 YÖNTEM.....	41
III.1.1 DENEKLER.....	41
III.1.2 RANDOM ATAMAYA GÖRE GRUPLARIN OLUŞTURULMASI.....	42
III.1.3 DENEY İŞLEMİ.....	42
III.1.4 ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI.....	43
III.1.5 KULLANILAN İSTATİKSEL TEKNİKLER.....	44

BÖLÜM IV

BULGULAR

IV.1 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	45
TABLO IV.1 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETLERİ.....	45
TABLO IV.2 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN DOĞUM TARİHLERİ.....	45
TABLO IV.3 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN KARDEŞ SAYILARI.....	46
TABLO IV.4 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN OKUYAN KARDEŞ SAYILARI.....	47
TABLO IV.5 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN ANNE EĞİTİM DÜZEYİ.....	47
TABLO IV.6 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN BABA EĞİTİM DÜZEYİ	48
TABLO IV.7 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN ANNELERİNİN MESLEĞİ.....	48
TABLO IV.8 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN BABALARININ MESLEĞİ.....	48
TABLO IV.9 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN AİLELERİNİN AYLIK ORTALAMA GELİRİ.....	49
TABLO IV.10 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN AİLELERİNİN OTURDUKLARI EVİN DURUMU.....	50
TABLO IV.11 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN ÇALIŞMA ODALARININ OLUP OLMADIĞI.....	50
TABLO IV.12 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN EVLERİNE GÜNLÜK GAZETE ALINIP ALINMADIĞI.....	51
TABLO IV.13 DENEY VE KONTROL GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE DERSİNİ SEVME DURUMU.....	51
IV.2 ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	51
TABLO IV.14 KONTROL GRUBUNUN ÖN TEST-SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	51
TABLO IV.15 DENEY GRUBUNUN ÖN TEST- SON TEST SONUÇLARININ	

KARŞILAŞTIRILMASI.....	52
TABLO IV.16 DENEY VE KONTROL GRUBU ÖN TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	52
TABLO IV.17 DENEY VE KONTROL GRUBU SON TEST SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	53
TABLO IV.18 KONTROL GRUBU ÖN TUTUM – SON TUTUM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	53
TABLO IV.19 DENEY GRUBU ÖN TUTUM – SON TUTUM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	54
TABLO IV.20 DENEY VE KONTROL GRUBU ÖN TUTUM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	54
TABLO IV.21 DENEY VE KONTROL GRUBU SON TUTUM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	54

BÖLÜM V

YORUM VE TARTIŞMA

1. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	56
2. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	56
3. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	56
4. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	57
5. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	57
6. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	57
7. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	58
8. ALT PROBLEME İLİŞKİN YORUMLAR.....	58

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. SONUÇLAR.....	59
VI.2. ÖNERİLER.....	60

BİBLİYOGRAFYA.....61

EKLER

EK.1 ANADİLİ (TÜRKÇE) ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER.....	64
EK.2 ANADİLİ (TÜRKÇE) ÖĞRETİMİNİN TEMEL İŞLEVLERİ.....	65

EK.2.1 OKUDUĞUNU ANLAMA VE DEĞERLENDİRME GÜCÜ KAZANDIRMAK.....	66
EK.3 İLKÖĞRETİM 8. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI İLKÖĞRETİM 8. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN ANLAMA GÜCÜNE İLİŞKİN AMAÇLARI....	68
EK.4. SUNU SAYDAMLARI.....	78
EK.5. DERS PLÂNLARI	91
EK.6. BAŞARI TESTİ.....	136
EK.7. TUTUM ÖLÇEĞİ.....	146

BÖLÜM I

1.1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

I.1.1. Problem

Türkçe dersi ilköğretim okullarının 1. ve 2. kademelerinde okutulan temel derstir. Türkçe dersi dinleme, okuma, anlama, anlatma, yazma, dilbilgisi becerilerini geliştirmeye yönelik oldukça kapsamlı bir derstir.

Türkçe öğretiminin amacı, Milli Eğitimimizin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğrencileri,

- anlama gücünün geliştirilmesi
- anlatım beceri ve alışkanlığının kazandırılması
- dinleme ve okuma zevk ve alışkanlığının kazandırılması
- kelime hazinesinin zenginleştirilmesi
- temel dilbilgisi kurallarının kavratılması
- dil sevgisi ve bilincinin uyandırılması

yönlerinden yetiştirmek, onlara yardımcı olmak ve yol göstermektir.

Günümüzde eğitim sistemimizdeki mevcut durumun köklü değişikliğe ihtiyaç duyduğu hakkında çeşitli ifadelere rastlanmaktadır. Bilginin geçici olduğu, ansiklopedik bilgiden çok olayları derinliğine kavrama yeteneklerinin geliştirilmesi ve öğrenci - öğretmen etkileşiminin önemi vurgulanmaktadır. Yapılması gereken temel değişikliklerin başında ise öğrenmenin öğrenci merkezli yapılması yer almaktadır.

Teknolojide meydana gelen hızlı değişim, bilgi dünyasında kendini daha belirgin hissettirmektedir. Bundan dolayı bilgiyi geçici hafızaya yerleştiren, ezberi bir kenara bırakan, bilgiye ulaşılacak kaynakları araştırmayı öğreten, bilginin kalıcı hafızaya yerleşmesini sağlayan öğrenmeyi öğrenme stratejilerini daha da önemli hâle getirmiştir. Artık eğitim, okul duvarlarını aşmıştır. Böylece etkin öğrenim yöntem ve stratejileri de hayatımıza zorunlu olarak girmektedir. Ezber, bir yanda olmazsa olmaz derecesinde önemliyken, diğer yandan, terk edilmesi hayati derecede mühim bir eğitim faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aslında terk edilmesi gereken, ezberin kendisinden ziyade, ezbere konu olan hususlardır. Çünkü herhangi bir konu ezbere alınana kadar anlamını yitirebilmektedir. Bundan dolayı bilgiyi hayata geçirme becerisi, bizzat bilginin kendisinden daha anlamlıdır. Bu nedendir ki, öğrenmeyi öğrenme daha büyük bir önem arz eder.

Gerçek anlamda öğrenme, öğrenmeyi öğrenmekle başlar. ihtiyaçlar, amaçlar ve hedeflerle ilişkilendirilmeyen yani sorgulanmayan bilgiler öğrenilmez, ezberlenir. O nedenle görülen, duyulan, algılanan birçok bilginin çok azı bellekte kalır. İnceleme sırasında edinilen farklı bilgilerini ileride işine yarayabileceğinin farkına varan öğrenci, niçin öğrendiğini keşfederek, kendine özgü hatırlama yöntemlerini, bilgileri ilişkilendirmeyi öğrenecek, analiz, sentez ve yorum yapabilme becerilerini de geliştirecek ve öğrenmeyi öğrenecektir.

Geleneksel öğretimde bütün etkinlikler öğretmene göre şekillenmişken, modern yöntemlerde öğrenci merkeze alınmış ve öğretmene rehberlik görevi verilmiştir. Uygulanmakta olan eğitim programları ders konularını temele koyarken, çocuğun doğasını, kapasitesini ve ilgilerini bir tarafa bırakmaktadır. Hâlbuki modern yöntemlerde öğrencinin öğrenim sürecine aktif olarak katılması düşünülmektedir.

Öğrenilen zihinsel beceriler ve stratejiler, karşılaşılan ya da yeni olan herhangi bir bilişsel etkinliğe uygulanabilirse stratejik öğrenmenin ve öğrenmeyi öğrenmenin amacına ulaştığından söz edebiliriz.

Türkçe dersinde anlamaya yönelik hedeflerin gerçekleştirilmesinde öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin kullanımının öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

I.1.2. Problem Cümlesi

Türkçe dersinde öğrenmeyi öğrenme stratejileri öğrencilerin anlama düzeylerini ve Türkçe dersine karşı tutumlarını ne derece etkilemektedir?

I.1.3. Alt Problemler

1. Geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubunun ön test, son test sonuçları arasında farklılık var mıdır?
2. Öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubunun ön test, son test sonuçları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu ön test sonuçları arasında önemli farklılıklar var mıdır?
4. Geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu son test sonuçları arasında önemli farklılıklar var mıdır?
5. Geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ön tutum-son tutum sonuçları arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?
6. Öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubunun ön tutum-son tutum sonuçları arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?
7. Geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu ön tutum sonuçları arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?
8. Geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu son tutum sonuçları arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?

I.1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türkçe dersinde öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin öğrencilerin anlama düzeyine etkisi incelenecektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

I. Türkçe dersinde öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin öğrencilerin anlama düzeyine etkisi var mıdır?

2. Türkçe dersinde öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin öğrencilerin tutumlarına etkisi var mıdır?

I.1.5. Araştırmanın Önemi

Etkili çalışma ve öğrenme için gerekli yöntemleri ve alışkanlıkları kazanmış bir öğrenci ile, hiç kazanmamış ya da sınırlı düzeyde kazanmış öğrencilerin derslerini başarmadaki düzeyleri elbette ki birbirinden farklıdır. Sınıf içerisinde öğrenci başarılarının farklılık göstermesi büyük ölçüde öğrencilerin öğrenme ve çalışma stratejileri ile ilgilidir. Çünkü geleneksel eğitimin yapıldığı okullarımızda, öğrenciler aynı öğretme yaşantılarına ve süreçlerine girmelerine rağmen başarı açısından sınıf içinde önemli farklılıklar vardır.

Bu durumu eğitimin her kademesinde görmemizin yanında ilköğretim okulları Türkçe dersinde de görmekteyiz. Yukarıda sözünü ettiğimiz farklılıklar öğrencilerin ders içi ve dışında kullandıkları öğrenme ve çalışma stratejilerinin onların başarılarında belirleyici bir ipucu olduğunu göstermektedir.

Öğrenmeyi öğrenme stratejilerini başarılı bir şekilde uygulayan ve kendi öğrenme işlemlerini yönetebilen öğrenciler sonuç olarak daha etkili bir şekilde öğreneceklerdir.

Öğrencilerin kullandıkları öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin tespiti, başarılı ve başarısız öğrencilerin kullandıkları stratejiler arasındaki farklar, farklı konu alanlarında kullanılan farklı stratejilerin, öğretmenlerin, sınavların, diğer faktörlerin strateji kullanımını ne derece etkilediği, öğrencinin ilgi, yetenek v.b özellikleri ile kullandığı stratejiler arasında ne gibi ilişkilerin olduğu vs. durumlar araştırılması gereken konulardır.

I.1.6. Varsayımlar

Araştırmanın plânlanıp yürütülmesinde ve sonuçta elde edilecek bulguların işlenmesinde şu varsayımlardan hareket edilecektir:

1. Araştırmada uygulanan başarı testlerinden elde edilen sonuçlar araştırma alanını temsil edecek ve araştırma için yeterli olacaktır.
2. Geliştirilen tutum ölçeğinin bu araştırma için gerekli verileri sağlayacağı varsayılacaktır.
3. Kontrol edilemeyen değişkenler, deney ve kontrol gruplarını aynı ölçüde etkileyecektir.

I.1.7.Araştırmanın Sınırları

Bu çalışma;

- a. 8. sınıf Türkçe dersinde öğrencilerin görüp izlediklerini, dinlediklerini ve okuduklarını anlama konuları,
- b. Bu konuların işlenişinde öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin öğrencilerinin başarı ve tutumlarına etkisinin değerlendirilmesi,
- c. Şanlıurfa ilinin Suruç ilçesinin merkezinde bulunan ilköğretim okulları ile sınırlıdır.

I.1.8.Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen değişiklikleri meydana getirme sürecidir.

Hedefler (Amaçlar): Varılmak istenen nokta, ulaşılmak istenen sonuçtur.

İlköğretim: Bir toplumun eğitim sisteminin ilk basamağı ve genellikle 5-15 yaş grubu çocuklara temel becerilerin kazandırıldığı temel eğitim devresidir.

Ön test: Öğretmenin, öğretici ünite veya konularda öğrencilerine öğrenime başlamadan önce uyguladığı test.

Son test: Öğretmenin sınıfta ele alıp bitirdiği ünite ve konuları kapsayan, öğretim sonunda öğrencilere verilen testtir.

Öğrenme stratejileri: öğrencilerin bağımsız olarak kendi öğrenme görevlerini gerçekleştirmelerini sağlayan teknikler, ilkeler ya da alışkanlıklar.

Öğrenmeyi öğrenme: Bilgiyi geçici hafızaya yerleştiren ezberi bir kenara bırakan bilgiye ulaşacak kaynakları araştırmayı öğreten, bilginin kalıcı hafızaya yerleşmesini sağlayan öğrenme stratejisi.

Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği: öğrencilerin Türkçe dersine karşı eğilimlerini ölçecek: t testiyle madde analizi yapılmış, geçerlik ve güvenliği sağlanmış likert tipinde ölçek.

Düşünmeyi öğrenme: Öğrencilere çok yönlü, soyut, eleştirel, yaratıcı, yapıcı, bağımsız, mantıklı ve analitik düşüncenin kazandırılmasıdır. Nasıl ve niçin soruları düşünceyi ateşleyen sorulardır.

Bilgi üretme: Öğrencilere, bilginin yeni bilgi üretmek için bir araç olduğu, kullanılmadığında fazla bir değeri olmadığı düşüncesi kazandırılmalıdır.

BÖLÜM II

ÖĞRENME MODEL, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

II.1. Tam Öğrenme Modeli

Bloom tarafında geliştirilen Tam Öğrenme Kuramı sınıf öğretiminde gerekli şartlar temin edildiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun, okulların öğretme amacını taşıdıkları tüm yeni davranışları öğrenebileceği anlayışı üzerine kurulur.

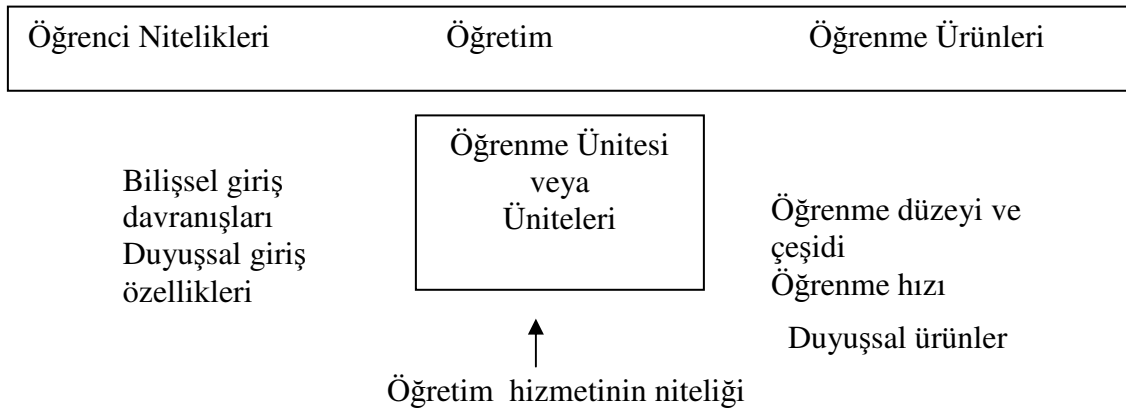
Bloom'a göre, okuldaki öğrenmeleri açıklama gücünde olan ve özenle kullanılmaları hâlinde okullarda hatadan arınmış bir öğretim düzeni oluşturması beklenen bir dereceye kadar da birbirine bağımlı görünen üç değişken şunlardır:

“ a) Öğrenilmesi hedef alınan becerilerin öğrenilebilmesi için gerekli ön şartları oluşturulmuş ön öğrenmelerin önceden gerçekleşmiş olma derecesi.

b) Öğrencilerin kendini öğrenmeye verme, öğrenme sürecine katılma veya onun kendini öğrenmeye vermiş ya da sürece katılmış bir duruma getirebilme derecesi.

c) Uygulamaya dönüşen hâli ile öğretimin, öğrenci ihtiyaçlarına uygunluk derecesi.”¹

Bloom'un geliştirdiği kurama temel olan okulda öğrenme modelinin değişkenleri ise şöyle bir şekil ile gösterilebilir:

Şekil 1.Okulda Öğrenme Modeli (SEVER,Sedat,Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme,s.30,Ankara,1997)

1- Sedat SEVER, Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme, Anı yayınları, Ankara 1997, s.3

“Öğrenme-öğretme sürecini tam öğretme modeline göre düzenleyebilmek için, öğretmen aşağıdaki işlemleri sırasıyla yapmalıdır:

1- Dersin özel hedef (amaç) ve davranışları ile bu hedef ve davranışların kazandırılacağı öğrenme ünitesi, dersin bir ilâ on saatlik bir bölümünü kapsayan kendi içinde bütünlüğü olan plânlı yarı bağımlı ya da bağımsız bir birim olmalıdır.

Daha sonra dersin özel hedeflerine ait davranışlardan hangilerin hangi ünitelerle kazandıracağı ve ünitelerin kapsadığı konuları açıkça belirlenmelidir.

2- Bir dersin kapsamı öğrenme ünitelerine ayrıştırıldıktan sonra, her bir ünitenin öğrenilebilmesi için gerekli olan ön koşul davranışların neler olduğu belirlenmelidir.

3- Yeni bir ünitenin ya da dersin öğretimine geçmeden önce öğrencilerin ön koşul davranışlara sahip olup olmadıklarını, uygulanacak bir bilişsel giriş davranışları testi ile belirlenmelidir.

4- Bilişsel giriş davranışları testi sonuçlarına göre üniteadaki davranışların öğrenilmesi için gerekli olduğu hâlde eksik olan ön koşul davranışlarını tamamlama öğretimi yapılmalıdır.

5- Tamamlama öğretiminden sonra üniteadaki yeni davranışları kazandırmaya dönük, öğrencilerin etkin katılımının sağlanacağı öğrenme, öğretme etkinlikleri düzenlenmelidir.

6- Üniteadaki bütün davranışlar kazandırıldıktan sonra izleme değerlendirilmesi yapılmalıdır. Değerlendirilmeye esas olmak üzere kullanılacak izleme testi, üniteye kazandırılmaya çalışılan tüm davranışları yoklamalıdır.

7- İzleme değerlendirilmesinden sonra belirlenen tam öğrenme ölçütüne ulaşmadan öğrencilerinizi, öğrenme eksiklerini ve yanlışlarını düzeltmek üzere ek öğrenme-öğretme etkinliklerine yönlendirmelidir.

8- Ek öğrenme-öğretme sürecini tamamlayan öğrencilere, daha önce uygulanan izleme testini uygulayarak, öğrencilerin tam öğrenme ölçütüne ulaşmış-ulaşmadığı belirlenmelidir.

9- Öğrenciler tam öğrenme ölçütüne ulaştıktan sonra II. üniteye ilerletilmelidir.”²

2- Nuray SENEMOĞLU, Müfit GÖMLEKSİZ , Tülay ÜSTÜNDAĞ , **Öğrenmenin Oluşumu**, MEB yayınları, Ankara 2001, s.18-19

II.2. Alış Yoluyla Öğrenme-Sunuş Yoluyla Öğretme

Sunuş yoluyla öğretim dendiğinde genellikle düz anlatım şekli akla gelmektedir. Bu stratejide öğretmenin asıl görevi öğrencinin öğrenmesi için konuyu en uygun biçimde organize ederek yapılandırma; uygun materyalleri seçme; daha sonra da konuyu genelden özele doğru sistemli ve anlatımlı bir şekilde öğrenmesini sağlamaktır.

“Bu stratejiyle genellikle bilgi düzeyindeki hedef davranışların (kavramın tamamı, olgu, ilke, yöntem) kazandırılması gerçekleştirilebilir.”³

“Buluş yoluyla ve sunuş yoluyla öğrenme yaklaşımlarında öğretmenin rolü büyük ölçüde farklılık göstermekle birlikte, iki yaklaşımın birçok ortak özellikleri vardır:

- 1- Her şeyden önce iki yaklaşım da öğrencinin aktif olarak öğrenme sürecine katılmasını gerektirir.
- 2- Her iki yaklaşımda da öğrencilerin harekete geçirilmesi ve yeni öğrenmelerle ilişkilerinin kurulması önemlidir.
- 3- Her iki yaklaşım da her yeni öğrenme sonucunda zihinde birtakım değişmelerin oluştuğunu ve öğrenmelerin anlamlı olması gerektiği görüşünde savunmaktadır.”⁴

Sunuş yoluyla öğretme, öğretmen ve öğrenci arasında yoğun bir etkileşimi gerektirir. Öğretmen, aktif olarak öğrencilerin katılımı sağlamaya çalışır. Giriş bölümlerini öğretmen yapmakla birlikte hemen ardından öğrenciler fikirlerini, örneklerini, tepkilerini açıklar, tartışırlar.

Bu yaklaşım soyut kavramların anlamlı hâle getirilmesi için bol örnek vermeyi, resimlerle, şemalarla somutlaştırmayı; kısacası bütün duyu organlarına hitap eden uyarıcıların kullanılması gerektirir.

Sunuş yoluyla öğretme, genelden özele doğru bir sıra izler. Önce konunun genel çerçevesi içine yerleştirilir.

Öğrencilerin önce ve sonra öğrendikleri arasında yatay ve dikey ilişkiler kurulması sağlanarak anlamlı öğrenmeleri gerçekleştirilir.

3- Sedat SEVER, **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**, Anı yayınları, Ankara 1997, s.30

4- Nuray SENEMOĞLU, Müfit GÖMLEKSİZ , Tülay ÜSTÜNDAĞ , **Öğrenmenin Oluşumu**, MEB yayınları, Ankara 2001, s.18-19

II.3. Buluş Yoluyla Öğrenme

Buluş yoluyla öğrenme; kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında yer alan hedef davranışları kazandırmada etkilidir. Öğrencinin kendi etkinliklerine ve gözlemlerine dayalı olarak bir sonuca varmasını teşvik eder.

Bu yaklaşımın önemli özelliği öğrenciye merak uyandırmaktır. Bunun için ölçülü bir düzeyde belirsizlik yaratmak etkili bir yoldur.

Buluş yoluyla öğrenmede öğretmen örnekler sunar. Öğrenci örneklerden yola çıkarak; konunun yapısını, fikir ve kavramlar arasındaki temel ilişkileri ilkeleri kavrar. Bu yaklaşımda özel örnekler kullanılarak genel kurallar formüle edilmektedir.

II.4. Araştırma İnceleme Yoluyla Öğretme Stratejisi

Tamamen öğrencilerin araştırma ve inceleme yapmalarına ağırlık veren bir stratejidir. Öğretmen bu yaklaşımda bir rehber, yönlendirici konumdadır. Böylelikle öğrenci araştırma yoluyla bir problemin nasıl çözüleceğini öğrenir. Bu yaklaşımda öğrenciler sadece gördükleri konu ile ilgili değil, gelecekte karşılaşacakları problemleri adım adım nasıl çözeceklerini öğrenir.

“ Araştırma-inceleme yoluyla işlenen ders dört temel bölümü kapsar.

Birinci bölümde; problem öğrenciler tarafından belirlenir. Öğretmen bu bölümde öğrencilerin problemi hissetmeleri problemi tanıyabilmeleri için sorular sorar; cevaplarıyla, örnek durumlarla yardımcı olur.

İkinci bölümde; hipotezler oluşturulur. Hipotez problem için bulunmuş geçici çözümlerdir. Bu yargı deneme sonucunda doğru da olabilir, yanlış da. İkinci bölümde elimizde bir yargıya varmak için yeterince kanıtlarımız yoksa yargı cümlesi yerine soru cümleleri de oluşturabiliriz. Bu yargı ya da sorularımız bizim problemleri çözümlenmek üzere hangi tür veri toplamamız gerektiğini ve nasıl analiz edeceğimizi belirler.

Üçüncü bölümde hipotezleri test etmek, diğer bir deyişle problemi çözümlenmek üzere gerekli verilerin toplanması söz konusudur.”

Dördüncü bölümde; toplanan verilerin analizi; analiz sonuçlarının hipotezlerle karşılaştırılması yorumlanması ve sonuca ulaşma söz konusudur.”⁵

5- Nuray SENEMOĞLU, Müfit GÖMLEKSİZ , Tülay ÜSTÜNDAĞ , **Öğrenmenin Oluşumu**, MEB yayınları, Ankara 2001, s.37-38

Bu strateji sınıfla sınırlı değildir. Problem derste tanımlanıp veriler dışarıda toplanabilir, verilerin yorumu sınıfta yapılabilir.

II.5.İşbirliğine Dayalı Öğrenme

Diğer adıyla işbirliğine dayalı öğrenmek, öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma kümeler oluşturarak, ortak bir amaç doğrultusunda, akademik bir konuda birbirinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, genelde grup başarısının çeşitli yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımıdır.

“öğrenciler hangi alanda olurlarsa olsunlar, üç biçimde öğrenirler;

- 1- Diğer öğrencilerle yarışma yoluyla,
- 2- Diğer öğrenciler olmaksızın bireysel öğrenme yoluyla,
- 3- İşbirliğine dayalı olarak oluşturulmuş kümeler yoluyla.”⁶

Farklı yetenekleri; ihtiyaçları öğrenme biçimleri olan öğrencilere göre kümeler oluşturarak iş birliği içinde çalıştırılır. Araç gereçler, düşünceler paylaşılır. Küme üyeleri konunun bir parçasından sorumludur ve konusuyla ilgili olarak kümesine katkıda bulunur. Değerlendirmede de grup üyelerinin grup çalışmalarına katkıları esastır. Gruplar, başarı düzeylerine göre birbirleriyle karşılaştırılır.” öğretmenin ortam düzenleyici ve gerektiğinde yardıma destekleyici bir rolü bulunmaktadır.”⁷

6- *a.g.e. , s.41*

7- *a.g.e. , s.42*

II.6. Beyin Fırtınası

Yaratıcı düşünceleri ortaya çıkarmak amacıyla kullanılan tekniklerden biridir.

Bu teknikte; tenkit ve yargılama söz konusu değildir. Düşüncelerin yüksek sesle dile getirilmesi esasına dayanır.

Öncelikli olarak problem, soru ya da ihtiyaç ortaya konur. Ardından öğrencilerden konuya ilişkin düşüncelerini özgür ve demokratik bir ortamda rahat bir

Şekilde dile getirmeleri sağlanır. Uygun bir ortam sağlanmazsa öğrenciler gerçek

Düşüncelerini dile getiremezler. Bu da düşünce üretkenliğini kısırlaştırır.

Beyin fırtınasının değişik uygulamaları söz konusudur. Dersliklerdeki

Öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle beyin fırtınası verimli bir şekilde uygulanamaz.

Ayrıca bütün öğrencilerin katılımı da sağlanamaz. Bu nedenle en iyisi sınıfı 4-5-6'şar kişilik kümelerle ayırıp, her öğrencinin katılımını sağlamaktır. Böylece belirlenen konuda çok sayıda fikir üretilebilir.

Türkçe dersi için beyin fırtınasının en sık ve verimli kullanıldığı alan bir öyküye başlayıp, her öğrencinin sırayla bu öyküyü devam ettirmesinin sağlanmasıdır.

Örneğin; “Ali ve Hakan halı sahaya maça gidiyorlardı. Yanlarında bir araba durdu. Arabadan inen iri yapılı, pala bıyıklı adam bir adres sordu.” deyip, sonra ne olduğunu sorup ilk öğrenciden başlayarak öyküye devam ettirebilir. Örnek olarak öğretmen öğrencilerden bir giriş cümlesi isteyip hikâyeyi kendisi geliştirebilir. Bunun dışında pek çok konuyla ilişkili olarak beyin fırtınası tekniği kullanılabilir.

Öncelikli olarak konuyla ilgili gruplar belirlenir. Soru, problem ya da ihtiyaç ortaya konur. Ardından soru, problem ve ihtiyaç grup tarafından yeniden tanımlanır. Öğrencilere sorunun kaç şekilde çözülebileceği sorularak öğrencilerden fikirlerini özgürce ifade etmeleri istenir. Burada öğrenciler motive ederek ortaya çıkacak düşüncelerin hepsinin yazılması istenir. Düşüncelerin sorgulanmasına ya da eleştirilmesine izin verilmez. Konuyla ilgili bütün fikirlerin bittiğinden emin oluncaya kadar beyin fırtınası devam ettirilir. Düşünceler çözüm bulmak ya da kavram geliştirmek amacıyla kullanılır.

Öğretmen farklı fikirlere açık değilse bu tekniği kullanmamalıdır. Öğrencilere faydadan çok zarar getirebilir.

Görüldüğü üzere beyin fırtınası tekniği, öğrencilerin problem çözme ve yaratıcı düşünce güçlerini arttırmada kullanılacak bir etkinliktir.

II.7. Kart Oyunları

Kartların farklı şekillerde hazırlanması mümkündür. Ancak Türkçe dersi için işlenen konuya göre şu şekillerde hazırlanabilir:

- Kartın bir yüzüne bir kelime, diğer yüzüne kelimenin anlamı yazılabilir.
- Kartın bir yüzünde tarih, diğer yüzünde olayın geçtiği yer belirtilebilir
- Kartın bir yüzüne tür, diğer yüzüne açıklaması yazılabilir.
- Ayrıca kartın bir yüzüne soru, diğer yüzüne cevabı yazılabilir.

Yukarıda verilen örneklerden çok daha farklı biçimlerde, değişik renklerde, dersin hedeflerine yönelik birçok kart hazırlanabilir.

Derslikteki öğrenci sayısı kadar, bir yüzünde soruların diğer yüzünde cevapların bulunduğu kartlar hazırlanabilir. Ancak öğrenci sayısını fazla olduğu durumlarda dersle ilgili olgu, olay ya da kavramları içerecek sayıda kartlar karıştırılır ve öğrencilere dağıtılır. Öğretmen ya da bir öğrenci bir numara söyler. Söylenen numaranın bulunduğu kartı tutan öğrenci, soruyu sınıfa okur. Bir arkadaşından sorunun cevabını söylemesini ister. Arkadaşı doğru cevabı verirse onu över. Doğru cevabı vermezse bir başka arkadaşlarına söz verir.

Bütün kartlar bitene kadar bu uygulama devam ettirilebilir.

Konunun başında da belirtildiği gibi bu etkinliği farklı şekillerde uygulamak mümkündür. Kaldı ki küme çalışmalarında da bu etkinlik uygulanabilir.

Kart oyunları genellikle bilgi düzeyindeki davranışların kazandırılması amacıyla kullanılan, öğrenme ve öğretmeyi eğlenceli hâle getiren bir tekniktir. Özellikle tekrar mahiyetindeki konuların öğretilmesinde etkilidir. Ayrıca kartlar öğrenci seviyeleri ve derse içeriği göz önüne alınarak hazırlanır. Öğrencilerin derse katılımı arttırabilir ve öğretmen-öğrenci ilişkisini güçlendirebilir.

II.8. Yaratıcı Drama

“Eğitimde dramatizasyon, rol oynama, dramatize etme, eğitimde drama, gelişimsiz drama, tiyatro eğitimi, pedagojik oyun ve sonunda bugünkü yaygın kullanımı ile “Yaratıcı drama”, kimi zaman alan ve kimi zaman da disiplin olarak ele alınan bir kavramdır.”⁸

Yaratıcı dramanın belirlenen hedef davranışları kazandırmada, birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmada, soyut kavramları ya da yaşantıları somutlaştırma gibi temel becerilerin geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır.

II.9. Tartışma Yöntemi

Öğrencileri bir konuyla ilgili olarak düşünmeye sevk etmek, anlaşılmayan hususları açıklamak ve geçmiş öğrenme yaşantılarını pekiştirmek amacıyla kullanılır. Bu yöntem çoğunlukla kanunun kavranması için karşılıklı görüşler paylaşılırken, bir problemin çözüm yolları araştırılırken ve değerlendirme çalışmaları yapılırken kullanılır. Kavrama düzeyindeki davranışların kazandırılmasında kullanılır.

Bu yöntemde öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci etkileşimi söz konusudur. Öğrenciler bu yöntemle geçmiş yaşantılarından örnek verme imkanı bulur. Öğrencilerin bir konuya ilişkin düşüncelerini söylemelerini ve yorum yapmalarını sağlar.

Ancak bu yöntemin uygulanmasında dikkat edilecek bazı hususlar vardır:

- 1- Bütün öğrencilerin tartışmaya katılmaları sağlanmalı.
- 2- Öğrencilerin fikirlerini rahatça söylemelerine imkan tanınmalı.
- 3- Tartışmanın önemli noktaları tahtaya yazılıp, yansıtılmalı.
- 4- Tartışma konusu önceden verilmişse, araştırmalar yapıldıktan sonra o konu üzerindeki tartışma sınıfta daha sonra hep birlikte yapılmalı.
- 5- Grup tartışmaları için bkz. işbirliğine dayalı öğrenme.
- 6- İyi bir plânlama yapılmalı.

8- Tülay ÜSTÜNDAĞ, ***Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkinliği***, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara 1998, s. 5

II.10. Gösterip Yaptırma Yöntemi

Bu yöntem, bir işlemin uygulanışını, bir araç-gerecin kullanılmasını önce göstererek açıklama, sonra da öğrenciye yaptırarak öğretme yoludur. Gösterip yaptırma yöntemi bir konuyla ilgili bilgilerin açıklanması ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesi için gerekli olan çalışmaların gerçekleştirilmesi aşamasında kullanılmaktadır. Daha çok uygulama düzeyindeki davranışların kazandırılmasında etkilidir.

Bu yöntemle gösteri öğretmen, uygulama ise öğrenci merkezidir. Çoğunlukla psikomotor becerileri kazandırmada etkilidir. Yaşayarak öğrenme söz konusu olduğundan öğrenmek oldukça kalıcıdır.

Bu yöntemle kazandırılacak beceriler önce öğretmen tarafından öğrencilere gösterilir. Her öğrenciye amaçlanan beceriyi kazanması için yeterince zaman ve tekrar şansı verilir. Gösteri için gerekli araç-gereçler önceden hazırlanır. Beceriler güçlük derecesine göre sırayla öğretilir, biri tam olarak gerçekleşmeden diğerine geçilmez..

II.11. Soru-Cevap Yöntemi

Her dersin öğretiminde kullanılan oldukça yaygın bir yöntemdir. Öğrencilere düşünme ve konuşma alışkanlıkları kazandırması bakımından oldukça önemlidir.

Bütün sınıfı ilgilendiren sorular, bütün sınıfa sorulur ve aynı anda herkes cevabı bulmaları için düşündürülür. Cevabı verecek kişiyi belirlemekte öncelik gönüllü öğrencilere verilir. Yanlış cevap veren öğrenciler teşvik edilir. Sorular adaletli bir şekilde yöneltilir.

Alınan doğru cevaplara hemen olumlu tepki verilir. Yanlışlar ise doğrusu tekrarlanılarak düzeltilir. Doğru cevabı buldurmak için ip uçları verilir, yardımcı sorular sorulur.

Şayet öğrencilere tek tek sorular yöneltiliyorsa belli bir sıraya göre değil de öğrenci sırası takip edilmeden sorulur. Böylece bütün sınıfın dikkatli ve ilgili olması sağlanır.

Öğrencilerin öğretmene ve birbirlerine soru sormasına da imkân tanınır.

II. 12. ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME

Teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişim, toplumları sadece sosyal ve ekonomik olarak yeniden yapılandırmamış, aynı zamanda eğitimin bir ürünü olan nitelikli insanda aranan özelliklerin de yeni baştan tanımlanmasına neden olmuştur. Eğitim sistemi artık bilgileri öğretmek yerine, kişinin bu bilgileri nereden, nasıl bulabileceğini ve bunları kendi yaşamına nasıl uygulayabileceğini öğretmelidir.

Öğretmen merkezli öğretim yöntemlerinde öğrencilere aktarılacak bilgilerden öğretmen sorumludur. İletişim tek yönlü olup öğretmenden öğrenciye doğru bir yol izler. Öğrenciler alıcı ya da dinleyici durumundadır. Sorulan sorulara cevap vermek, not almak ve aktarılan bilgileri gerektiğinde tekrar etmekten (ezberlemek) sorumludur.

“Bugün çoğu öğretmen ve öğrenci, ders konularını sadece bir dizi bilgi parçasının rutin olarak peş peşe sıralandığı ve bunların ancak ezberlenerek öğrenilebileceği yaklaşımını benimsemektedirler. Derslere bu şekilde yüzeysel yaklaşım sonuçta entelektüel gelişme ve büyümeyi sağlamamakta, oluşan bilgi yüzeysel kalmakta ve uzun süreli kavrama mümkün olmayıp, öğrenilen şeyler suyun buharlaşması gibi buharlaşmakta ve insanın yaşamında kök salmamaktadır.”⁹

“Bilgi toplumunun yapısı henüz oluşum aşamasında olup birçok ülke bilgi toplumuna dönüşmek için çaba göstermektedir. Bu değişim, toplumların yapı ve kurumlarında birçok değişiklikler meydana getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Henüz bilgi toplumunun gerektirdiği eğitim sistemini de tam olarak kurmuş hiçbir ülke yoktur. Bilgi toplumunda yaratıcılık ve zekâ önemli olup öğrenmeyi öğrenme yaşamının gereği olacaktır.”¹⁰

“Çağdaş eğitim bilgiyi değil, öğrenciyi odak noktası olarak almaktadır. Yani öğrenci bilmek için değil, bilgi öğrenci içindir. Amaç, öğrencinin beynine bilgi yığmak değil, öğrencinin bilgiye araştırı ve sorgulayıcı bir yaklaşımla kendisinin ulaşması, gerektiğinde kendi başına bağlantılar kurarak bilgi üretebilmesidir.”¹¹

9- Selim UZUNOĞLU , ***Bilginin Yapısı ve özellikleri: Düşünmeyi Öğrenmeyi Öğrenme***, Beyaz Nokta Gelişim Vakfı Yayınları, Ankara 2003

10- Ömer NUGAY, ***Bilgi Toplumu ve Eğitim***. <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/2004>

11- Cuma ÇİVİ, ***Öğrenmeyi Öğrenmek. Eğitime Yeni Bakışlar-I***, Mikro dizgi, Ankara 2002, s.197

Titiz'e göre ezber adı verilen yöntemin yol açtığı sonuçlardan bir kısmı şunlardır:

“a. Düşünmek, aynen fiziksel hareket gibi bir enerji harcamayı gerektirir. İnsan ise doğal olarak enerji sarfından kaçır. Ezber ise düşünmeyi gereksiz kıldığı için bu doğal eğilime uygundur. Kişi ezberledikçe bunun rahatına alışır ve düşünmez olur. Çoğu insanın düşündüğünü sandığı şey ise ezberledikleri arasında yaptığı gezintidir.

b. Ezber, hazır bilginin belleğe yerleştirilmesi olup yaratıcılığa taban tabana zıttır. Yaratıcılık sorgulamayı, ezber ise sorgulamamayı esas alır. Ezberleyen kişi, sorularını dahi ezberlenmiş kalıplardan seçer. Duruma göre soru soramaz. Sorun çözme ise bir anlamda doğru soru sorabilme becerisidir. Ezber bunu yok eder.

c. Ezber, öğretmenin ve eğitim kurumlarının işlerini çok kolaylaştırır. Ezberleneceklerin bir listesi yapıp, okullara dağıtılır. Ezber diğer yandan öğretmenlerin de nasıl bir öğretme yöntemini uygulayacakları konusunda yapmaları gereken çalışmaların gereğini en aza indirir.”¹²

“Günümüz dünyasında bilgi ve hız önem kazanmıştır. Öğrenmeye ve ilim sahibi olmaya başlamadan önce, öğrenmeyi öğrenmek gerekiyor. Kişi bilgiyi öğrenmeden önce, bunları daha iyi ve daha çabuk nasıl öğreneceğini bilmelidir.”¹³

12- M.Tınaz TİTİZ , *Ezbersiz Eğitim Yol Haritası*, Beyaz Yayınları, Ankara 1999

13- Adem DURMUŞ, “*Öğrenmeyi Öğrenmek*” *Sızıntı Dergisi* , S.297, 2003, s.25

Öğrenmeyi Öğrenmenin Temeli Olarak Düşünmeyi Öğrenme

Öğrenmeyi öğrenmenin temelinde ve özünde düşünmeyi öğrenme vardır.

“Düşünmeye dayalı eğitim, bilgiye dayalı eğitime oranla, önemli ölçüde farklı özellikler arz etmekte ve okula, öğretmene, öğrenciye ve ders programlarına farklı roller yüklemektedir. Böyle bir süreçte öğrencilerin, öğrendikleri üzerinde düşünmeleri, öğrendiklerini sorgulamaları, uygulamaları ve kendi öğrendiklerini diğerleriyle paylaşabilmeleri beklenmektedir. Öğretmen önemli bir bilgi kaynağı, yönlendirici ve modeldir. Ders kitapları, bilgilerin ayrıntılarını öğrenebilmek için bir materyaldir. Anlamlı öğrenmenin oluşması öğrencinin kendisinin bilgiyi kazanması ve inşa etmesine bağlıdır. Yeni öğrenilen konunun ya da formülün doğrudan ezberlenmesi yerine, onun üzerinde düşünülmesi, uygulanması ve sonuçlarının yorumlanması ve sonuçta da içselleştirilmesi gerekmektedir.”¹⁴

Düşünme ve öğrenme birbiriyle iç içedir. Düşünerek öğreniriz ve bildiğimiz kadar düşünebiliriz. Bu noktada erişilebilecek en ileri merhale olan öğrenmeyi öğrenme becerisi, herhangi bir yöntemi değil düşünme kapasitesini ifade eder.

“Bilginin inşa edilmesi öğrenilenlerin üzerinde çeşitli açılardan düşünmeyi, daha önce öğrenilenlerle ilişkilendirmeyi, başkalarıyla tartışmayı ve hafızaya her zaman kullanılabilen, düşünmeyi kolaylaştırabilecek bir biçimde yerleştirilmesi anlamına gelmektedir. Bunu yapabilmek için de öğrencilerin düşünmeyi öğrenmeleri, çeşitli düşünme becerileriyle pratik yapmaları ve kazanılan düşünme becerilerini anlamlı ve kalıcı öğrenme sürecinde işe koşabilmeleri gerekmektedir.”¹⁵

Eğitimin bütün aşamalarında düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi asıl amaç olmalı, eğitim ve öğretim çalışmaları bu istikâmette yönlendirilmelidir.

14- Ali YILDIRIM, “*Öğrenmeyi Öğrenmenin Temeli Olarak Düşünmeyi Öğrenme*” (*Öğrenmeyi öğrenme Etkinlikleri*), MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye Zekâ Vakfı, 17-18 Kasım 2003, ODTÜ Kongre Merkezi

15- Ali MEYDAN, *Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2004, s.46

Öğrenmeyi Öğrenme Nedir?

“Öğrenmeyi öğrenme, en yalın hâliyle mevcut bilgileri kullanarak yeni durumlar için gerekli bilgiyi üretebilmek demektir. Öğrenmeyi öğrenme, düşünsel bir etkinliktir. Herhangi bilgi veya yöntem ile değil, tamamıyla düşünsel kapasiteyle ilgilidir. İnsanın sahip olduğu zekâyı kullanması, düşünme yetilerini geliştirmesi ile mümkündür.”¹⁶

“Etkili öğrenci olmanın gereği öğrenmeyi öğrenmedir. Bu nedenle, öğrenmeyi öğrenme, etkili öğrenci niteliklerini kazanmayı sağlama süreci olarak tanımlanabilir. Öğrenmeyi öğrenme stratejileri olarak adlandırılan stratejilerin öğrenilmesini kapsamaktadır.”¹⁷

Öğrencinin nasıl öğreneceğini, nasıl hatırlayacağını, kendi kendini nasıl güdüleyeceğini ve kendi öğrenmesini etkili bir biçimde nasıl kontrol edip yönlendireceğini plânlayan ve bunlara rehberlik eden bir öğretim, iyi bir öğretimdir.

“Bilginin geçici olduğu, ansiklopedik bilgidен çok olayları derinliğine kavrama, eleştirel düşünme yetenekleri ile öğrenmeyi öğrenmenin vurgulandığı; öğrenmede öğrenci öğretmen etkileşimine önem verildiği ve çok yönlü zihinsel gelişiminin hedeflendiği bir eğitim anlayışı eğitim sistemini iyileştirme çalışmalarında egemen olursa sistem yeniden yapılandırılabilir. Böyle bir yaklaşım öğretim sürecinde yeniden yapılanmanın esaslarını ortaya koyacak ve öğrencilere potansiyellerini maksimum düzeyde geliştirebilme imkânı sunabilecektir.”¹⁸

Öğretimde hedef birbirini ile ilgisi olmayan pek çok konuyu öğrenciye yüzeysel olarak vermek değil, konunun özünün aktarılmasıdır. Öğrenci, öğrendiği temel prensiplerle ve kavramlarla problem çözebiliyorsa, farklılıkları fark edebiliyorsa, konuyu tartışabiliyorsa, olayları ve olguları açıklayabiliyorsa öğrenmeyi öğrenmiş demektir.

16- Yüksel ÖZDEN, *Eğitimde Yeni Değerler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002, s.95

17- Bekir ÖZER, “Öğretmenlerin Yeni Görevi: Öğrenmeyi Öğrenme” (*Öğrenmeyi öğrenme Etkinlikleri*), MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye zekâ Vakfı, 17-18 Kasım 2003, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi

18- Yüksel ÖZDEN, *Eğitimde Yeni Değerler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002, s. 18

“Öğrenmeyi öğrenmek, balık tutmasını öğrenmektir. Sadece öğrenmek, birileri tarafından hazır verilen bilgileri almak, kova ile su taşımak gibidir. Ama, öğrenmeyi öğrenmek, tesisatla bütün evlere, olması gereken bütün yerlere su taşımaktır. Ezbere dayalı eğitim sistemi başka bir şeydir; içinde gerektiği zaman gerektiği kadar ezberin de olduğu; interaktif (etkileşimli) olan, öğrenci merkezli olan, öğrenciyi edilgen bir konumda görmeyen, öğrencinin interaktif olduğu bir öğretim yöntemi çok farklı şeylerdir. Öğrenmek, evrenin şifrelerini çözmeye çalışmaktır, çözmektir; ancak, öğrenmeyi öğrenmek, evrendeki şifreler âleminin sultanı olmak demek, bilgiye hükmetmek demek.”¹⁹

Ders konuları, kitap sayfaları veya sınıfın duvarları arasında sıkışıp kalmamalı, öğrenilen bilgiler gerçek hayat ile ilişkilendirilerek öğrencinin öğrendiği şeylerin değerini görmesi sağlanmalıdır. Aksi halde, bilgi sadece diploma kazanmak ya da bir üst okula geçmek için kullanılacaktır. Öğrenciler gerçek hayattaki problemlere işaret edebiliyorsa ya da öğrendikleri bilgileri günlük hayattaki problemlerin çözümünde kullanabiliyorsa, öğrenilenler sınıfın dışına çıkmaya başlamıştır.²⁰

Öğrenmeyi öğrenmek nasıl gerçekleştirilebilir? Bunu şöyle sıralamak mümkündür:

- Çeşitli kaynaklardan bilgiye ulaşma,
- Bilgiyi problem çözme, karar verme ve planlama amacıyla kullanma,
- Bilgiyi günlük yaşamda kullanma,
- Bilgisayarın bilgiye erişebilecek bir araç olarak görülmesini sağlama, vd.”²¹

19- Hüseyin ÇELİK, “Öğrenmeyi Öğrenme”, (*Öğrenmeyi Öğrenme Etkinlikleri*), MEB Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye Zekâ Vakfı, 17-18 Kasım. 2003, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi

20- Yüksel ÖZDEN, *Eğitimde Yeni Değerler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002, s.24

21- Jale ÇOLAKOĞLU, “Yaşam Boyu Öğrenmede Motivasyonun Önemi”, *Milli Eğitim Dergisi*, s. 155-156

“Kişinin kazandığı bilgiyi beceriye dönüştürmesi gerekir. Bilginin beceriye dönüşmesi onun hayata geçirilmesi veya zihinde referans noktası oluşturması ile gerçekleşir. Bu da bireyin öğrenmesi gereken bir şeydir. Bir bilginin günlük hayata geçirilmesi veya perspektifimizi etkilemesi, bir başkasının öğretmesi ile gerçekleşmez, bunu bireyin öğrenmesi gerekir.”²²

22- Yüksel ÖZDEN, Eğitimde Yeni Değerler, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002, s. 93

Öğrenmeyi Öğrenmede Öğretmenin Rolü

Öğrenmek bir son nokta değildir. Öğrenmenin hedefi, daha öğrenecek ne kadar çok şey olduğunun fark edilmesidir. O yüzden yaşam boyu sürmelidir.²³

Kişilerin farklı şekilde öğrendiğinin kabul edilmesi, ilgi odağının öğretmekten öğrenme yönüne doğru kaymasına sebep olmuştur. Böylece öğrencilerin farklı öğrenme stiline uygun, öğrenme fırsatlarını hazırlamak okulun önemli görevi haline gelmiştir. Bu durumda ise öğretmenin görevi; rehberlik etmek, örnek olmak, yardım etmek ve yüreklendirmek olarak yeniden şekillenmektedir.

Günümüzde başarısızlık nedenleri incelendiğinde, büyük bir öğrenci kitlesinin öğrenme konusunda bazı yöntem ve stratejileri uygulamaktan ve verimli ders çalışma ile ilgili temel bilgilerden yoksun olduğu görülür. Öğrenmenin hayat boyu süreceği göz önüne alınırsa, çocuğun ilköğretimde çalışma alışkanlığı kazanması, öğrenme yollarını öğrenmesi gerekir.

“Etkili öğrenci olmak, bireylerin hem okul yaşamları, hem iş yaşamları hem de günlük yaşamları için önem taşımaktadır. Etkili öğrenci olmak da öğrenmeyi öğrenmekle mümkündür.”²⁴

Meslek hayatlarını yetiştikleri program dahilinde aldıkları eğitimle sonuçlandırmak alışkanlığında ya da mecburiyetinde olan öğretmenler, 21.yüzyılda bilgiyi depolamanın öneminin kalmayacağını, bilgiyi kullanma ve bilgiyi üretme becerisi olmayanların başarılı olamayacağını öğrencilerine izâh etmekte zorlanması kaçınılmazdır.

KAYKAYOĞLU'na göre çocukları eğitecek olan öğretmenlerin öğrenmeyi öğrenmiş olmaları gerekiyor. Bu kapsamda öğrenmeyi motive edecek 5 husus vardır.

1. 21. yüzyıl temel becerileri diye adlandırılan, bireylerin bir takım temel becerileri var. Bu temel beceriler, artık uluslararası bir standarda dönüşmüş. Bu temel beceriler içinde; dijital okur-yazarlık, iletişim okur yazarlığı, takımadaşlık okur yazarlığı, kültürel ve küresel okur yazarlık var. Bu temel becerileri verecek bir öğrenmeyi öğrenme modeli bulunması gerekir.

23- Emrehan HALICI, *Öğrenmeyi Öğrenme (Açılış Konuşması) Öğrenmeyi Öğrenme etkinlikleri*, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye Zekâ Vakfı, 17-18 Kasım 2003, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi

24- Bekir ÖZER, “Öğretmenlerin Yeni Görevi: Öğrenmeyi öğretme” (*Öğrenmeyi Öğrenme Etkinlikleri*) MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye Zekâ Vakfı, 17-18 Kasım 2003 ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi

2. Temel öğrenme becerileri olarak burada da bir takım beceriler var; Çünkü, çocuklar ve şu andaki günümüz insanları aynı yöntemlerle öğrenmiyorlar. Herkes farklı öğreniyor.

3. 21. yüzyıl araçlarını öğrenciler daha iyi kullanabiliyorlar. 21. yüzyıl kavramları, okur yazarlığı, insan yeterliliği de bu konuda son derece önemlidir.

4. 21. yüzyılın beklentilerini, içeriğini anlamak ve bunu yaratıcı çalışmalarda kullanmak diğer önemli bir yeterliliklerdir.

5. Öğrenilenleri değerlendirebilme veya bu yeni araçlarla insanları değerlendirebilme, onları ölçme, kredilendirme, bir yerde 21. yüzyılın temel becerilerini yansıtıyor ve bunların hepsini topladığımız zaman, bu 6 küme, 21. yüzyıl insan profilini oluşturuyor.²⁵

25- C.Ruhi KAYKAYOĞLU, “Günümüzde Yeni Bir Öğrenme Modeli” (Öğrenmeyi Öğrenme Etkinlikleri), MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye Zekâ Vakfı, 17-18 Kasım 2003, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi

II.12.1.Ders Çalışırken Uygulanabilecek Öğrenmeyi Öğrenme Stratejileri

Öğrencilerin ders çalışırken ve sınıf içinde ders sırasında kullanabilecekleri öğrenmeyi öğrenme stratejileri zaman zaman birbirini tamamlamakta; ders çalışırken ve ders esnasında kullanılabilen, bazen de farklılıklar göstermektedir. Öğrencilerin ders çalışırken ve derse hazırlanırken kullanabilecekleri öğrenmeyi öğrenme stratejileri şunlardır:

II.12.1.1.Motivasyon (Güdüleme)

Motivasyon, bir amacı gerçekleştirmek için belli miktarda çabayı harcamaya istekli olmak demektir. Daha geniş tanımı ile motivasyon, organizmayı davranışa iten, bu davranışların düzenlilik ve sürekliliğini belirleyen, davranışa yön ve amaç veren çeşitli iç ve dış etkenler ile bunların işleyişini sağlayan mekanizmalar olarak tanımlanabilir. Bu tanımda yer alan üç temel kavram; gereksinim, davranış ve amaca yönelmedir.²⁶

Öğretme-öğrenme sürecine istekli katılmak, öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymak ve çalışmak öğrenmek için şarttır. Bu sebeple öğrenmenin gerçekleşmesi için güdülenmeyi sağlamak okulun ve öğretmenlerin başlıca görevleri arasında yer alır.

Öğrencinin motive olması bir ölçüde, öğretmenin, ailenin tutumuna da bağlıdır. Bu nedenle öğrencilerin motive edilebilmeleri için onların içinde buldukları gelişim dönemine ait motifleri, ilgileri ve ihtiyaçları iyi bilinmelidir. Öğrenciler için, yapılan çalışmanın amacının bilinmesi, öğrencinin bu çalışmayı benimsemesine ve çalışma için güdülenmesine yardımcı olur. Her çalışma için amaç belirlenmelidir.²⁷

İlgi ve ihtiyaç sebebiyle bir çok durumda doğal öğrenme şartları meydana gelmektedir.

26- Ali MEYDAN, Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2004, s.52

27- a.g.e., s.53

II.12.1.2.Dikkatini Toplama (Konsantrasyon)

Öğrencilere yapılan başarısızlık nedenleri anketlerinde, öğrencilerin en fazla şikayetçi oldukları konulardan biri de ders çalışmaya yoğunlaşamamak yani bir türlü dikkati toplayamamaktır.

“Konsantrasyon, bireyin bir konu üzerinde yoğunlaşarak, tüm düşüncelerini o konu üzerinde toplayabilmesi olayıdır. Bu zor olmakla birlikte, insan tabiatı bu işleme uygundur.”²⁸

Bireyin istenilen anda konsantrasyonunu sağlayabilmesi için bazı pratik öneriler verilebilir. Bunlar ;

“1.Fiziksel çevrenin düzenlenmesi. Meselâ çalışma masası üzerinde konuyla ilgili olmayan hiçbir materyal bulundurulmamalı.

2.Uygun fiziksel koşulların sağlanması, uygun ışık (sağ elini kullananlar için ışık sağdan gelmelidir.), uygun sıcaklık sağlanabilmeli.

3.Çalışmalar, mutlaka çalışma için ayrılan masada yapılabilmeli, uzanarak ya da çok rahat pozisyonlarda çalışma yapılmamalı, çalışma odasında verimli çalışılmıyorsa, daha uygun olabileceği düşüncesiyle kütüphanede çalışılmalı.

4.Günün hangi saatlerinde daha verimli olduğu düşünülüyorsa, o saatlerde çalışmaya özen gösterilmeli.

5.Düzenli uyku ve uygun beslenme şekli için özen gösterilebilmeli.

6.Günlük ve haftalık çalışma plânları yapılabilmeli.

7.Çalışmaya başlarken, beden ve zihnen hazır olunabilmeli, okuma etkinliklerinde okunan konu gözden 30cm. uzakta bulundurulmalı, beden yazının üzerinde bükülmeden dik tutulmalı.

8.Aktif bir öğrenimin gerçekleştirilebilmesi için çalışılacak/okunacak konu hakkında birtakım soruların kişi tarafından kendi kendine sorulmalı, okunduktan sonra önceki bilgilerle, yeni bilgilerin kritiği yapılabilmeli, anlaşılması zor olan bölümler tekrar okunabilmeli, okunan konuda öz olarak ne verilmeye çalışıldığı tespit edilebilmeli, okunan her bölüm kendi ifadeleriyle özetlenebilmeli, okunan bölüm ile ilgili değişik şahısların görüşleri alınabilmeli ve değerlendirilebilmeli .

28- Veyis GÜNGÖR, ***Aktif Öğrenme Yöntemleri***, Amsterdam: Sticnürg Nederlands Turks Academisch, Genooschap, 1993, s.20

9.Çalışmanın türüne göre, belirli sürelerde dinlenme için zaman ayrılabilmeli.”²⁹

II.12.1.3.Kendine Güven

Verimli bir çalışmada öğrencinin kendine güvenmesi şarttır. Yetersiz olduğunu düşünen bir öğrencinin, başarmak için dikkatli ve verimli bir çalışma ortamı içinde bulunması çok zordur. Öğrencinin yaptığı işi başarabileceğine kendini inandırması kendine güven duymasının en iyi yoludur. Yaptığı işi başarabileceğine inanmayan bir öğrenci başarısızlığı baştan kabullenmiş demektir.

Oysa derse karşı tutumları olumlu olan yeni bilgi ve beceriler kazanmada kendine güvenen ve arkadaşlarıyla ilişkilerini geliştiren öğrenciler başarılı olmaktadır.

Bir konuyu, kendini vererek öğrenen kişi kendisine karşı bir öz saygı duygusu da geliştirmiş olacaktır. Kendisine güvenen kimsenin, bu işin gerektirdiği dikkate de sahip olduğu kabul edilir. Kendine güven, aynı zamanda güçlü bir irade ve kararlılığı gerekli kılar. Kararlılık çalışmayla ilgili verilen kararın, ne olursa olsun gerçekleştirilmesi, planlandığı anda çalışmaya başlanması olarak da düşünülebilir.³⁰

II.12.1.4.Okuma

Sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp, anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir.

Okumayı, uzmanlar, “yazılı bir metni gözle izleyip anlamını kavramak, gerekirse seslendirmek” olarak tanımlamaktadır.³¹

29- Emel YORULMAZ, Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrenci Ders Başarısı Üzerine Etkisi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, 2001

30- Ali MEYDAN, Sosyal Bilgiler Dersi. Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2004, s.56

31- Sedat SEVER, Türkçe Öğretimi ve Tam öğrenme, Anı yayınları, Ankara 1997, s.12

Okuduğunu anlama, kullanılan en eski stratejilerden biridir.

Bu strateji altı basamaktan oluşur. Bu basamakların uygulanışı ise şöyledir:

“1-Göz gezdirme: Öğrenci okuma materyalini ana başlık ve alt başlıklara dikkat ederek gözden geçirir. Okuma parçasının hangi konu ile ilgili olduğunu tahmin eder.

2-Soru sorma: Öğrenci ana başlık ve alt başlıkları dikkate alarak okuma materyali ile ilgili cevaplandırılabilir sorular sorar.

3-Okuma: Öğrenci ana fikre dikkat ederek ve sorduğu soruların cevaplarını araştırarak materyali derinlemesine okur.

4-Yansıma: Öğrenci okuduğu metin hakkında düşünür. Okuduğu metnin görsel imajlarını oluşturmaya çalışır.

5-Bakmadan cevaplama: Öğrenci kitabı kullanmaksızın 2 basamakta sorduğu soruları kendi kendine ya da başka birine yüksek sesle cevaplar. Metinde bulunan önemli bilgi listelerini ya da diğer olayları ezbere sesli ya da sessiz olarak tekrar eder.

6-Yeniden gözden geçirme: Öğrenci materyale dönerek bilgiyi yeniden gözden geçirir. Organize eder. Hatırlamadığı anlayamadığı, cevaplamakta güçlük çektiği yerleri yeniden okur ve soruları tekrar cevaplar.³²

İnsanın ilgisini ve dikkatini okuduğu metnin üzerinde yoğunlaştırmaksızın, rüya görürcesine yaptığı okuma, sistemsiz okumadır. Verimli bir okuma için, alışkanlık hâline gelmiş sistemsiz okumadan kurtulmak şarttır.

Kavramanın düşük oranlarda gerçekleştirildiği metinlerde yüksek anlayış nispetine ulaşılabilmesi için SQ3R formülünün uygulanması gerekir. Bu formül İngilizce ‘deki;

Survey (Metni tanı)

Question (Metin hakkında soru sor)

Read (Metni oku)

Recite (Metni anlat)

Revise(Önemli kısımları tekrarla)

Kelimelerin baş harflerinden ortaya çıkmıştır.³³

32- Nuray SENENOĞLU, Öğrenme Ürünleri ve Öğretimi. İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı, Burdur 1999, s.26

33- Muhsin KADIOĞLU, İyi Anlama Yöntemleri, Kuşak ofset, İstanbul 1992, s.104

Türkçe öğretimiyle, öğrencilere okuma ile ilgili iki temel davranışın kazandırılması amaçlanmaktadır. Bunlar:

- 1-Okuma beceri ve alışkanlığı kazandırmak
- 2-Okuduğunu anlama ve değerlendirme gücü kazanmak.

Fakat okuma etkinliğinin temel amacının iletileni anlamak olduğu düşünülürse okuduğunu anlama becerisinin en temel değişiminin kelime hazinesinin zenginliği olduğu görülür. Söz dağarcığı zenginliği ile okuduğunu anlama gücü ve öğrenme arasında bağlantıya dikkat edilirse, Türkçe öğretiminde kelime dağarcığının zenginleştirilmesine de imkan sağlayacak eğitim durumlarını hazırlamak büyük önem taşımaktadır.

II.12.1.5.Bilgileri Örgütleyerek Çalışma

Yeni bilgiyi anlamlandırmada oldukça önemlidir. Örgütleyici stratejiler, öğrencinin bilgiyi kendine göre yeniden organize ettiği öğrenme stratejileridir. “Örgütleyiciler öğrencilerin yeni kazanılan bilgiler ile hali hazırda sahip arasında köprü kurmalarını sağlayan bilgilerdir.”³⁴ Genellikle bilgiler arasındaki ilişkiler şekil şema ya da tablolarla gösterilir. Bu strateji kullanılırken aşağıdaki tekniklerden faydalanmak mümkündür.

II.12.1.5. a. Not Alma

Not alma ders çalışırken ve derste kullanılacak önemli tekniklerden biridir. Ders çalışırken kullanılacak öğrenmeyi öğrenme stratejilerinde ayrıntılı olarak ele alındığı için burada kısaca değinilmiştir.

“Not alma okunan, dinlenen, gözlenen ya da düşünülen bir konunun ana noktalarıyla saptanarak kâğıda aktarılmasıdır.”³⁵ Amaç öğrencinin konuyu öğrendikten sonra özümseyip öğrendiklerini kendi kelimeleriyle ve en kolay anlayabileceği bir biçimde kağıt üzerinde düzenleyerek daha sonra kolayca hatırlamasını sağlayacak özlü birikimler kazanmasıdır.

34- Münire ve AKMAN ERDEN, *Y.Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme, Öğretme)*. Arkadaş Yayınları, Ankara 1997, s.81

35- Feyzi ULUĞ, *Okulda Başar*, Remzi kitabevi, İstanbul 1993, s.56

- “Öğrencinin, not alabilmesi için önemli bilgiyi önemsizden ayırt etmesi gerekir. Bu durumda öğrenci not alabilmek için;
- Öğrenme konusu üstünde dikkatini yoğunlaştırmalı;
- Konunun ana hatlarını çıkarmalı
- Daha sonra da bu ana hatların içine önemli fikirleri yerleştirmelidir.”³⁶

II.12.1.5.b. Özetleme

Özetleme zaman alıcı olmakla birlikte kavrama ve hatırlamayı artırmaktadır.

Özetlemede şu basamaklar sıra ile izlenir:

- a. Öncelikle metin hızlıca okunur. Yani gözden geçirilir.
- b. Ardından metin anlaşılıncaya dek okunur.
- c. Metinde yer alan önemsiz bilgi ve ayrıntılar elenir.
- d. Metindeki önemli fikirler liste haline getirilir.
- e. Listelenen fikirler arasında metinde verilmek istenen ana fikir seçilir.
- f. Ana fikri destekleyen her paragrafa ait yardımcı fikirler bulunup öğrenci tarafından kendi sözcükleri ile kısaca yazılır.

II.12.1.5.c. Bilgi Haritaları

Bilgi haritaları öğrencilerin sözcükleri, basit ilişkileri, ilkeleri, olguları öğrenme ve hatırlamadan kullanabilecekleri bellek destekleyici öğrenme stratejilerindedir.³⁷

36- Nuray SEMENOĞLU, Öğrenme Ürünleri ve Eğitimi: İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Modül 2. T.C. MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, Ankara 2001, s.21

37- Ali MEYDAN, Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 2004, s.60

CÜMLE TÜRLERİ

<u>Yüklemin türüne göre</u>	<u>Yüklemin yerine göre</u>	<u>Anlamlarına göre</u>	<u>Yapılarına göre</u>
Fiil Cümlesi İsim Cümlesi	Kurallı Cümle Devrik Cümle	Olumlu Cümle Olumsuz Cümle Şart Cümlesi Soru Cümlesi Ünlem Cümlesi Emir Cümlesi	Basit Cümle Birleşik Cümle Sıralı Cümle Bağlı Cümle

Şekil 2 : Cümle türleri bilgi haritası

Bilgi haritaları iki boyutlu gösterimlerdir. Bilgiler temel fikir ve fikirler arasındaki ilişkiyi gösteren bağlarla sunulur. Bilgi haritasının hazırlanmasında çok çeşitli yaklaşımlar vardır.³⁸

II.12.1.5.d. Kavram Haritaları

“Kavram haritaları, daha geniş bir kavram başlığı altında kavramların birbiri ile ilişkilerini gösteren iki boyutlu şemalardır.”³⁹

Öğrenciler kavram haritaları hazırlayarak çalışırlarsa, kavramlar arasındaki ilişkileri daha kolay görebilirler.

Günümüze değin eğitimin her aşamasında ve alanında yaygın bir kullanım sahası bulunan kavram haritaları, kavramlardan ve onları doğru, anlamlı olarak birbirine bağlayan bağlantılardan oluşur.

38- Münire ERDEN, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Kitabevi, İstanbul 1998, s.89

39- Saim KAPTAN, Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri, Tekışık Matbaası, Ankara 1997, s.1

“Bir ölçme-değerlendirme aracı olarak da, kavram haritaları ile öğrenme zorlukları ve kavram yanlışları tespit edilebilir. Ayrıca; belli bir öğrenme süreci boyunca, kavram gelişimi, kavram haritaları yardımıyla gözlenebilir. Kavram haritalarının diğer ölçme araçlarına göre avantaj ise, anlamlı öğrenmenin daha kolay ölçülebilmesidir. Çünkü; çoktan seçmeli veya klâsik yazılı sınavlarda seçilen soruların ezbere bilgilerle yapılabilecek nitelikte olmaması için daha fazla zaman harcamak gerekir.”⁴⁰

Anlamlı öğrenmeyi sağlayan bir öğrenme stratejisi olması bakımından kavram haritaları önemli olmakla birlikte, temel fikirlerin görsel sunumunu elde edilebilir kılması da önemlidir.

40- Ali MEYDAN, Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2004, s.61

II.12.1.6. Zamanın Etkin Kullanılması

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki başarılı öğrencilerin en temel özelliklerinden biri zamanlarını çok iyi kullanmalarıdır. Günümüzde zaman en kıymetli hazine olarak kabul edilmektedir. Zaman, çoğaltılmayan ve depolanamayan, İnsanların eşit olarak sahip oldukları bir kaynaktır. Zaman etkin kullanımı ya da zaman yönetimi kavramları çalışmada başarıyı ve verimi artıran tekniklerden biri olarak düşünölmektedir.

Kişinin gün içindeki zihinsel ve bedensel performansı iniş çıkışlar gösterir. Bunlar vücudun biyolojik ritmini oluşturur. Bu ritme göre en önemli işleri, performansın en yüksek olduğu zaman yapmak, önemsiz işleri daha sonraya bırakmak, zamanın etkin kullanılması bakımından çok mühimdir.

Öğrenciler, çalışmaları esnasında, hedeflerini belirlemeli, bu hedef-hedefler doğrultusunda plânlama yapmalı, kendi önceliklerini tespit etmeli ve acil durumlarda panik yapmadan küçük bir zaman değerlendirmesinden sonra yapılması gerekenleri belirleyip işe koyulmalıdır. Bu şekilde başarıya daha kolay ulaşmak mümkün olacaktır.

II.12.2. Derste Kullanabilecek Öğrenmeyi Öğrenme Stratejileri

Ders çalışırken kullanabilecek öğrenmeyi öğrenme stratejileri şunlardır: Aktif dinleme, not alma, özetleme, altını çizme, benzetmeler yapma, sınıf içi etkinliklere katılma, ana hatları belirleme ve bilgiyi şema, tablo ve grafiklerle göstermektir. Bunların dışında öğrenci kendi geliştirebileceği yeni stratejileri de kullanabilir.

II.12.2.1 Aktif Dinleme

İşittiğimizi anlamak ve saklamak amacıyla dikkat harcamak biçiminde tanımlanabilir.⁴¹

41- Sedat SEVER, Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme, Anı yayınları, Ankara 1997, s.11

İlköğretim okulları Türkçe programında, Genel Amaçlar bölümünde, dinleme becerisi ile ilgili olarak şu amaçlar belirlenmiştir.

- 1- Öğrencilere, dinlediklerini tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak.
- 2- Öğrencilere dinleme alışkanlık ve zevkini kazandırmak.

Yine, ilköğretim okulları Türkçe programında “Özel Amaçlar” bölümünde, dinleme becerisi ile ilgili olarak şu amaçlara yer verilmiştir:

- 3- Öğrencilere düzeylerine uygun konuşmaları dinleme; olay, film vb. izleme beceri ve alışkanlığını kazandırmak.

Öğrencilerin edindikleri dinleme, izleme beceri ve alışkanlığını düzeylerine göre geliştirmek.

1- Öğrencilere dinlediklerini ve izlediklerini doğru anlama ve yorumlama yeteneği kazandırmak.

2- Öğrencilere dinleme ve izleme yoluyla ilgi uyandırarak, yakın ve uzun çevrelerini tanıma ve sevmeye duygusu kazandırmak, bilgilerini artırmak.

En iyi öğrenme zamanının derste geçirilen zaman olduğunu düşünürsek dinlemenin önemi daha iyi anlaşılır. Etkili dinleme sadece söylenenleri duymak değil, onları önemli bulmak ve kendine mal etmeye çalışmak için gayret etmektir.

Aktif bir dinleme iyi bir dinleyici olmanın ön şartıdır. Konuşanın sadece sözlerini değil, jest ve mimikleri ile ses tonundaki değişimleri de takip etmek gerekir. Böylelikle anlatılan konunun özünü, ayrıntılarını ve bunların birbiriyle ilişkilerini açık bir şekilde kavramak mümkün olur. Aktif dinlemede öğrenci anlamadığı hususlarla ilgili sorular sorabilir ve anladığı şekilde fikirlerini ifade edebilir.

“Derse anlatılanları iyi anlamak ve not tutmak için bütün duyulardan faydalanmak öğrenciyi amacına yaklaştırır. Gözle tahtaya, öğretmene ve not defterine yönelir, kulaklar öğretmenin ağzından çıkanlara odaklanır, el dersin önemli noktalarını not eder zihin bütün ders süresince durmadan çalışır, içeriği anlamlandırma ve anlatılanları sentez etme çabası göstermektedir. Kısacası öğrenci, zihni ve bedeniyle sürekli olarak ortaya konan fikirlerdeki her nüansı anlayabilmek için çaba içinde olur. Derste anlatılan konuyla böylesine bütünleşen bir öğrencinin dikkati de kolay dağılmayacaktır.”⁴²

42- Ali MEYDAN, **Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2004, s.65

II.12.2.2. Derste Not Alma

“Not alma, öğretmenin ya da kitabın sunduğu bilgiyi, öğrencinin yeniden organize ederek kendisi için daha anlamlı hâle getirmesidir”⁴³

Not alabilmek için önemli bilgiyi önemsizden ayırt edebilmek gerekir. Not alma, anlamlı öğrenmeyi sağlamakla kalmaz, daha sonra bilgiyi tekrarlama ve gözden geçirmeyi hem hızlandırır hem de kolaylaştırır.

Not almayı kolaylaştırmak için, tablo çizilip önemli bilgiler bu tablonun içine yerleştirilebilir.

Mesela Türkçe dersinden bir hikâye işleneceği zaman önceden bu konu için hazırlık yapılır ve derste bu konuyu daha iyi öğrenmek üzere bir tablo oluşturulur:

Şekil 3 : Not alma ile ilgili bir örnek

Hikâyenin Temel unsurları			
1-olay	2- Kişiler	3-Yer	4- Zaman

43- Nuray SEMENOĞLU, Öğrenme Ürünleri ve Öğretimi, T.C.Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı, Burdur 1999, s.21

Daha sonra gereken bilgiler dersi öğrenirken tablo içine doldurulur.

“İyi not almada üç şeye dikkat etmek gerekir:

- 1- Notlar dersin ana noktalarını ve özetini içermelidir.
- 2- Öğrencinin daha sonra bilgileri hatırlayabilmesi için yeterli ayrıntılara ve örneklere yer verilmelidir.
- 3- Notlar dersin örgütlenmesini yansıtmalıdır.”⁴⁴

Not tutma tablo yardımıyla olabileceği gibi, metnin kenarına, ayrı bir deftere ya da kâğıda da not tutulabilir. Notlar öğrenciler tarafından ders esnasında tutulur ve çalışmada öncelikli kaynaklar arasındadır. Not tutma ile dersi dinleme arasında uyumlu bir denge oluşturulursa verim artar. Tutulan notlar gözden geçirilmesi ise unutmayı azaltır. Tekrar edilmeyen bilgiler unutulmaya mahkûmdur.

Şekil 4 : Kurallara uygun ve yetersiz not alma becerisine sahip öğrencilerin aldıkları notların temel özellikleri

KURALLARA UYGUN

YETERSİZ

Okunması kolay	Okunması zor
Kısa, önemli noktalar alınmış	Fazla ayrıntı alınmış
Kolay anlaşılır yapıda	Zor anlaşılır yapıda
Sistemli	Sistemsiz
Sayfalar numaralı /başlıklı	Sayfalar numarasız/başlıksız
Onu kullanarak öğrenmesi kolay	Onu kullanarak öğrenmesi zor
Kısaltmalar iyi yapılmış	Kısaltmalar iyi yapılmamış
Önemli bilgiler kolayca görülüyor	Önemli bilgiler oldukça zor görülüyor

44- Zahit HARMANLI, **Öğrenme Stratejileri**: Etkili öğrenme Eğitimi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi yayınları, İzmir 2000, s.54

II.12.2.3.Özetleme

Özetleme bir konuşmanın, bir konunun ya da bir eserin özüne zarar vermeden ana hatlarıyla kısaltmaktır.

“Özetleme stratejisinin öğretiminde izlenecek basamaklar:

- 1- Metindeki önemsiz bilgiyi tanıma ve çıkarma
- 2- Metindeki ana fikri belirleme ve kendi sözcükleriyle ifade etme
- 3- Her paragraftaki en temel cümleyi seçme ve yeniden ifade etme
- 4- Metnin ana fikri ve yan fikirleri arasındaki ilişkileri, anlamını bozmadan, çok kısa olarak bütünleştirme”⁴⁵

Zaman alıcı bir strateji olan özetleme, hatırlama ve kavramayı artırması bakımından önemlidir.

Yapılan araştırma ve gözlemler öğrencilerin pek çoğunun özetlemeyi bilmediklerini ortaya koymuştur. Öğrencilerin çoğu özetlenecek metni satır atlayarak yazmakta ve bu yaptığını özetleme zannetmektedir. Bu hususta öğretmenler daha çok çaba ve zaman harcayarak öğrencilerin şu şekilde özetleme yapmalarını istemelidir:

1. Öncelikle metin hızlıca okumak suretiyle gözden geçirilmelidir.
2. Ardından metin anlaşılınca dek okunmalıdır
3. Metinde yer alan önemsiz bilgiler elenmelidir.
4. Önemli fikirler listelenmelidir.
5. Metinde işlenmek istenen ana fikir bulunmalıdır.
6. Ana fikri destekleyen her paragrafın kendi temel fikri bulunup, kendi kelimelerimizle kısa şekilde yazılmalıdır.

II.12.2.4. Altını Çizme

“Dikkati yönlendirmede kullanılan stratejilerden biri, metinde yazıların altını çizmedir. Anahtar sözcüklerin ve temel düşüncelerin altının çizilmesi, öğrenciler tarafından yaygınlıkla kullanılmaktadır. Ancak altını çizme, okunan metinde önemli düşüncelerle, önemli olmayanı ayırt edilmesine dayanır. Bazı öğrenciler tüm cümlelerin altını çizerler.

45- Nuray SEMENOĞLU, Öğrenme ürünleri ve Öğretimi, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Etkili Öğretme ve öğrenme Öğretmen El kitabı, Burdur 1999, s.22

Özellikle küçük sınıflarda öğrencilerin ön bilgilerinin yetersiz olması ve önemli düşünce ile önemli olmayanın ayırımını yapamaması nedeniyle bu hata daha fazla görülür.”⁴⁶

Dikkatin öğrenilecek konu üzerine çekilmesinde anahtar kelimelerin ve temel fikirlerin altını çizme oldukça önemlidir.

Önemli bilgiyi önemsiz bilgidan ayırt etmek altını çizme stratejisinin etkili olarak kullanılabilmesi için gereklidir. Bunun için ise konu iyice okunup anlaşılmalıdır.

II.12.2.5. Benzetimler

Benzetimler, yeni bilginin daha önceden bilinen eski bilgi kullanılarak, somut olarak açıklanmasına yardımcı olur. Karmaşık öğrenme amaçlarının gerçekleşmesinde kendi kendine öğrenenler, açıklama ve soru sorma, yaratıcı sözel ya da görsel imajlarla bilinenlerden yeni bilgi için benzetimler oluşturma gibi taktikleri kullanabilirler.

“Meselâ, kan dolaşımı, daha önce öğrenilmiş olan bir şehrin su şebekesine benzetilebilir. Kalp su pompasına; atar ve toplar damarlar da şehrin temiz ve kirli su borularına benzetilebilir. Ya da sindirim sisteminin besinleri sindirdiği gibi bilişsel sistem de (beyin, zekâ, bellek) kendisine gelen bilgileri sindirir diyerek bilişsel sistem sindirim sistemine benzetilebilir.”⁴⁷

II.12.2.6. Sınıf içi etkinliklere katılma

Sınıf bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanıldığı yerdir. Aile ve okul istenen davranışların sınıfta kazanılmasını bekler. Başarılı öğrenci sınıfın değerini ve önemini kavramış öğrencidir.

46- Güzin SUBAŞI, “Etkili Öğrenme: Öğrenme Stratejileri”, Milli Eğitim Dergisi, Ankara 2000, s.146

47- Nuray SEMENOĞLU, Öğrenme Ürünleri ve Öğretimi. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Etkili Öğretme ve öğrenme Öğretmen El kitabı, Burdur 1999, s.22

“Sınıf içi etkinliklere katılmada amaç çok önemlidir. Sınıf öğrenme için çok önemli bir kaynaktır ve öğrencilerin sınıfta öğrenmeyi istemesi gereklidir. Sınıfta öğrenmenin en etkili yolu sınıf arkadaşlarıyla öğrenme ve öğretme konusunda etkileşime girmesidir. Bu etkileşime genellikle öğretmen de katılacak, birçok öğrenme fırsatı sunacaktır. Öğrencinin sınıfta dersle ilgili konularda mümkün olduğu kadar aktif öğrenmesini kolaylaştırır.”⁴⁸

“Öğretmen, sınıf ortamında sağlıklı bir öğrenci-öğretmen ilişkisi kurabilmek için iyi bir iletişim ortamı ve sıcak bir sınıf iklimi oluşturmalıdır. Öğretmenin, öğrencilerinin sınıf içindeki tüm etkinliklere katılımını sağlayabilmesi de başarıyı büyük oranda etkileyecektir. Öğrencilerin katılımının sağlandığı bir sınıf ortamında başarıya ulaşılmaması düşünülemez.”⁴⁹

“Girilecek derslerle ilgili önceden yapılacak hazırlıklar derse katılmayı olumlu yönde etkileyecektir. Derse girmeden önce aşağıdaki ön hazırlıklar yapılmalıdır.

1. Önce derste anlatılacak olan konular ders kitabından genel hatlarıyla incelenmelidir.
2. Ders kitabından anlatılacak konuyu incelerken eğer yeni bazı kavramlar geçiyorsa bunların anlamları sözlükten öğrenilmeli ve derse öyle girilmelidir.
3. Konuyla ilgili cevaplandırılması arzu edilen bazı sorular varsa bunlar belirlenerek derse girmek, derse katılmak konusunda motivasyonu artıracaktır.
4. Ders öncesi yapılacak son hazırlık ise, bu konuyla ilgili daha önce neler bilindiği göz önünde bulundurularak anlatılacaklar bilinenlere bağlanmalıdır.”⁵⁰

48- Oğuz KUTLU ve Mükafat BOZKURT, Okulda ve sınavlarda Adım Adım Başarı, Çizgi Kitabevi, , Konya 2003, s.130

49- Kemal ŞAHİN, “Sınıf içi Öğretmen Davranışları”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, S.18, Ankara 2001

50- Oğuz KUTLU ve Mükafat BOZKURT, Okulda ve sınavlarda Adım Adım Başarı, Çizgi Kitabevi, , Konya 2003, s.132

Derse aktif, bir şekilde katılmanın şartlarından biri de derse, öğretmene ve diğer öğrencilere karşı olumlu bir tutum içinde olmaktır. Bu sayede öğrenci öğrenmeye istek duyar ve bu istek zihnin açılmasını sağlar. Öğretmen, öğrenci için bir rehber, diğer öğrenciler ise yardımlaşabileceği arkadaşlarıdır. Derste hem soru sormak, hem de sorulan sorulara cevap vermeye çabalamak, aktif bir öğrenci olmaya çalışmak gerekir.

II.12.2.7. Metnin Ana Hatlarının Çıkarılması

Öğrencinin o konudaki ana fikir ile yardımcı fikirler arasındaki ilişkileri görmesi bakımından metnin ana hatlarını oluşturma önemlidir. Fakat bunu yaparken öğretmenin sesli düşünerek ana hatları oluşturmaları ve öğrencilere rehberlik etmesi gerekir. Böylelikle öğrenciler, metindeki temel noktalardan hareket ederek, konunun ana hatlarını çıkarabilirler.

Meselâ anlamına göre cümle türleri konusu:

Anlamına Göre Cümleler

1. Olumlu Cümle
2. Olumsuz Cümle
  - Şeklen olumlu, anlamca olumsuz cümleler
  - Şeklen olumsuz, anlamca olumlu cümleler
3. Soru Cümlesi
4. Şart Cümlesi
5. Ünlem Cümlesi
6. Emir Cümlesi

Şeklinde ana hatlarıyla ortaya konabilir.

II.12.2.8. Bilgiyi Şematize etme (Bilgi haritası çıkarma)

Öğrenciye bilgiyi şematize etmeyi öğretmek için; öncelikle onlara, konudaki anahtar fikri ve anahtar ilişkilerle ilgili diğer başlıkları tanımaları öğretmek gerekir. Daha sonra, temel fikir ve yan fikirler arasındaki ilişkiler, mantıksal bir yapı içinde organize edilir. Bilgi şemaları bazen hiyerarşik bir yapı içinde örgütlenir, bazen de sebep-sonuç ilişkilerini gösterecek biçimde oluşturulurlar.

“Bilgi şeması oluşturmada genellikle aşağıdaki adımlar izlenir.

1. Ana fikri, kavramı ya da diğerlerinin üstündeki en temel ilkeyi belirlemek.
2. Ana fikri ya da kavramı destekleyecek ikincil fikirleri ve kavramları belirlemek
3. Şemanın merkezine ya da en tepesine ana fikri yerleştirmek
4. Ana fikir etrafındaki ikincil fikirleri, ana fikirler ve birbirleriyle ilişkilerini görsel olacak biçimde gruplamak”⁵¹

“Bilgiyi şema, tablo veya grafiklerle ifade etmenin temel yararları şöyle ifade edilebilir:

a. Genellikle önemli noktaların açıklanmasında ve konunun ana hatlarının vurgulanmasında etkilidirler,

b. Bu materyallerin kullanılmasıyla geniş kapsamlı bilgiler özetlenerek daha küçük bilgi bütünlüğü oluşturulur, böylece öğrenme kolaylaşır.

c. Daha önce başka bir şekilde sunulan bilgiler bu türdeki şema, tablo veya grafiklerle farklı biçimlerde tekrar sunularak konunun pekiştirilmesi ve özümsemesi sağlanır.

Bilginin yapısı ve genel örüntüsü bir bütün haline getirilerek, sunulan bilginin daha anlamlı olması gerçekleşir.”⁵²

51- Ali MEYDAN, Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Konya, 2004, s.78

52- Oğuz KUTLU ve Mükafat BOZKURT, Okulda ve sınavlarda Adım Adım Başarı, Çizgi Kitabevi, , Konya 2003, s.96

BÖLÜM III

Bu bölümde araştırmanın denekleri, uygulanan deneysel işlem, veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel işlem ve teknikler açıklanmıştır.

III.1.YÖNTEM

Araştırmada öğrenmeyi öğrenme stratejisini kullanan öğrenciler ile geleneksel yöntemlerle öğrenim gören öğrencilerin başarıları arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır.

Tablo III.1: araştırmada uygulanan deneysel desen

Gruplar	Ön test	Deney işlemi	Son test
G	T ₁ ₁₂	Öğrenmeyi öğrenme	T ₁ ₁₂
K	T ₁ ₁₂	Geleneksel	T ₁ ₁₂

Araştırmada G deney grubunu; K ise kontrol grubunu temsil etmektedir. Her iki gruba da deney işleminden önce ön test uygulanmıştır. Ön test olarak deneklere başarı testi ve Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır.

Yukarıdaki tabloya göre deneklere uygulanan ön testler:

T₁-----> Başarı belirleme testi

T₁₂-----> Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği

III.1.1. Denekler

Araştırma, 2004-2005 öğretim yılı I. Döneminde Şanlıurfa ili Suruç ilçesi merkezinde bulunan Cumhuriyet İlköğretim Okulu'nda yapılmıştır. Uygulamanın başında 4 adet 7.sınıfa ön test uygulanmış, ancak sınıf seviyeleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bunun üzerine hazırlanan yeni ön test 6 adet 8. sınıfa uygulanmış, başarı ortalamaları birbirine en yakın olan 8F ve 8D sınıfları belirlenmiştir. Bu sınıflardan 8D öğrenmeyi öğrenme

stratejilerinin uygulandığı deney grubunu, 8F ise geleneksel yöntemlerin uygulandığı kontrol grubunu oluşturmuştur.

Tablo III. 2: Random atamaya göre grupların oluşturulma durumları

Deney Grubu	Öğrenmeyi öğrenme stratejisini kullanan grup
Kontrol Grubu	Geleneksel stratejileri kullanan grup

III.1.3.Deney İşlemi

Araştırmada yapılan işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 8. sınıf Türkçe dersine ait araçlar, yıllık plândaki anlamaya yönelik hedefler seçilmiştir.
2. Hazırlanan başarı testinin ve Türkçe dersine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği hesaplanmıştır.
3. Araştırmaya başlamadan önce deneklere öğrenme stratejilerine alıştırmak için deney ve kontrol gruplarında ders saati ($40 \times 2 = 80$) o grupta kullanılan öğrenme stratejisi örnek olarak uygulanmıştır. Bu aşamada öğrencilere uygulanan öğrenme stratejisi hakkında açıklamalar yapılmış ve ek örnekler gösterilmiştir.
4. Uygulamanın başında 4 adet 7. sınıfa ön test uygulanmış ve sınıflar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Ardından hazırlanan geçerliği ve güvenilirliği hesaplanan yeni ön test 6 adet 8. sınıfa uygulanmış, başarı ortalamaları en yakın değerlerde olan 8F ve 8D sınıfları belirlenmiş, 8D deney grubunu, 8F ise kontrol grubunu oluşturmuştur.
5. Deney ve kontrol gruplarına hazırlanan başarı testi ve Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği ön test olarak uygulanmıştır.
6. Deney ve kontrol gruplarına öğretim materyalleri kitaptan tespit ettirilmiş ve ayrıca fotokopi olarak dağıtılmıştır. (sunu saydamları)
7. Daha sonra deney ve kontrol gruplarına sırayla aşağıdaki işlemler yapılmıştır. Bu süreç 9 hafta devam etmiştir.

- a. Deney grubunda öğrenmeyi öğrenme stratejilerine uygun olarak ders işlenmiştir.
  - b. Kontrol grubunda geleneksel yöntemlere uygun olarak ders işlenmiştir.
8. Bütün gruplara son test olarak; başarı testi ile Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır.
  9. Öğrencilerin uygulama günlerinde okula gelmeleri sağlanmış, test verme işi deney ve kontrol gruplarında aynı gün içinde tamamlanmıştır.
  10. Elde edilen veriler ön test, son test durumlarına göre bilgisayarda Excel 10.0 programına kodlanarak girilmiştir.

III.1.4.Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırmada verilerin toplanabilmesi için başarı testi ve Türkçe dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmiştir. Bu test ve ölçeklerin geliştirilmesi şu şekildedir.

Başarı Testi: Araştırmada ele alınan bağımlı değişkene (başarı) ilişkin verilerin toplanabilmesi amacıyla başarı testi hazırlanmış, geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Araştırma deney işleminde kullanılan materyalle ilişkili olarak 8.sınıf Türkçe dersi anlamaya ilişkin hedef ve davranışları göz önünde bulundurularak çoktan seçmeli 40 tane soru hazırlanmıştır. Bu aşamada ölçme değerlendirme ve konu alanı uzmanlarının çalışmalarından yararlanılmıştır. Hazırlanan test, ön test olarak uygulamadan önce araştırmanın yapıldığı gruba denk 6 sınıfta 146 öğrenciye uygulanmıştır. Hazırlanan test plâni uyarınca cevap kâğıtlarına işaretlenen her doğru cevap (1), yanlış ve belirsiz cevaplar(0) olarak kodlanmıştır. Uygulama sonuçları alındıktan sonra her bir soru maddesi üzerinde tek tek madde analizi yapılmıştır. Madde analizleri sonucu madde güçlüğü (Pj) 0,40 ile 0,60 ve ayırıcılık gücü katsayısı (rpb) 0,30'un üzerinde olan maddeler olduğu gibi standart başarı testine alınmıştır. Madde güçlükleri 0,35-0.70 civarında olan maddeler ise seçilerek analizi ve uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilerek araştırmada kullanılan başarı testine alınmıştır. Bu şekilde madde güçlüğü orta düzeyde ve ayırıcılık gücü yüksek toplam 30 maddeden oluşan bir standart başarı testi elde edilmiştir.

Hazırlanan testin daha sonra Cronbach Alfa güvenilirliği hesaplanmıştır. Bu güvenilirlik katsayısı uygulama sonunda tutarlı güvenilirlik verdiği için seçilmiştir.

Hazırlanan başarı testi, deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Testin uygulanması için bir ders saati (40') süre verilmiştir.

Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği: Öğrencilerin Türkçe dersine yönelik duyuşsal eğilimlerini ölçmek amacıyla bir tutum ölçeği hazırlanmıştır. Bu ölçeğin ön denemesi yapılmadan önce konu alanı uzmanlarının çalışmaları ışığında ölçekteki cümleler düzeltilmiştir. Likert tipinde bir forma dönüştürülen bu cümleler ilköğretim 8.sınıflara 6 sınıfta 146 öğrenciye deneme olarak uygulanmıştır.

Uygulama sonuçları üzerinde tek tek bütün maddelerle ilgili t testi ile manidarlık kontrolü yapılmıştır. Tek tek her bir madde için üst grup ile alt grup arasında t testi hesaplanmıştır. 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı olan 18 tane cümle araştırmada uygulanmak için seçilmiş ve standart bir Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği formuna dönüştürülmüştür. Bu şekilde olumlu tutuma sahip olanla olmayan öğrencilerin daha iyi tespit edileceği düşünölmüştür.

Hazırlanan standart ölçeğin daha sonra Cranbach alfa güvenirlieği hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan tutum ölçeği likert tipinde olduğu için 3 tane cevaplandırma seçeneği vardır. Bunlar; evet, kısmen ve hayırdır.

III.1.5.Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırmada istatistiksel teknikler olarak; frekans, yüzdeler, aritmetik ortalama, standart sapma ve t testi kullanılmıştır. İstatistiksel analizler bilgisayar ortamında, Excel 7.0 ve SPSS 11,5 programlarında yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde örneklem ve alt problemlerle ilgili toplanan veriler uygun istatistiksel tekniklerle analiz edilmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

IV.1. Araştırmanın Örneklemiyle İlgili Bulgular

Araştırmanın örneklemine oluşturan deney ve kontrol grubundaki 44 öğrenciye 13 sorudan bir ölçek uygulanmış verdikleri cevaplar tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo IV.1 : Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetleri

	N	Kız	%	Erkek	%
Deney grubu	22	11	50	11	50
Kontrol grubu	22	5	22.72	17	77.27
Toplam	44	16	36.36	28	63.63

Deney grubunu oluşturan 22 öğrenciden 11'i kız ve 11'i erkektir. Kızlar deney grubunun % 50'sini, erkekler ise diğer % 50'sini oluşturmuştur. Kontrol grubunda kızlar % 22.72, erkekler ise %77.27 oran teşkil etmektedir. Toplamda 16 kız öğrencilerin % 36.36 'sını teşkil ederken; 28 erkek öğrenci ise bütün öğrencilerin % 63.63'ünü oluşturmaktadır. Uygulamaya katılan öğrencilerde erkekler ve kızlar deney grubunda eşit sayıda, kontrol grubunda ve toplamda erkekler kız öğrencilerden fazladır.

Tablo IV. 2: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin doğum tarihleri

	N	1988	%	1989	%	1990	%	1991	%	1992	%
Deney grubu	22	1	4.5	3	13.63	14	63.63	1	4.5	3	13.63
Kontrol grubu	22	3	13.63	1	4.5	12	54.54	4	18.18	2	9
Toplam	44	4	9	4	9	26	59	5	11.36	5	11.36

Deney gurubunu oluşturan 22 kişiden 1988 doğumlu 1 oğrenci % 4.5, 1989 doğumlu 3 oğrenci %13.63, 1990 doğumlu 14 oğrenci % 63.63, 1991 doğumlu 1 oğrenci % 4.5 ve 1992 doğumlu 3 oğrenci % 13.63' lük oran teşkil etmektedir.

Kontrol grubundaki 22 oğrenciden 1988 doğumlu 3 oğrenci % 13.63, 1989 doğumlu 1 oğrenci % 4.5, 1990 doğumlu 12 oğrenci %54.54, 1991 doğumlu 4 oğrenci % 18.18 ve 1992 doğumlu 2 oğrenci % 9'luk oran teşkil etmektedir. Toplamda 1988 doğumlu 4 oğrenci % 9; 1989 doğumlu 4 oğrenci % 9; 1990 doğumlu 26 oğrenci % 59; 1991 doğumlu 5 oğrenci % 11.36; 1992 doğumlu 5 oğrenci ise bütun oğrencilerin % 11.36'sını oluşturmaktadır.

Tablo IV. 3: Deney ve kontrol grubundaki oğrencilerin kardeş sayıları

	N	1 kardeş	%	2 kardeş	%	3 kardeş	%	4 kardeş	%	5 kardeş	%	6 ve üstü	%
Deney grubu	2	-	-	-	-		4.5	4	8.18	4	8.18	3	59
Kontrol grubu	2	-	-	-	-		4.5	1	5	3	3.63	7	77.27
Toplam	4	-	-	-	-		4.5	5	1.36	7	5.90	0	68.18

Deney grubunu oluşturan 22 oğrenciden 3 kardeşi olan 1 oğrenci % 4.5, 4 kardeşi olan 4 oğrenci % 18.18, 5 kardeşi olan 4 oğrenci % 18.18, 6 ve daha fazla kardeşi olan 13 oğrenci % 59'luk bir oran oluşturmaktadır. Kontrol grubunda 3 kardeşi olan 1 oğrenci % 4.5, 4 kardeşi olan 1 oğrenci % 4.5, 5 kardeşi olan 3 oğrenci % 13.63, 6 ve daha fazla kardeşi olan 17 oğrenci % 77.27'lik bir oran oluşturmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki toplam 44 oğrenciden 3 kardeşi olanlar % 4.5, 4 kardeşi olanlar % 11.36, 5 kardeşi olanlar % 15.90, 6 ve daha fazla kardeşi olanlar % 68.18'dir. Deney ve kontrol grubundaki oğrencilerden çoğunluğu 6 ve daha fazla kardeştir.

Tablo IV. 4 : Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin okuyan kardeş sayıları

	N	1 kardeş	%	2 kardeş	%	3 kardeş	%	4 kardeş	%	5 kardeş	%	6 kardeş	%
Deney grubu	22	1	4.5	3	13.63	7	31.8	3	13.63	7	31.8	1	4.5
Kontrol grubu	22	2	9	4	18.18	4	18.18	8	36.36	2	9	2	9
Toplam	44	3	6.8	7	15.9	11	25	11	25	9	20.45	3	6.8

Deney grubunu oluşturan 1 öğrencinin 1 kardeşi, 3 öğrencinin 2 kardeşi, 7 öğrencinin 3 kardeşi, 3 öğrencinin 4 kardeşi, 7 öğrencinin 5 kardeşi, 1 öğrencinin 6 kardeşi,; kontrol grubundaki 22 öğrenciden 2'sinin 1 kardeşi, 2'sinin 5 kardeşi ve 2'sinin 6 kardeşi okumaktadır. Deney ve kontrol grubundaki toplam 44 öğrenciden 1 kardeşi okuyan 3 öğrenci % 6.8, 2 kardeşi okuyan 7 öğrenci % 15.9, 3 kardeşi okuyan 11 öğrenci % 25, 5 kardeşi okuyan 9 öğrenci % 20.45 ve 6 kardeşi okuyan 3 öğrenci % 6.8'lik bir oran teşkil etmiştir.

Tablo IV. 5: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin anne eğitim düzeyi

	N	İlk	%	Orta	%	Lise	%	Yüksek	%
Deney grubu	22	20	90.9	1	4.5	1	4.5	-	-
Kontrol grubu	22	21	95.45	1	4.5	-	-	-	-
Toplam	44	41	93.18	2	4.5	1	2.27	-	-

Deney grubunu oluşturan 22 öğrenciden 20'sinin annesi ilkokul, 1'inin ortaokul, 1'inin annesi de lise ve dengi okul mezunudur. Kontrol grubunda ise annesi ilkokul mezunu olan öğrenci sayısı 21, ortaokul mezunu olan öğrenci sayısı 1'dir. Toplamda 44 öğrenciden annesi ilkokul mezunu olan 41 öğrencinin oranı % 93.18, Ortaokul mezunu olan 2 öğrencinin oranı % 4,5, lise ve dengi okul mezunu olan 1 öğrencinin oranı ise % 2.27'dir.

Tablo IV.6: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin baba eğitim düzeyi

	N	İlk	%	Orta	%	Lise	%	Yüksek	%
Deney grubu	22	14	63.63	3	13.63	4	18.18	1	4.5
Kontrol grubu	22	18	81.81	2	9	2	9	-	
Toplam	44	32	72.72	5	11.36	6	13.63	1	2.27

Deney grubunu oluşturan 22 öğrenciden 14'ünün babası ilkokul mezunu, 3'ünün babası ortaokul mezunu, 4'ünün babası lise ve dengi okul mezunu, 1'i ise yüksek okul mezunudur. Kontrol grubunda ise babası ilkokul mezunu olan öğrenci sayısı 18, babası ortaokul mezunu olan öğrenci sayısı 2, babası lise ve dengi okul mezunu olan öğrenci sayısı 2'dir. Toplamda 44 öğrenciden babası ilkokul mezunu olan 32 öğrencinin oranı % 72.72, babası ortaokul mezunu olan 5 öğrencinin oranı % 11.36, babası lise ve dengi bir okul mezunu olan 6 öğrencinin oranı % 13.63 ve babası yüksek okul mezunu olan 1 öğrencinin oranı ise % 2.27'dir.

Tablo IV.7: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin annelerinin mesleği

	N	Ev hanımı	%	Memur	%	Diğer	%
Deney grubu	22	232	100	-	-	-	-
Kontrol grubu	22	22	100	-	-	-	-
Toplam	44	44	100	-	-	-	-

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin tamamının annesi ev hanımıdır.

Tablo IV.8: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin babalarının mesleği

	N	Memur	%	işçi	%	Esnaf	%	Çiftçi	%	Diğer	%
Deney grubu	22	1	4.5	4	18.18	8	36.36	3	13.63	6	27.27
Kontrol grubu	22	-	-	8	36.36	2	9	12	54.54	-	-
Toplam	44	1	2.27	12	27.27	10	22.72	15	34	6	13.63

Deney grubundaki 22 öğrenciden 1'inin babası memur, 4'ünün işçi, 8'inin esnaf, 3'ünün çiftçi ve 6'sının babası da diğer mesleklerdendir. Kontrol grubundaki 22 öğrenciden 8'inin babası işçi, 2'sinin esnaf ve 12'sinin babası da çiftçidir. Toplam 44 öğrenciden babası memur olan 1 öğrencinin oranı % 2.27, babası işçi olan 12 öğrencinin oranı % 27.27, babası esnaf olan 10 öğrencinin oranı % 22.72, babası çiftçi olan 15 öğrencinin oranı % 34 ve babası diğer mesleklerden olan 6 öğrencinin oranı % 13.63'tür.

Tablo IV. 9: Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama geliri

	N	100-500	%	0,5-1 Milyar	%	1-1.5 milyar	%	1.5 milyar ve üstü	%
Deney grubu	22	18	81.81	3	13.63	1	4.5	-	-
Kontrol grubu	22	16	72.72	6	27.27	-	-	-	-
Toplam	44	34	77.27	9	20.45	1	2.27	-	-

Deney grubundaki 22 öğrenciden 18'inin ailesinin aylık geliri 100-500 milyon TL arasında, 3'ünün ailesinin aylık geliri 500 milyon- 1 milyar TL arasında ve 1'inin ailesinin aylık geliri 1 milyar-1.5 milyar TL arasındadır. Kontrol grubundaki 22 öğrenciden 16'sının ailesinin aylık geliri 100-500 milyon TL arasında, 6'sının ailesinin aylık geliri 500 milyon-1 milyar TL arasındadır. Toplam 44 öğrenciden ailesinin aylık geliri 100-500 milyon TL arasında olan 34 öğrencinin oranı % 77.27, ailesinin aylık geliri 500 milyon-1 milyar TL arasında olan 9 öğrencinin oranı % 20.45 ve ailesinin aylık ortalama geliri 1 milyar- 1.5 milyar TL arasında olan 1 öğrencinin oranı ise % 2.27'dir.

Tablo IV.10. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ailelerinin oturdukları evin durumu

	N	Kiralık	%	Lojman	%	Kendi evi	%
Deney grubu	22	5	22.72	-	-	17	77.27
Kontrol grubu	22	3	13.63	-	-	19	86.36
Toplam	44	8	18.18			36	81.81

Deney grubundaki 22 öğrenciden 5'inin ailesinin evi kiralık, 17'sinin ailesinin evi kendi evidir. Kontrol grubundaki 22 öğrenciden 3'ünün ailesinin evi kiralık, 19'unun ailesinin evi kendi evidir. Toplam 44 öğrenciden 8 öğrencinin ailesi kiralık evde oturmakta ki bunun oranı % 18.18, 36'sının ailesi de kendi evinde oturmaktadır ve bunun oranı % 81.81'dir.

Tablo IV.11. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin çalışma odalarının olup olmadığı

	N	Evet	%	Hayır	%
Deney grubu	22	5	22.72	17	77.27
Kontrol grubu	22	6	27.27	16	72.72
Toplam	44	11	25	33	75

Evde ayrı bir çalışma odası olup olmadığı sorusuna deney grubundaki 22 öğrenciden 5'i evet, 17'si hayır; kontrol grubundaki 22 öğrenciden 6'sı evet, 16'sı hayır cevabını vermiştir. Toplamda 44 öğrenciden çalışma odası olan 11 öğrencinin oranı % 25, ayrı bir çalışma odası olmayan 33 öğrencinin oranı ise % 75'tir.

Tablo IV.12. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin evlerine günlük gazete alınıp alınmadığı

	N	Evet	%	Hayır	%
Deney grubu	22	4	18.18	18	81.81
Kontrol grubu	22	2	9	20	90.1
Toplam	44	6	13.63	38	86.36

Eve günlük gazete alınıp alınmadığı sorusuna deney grubundaki 22 öğrenciden 4'ü evet, 18'i hayır; kontrol grubundaki 22 öğrenciden 2'si evet, 20'si hayır cevabını vermiştir. Toplamda 44 öğrenciden bu soruya evet cevabını veren 6 öğrencinin oranı % 13.63, hayır cevabını veren 38 öğrencinin oranı ise % 86.36'dır.

Tablo IV.13. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin Türkçe dersini sevme durumu

	N	Çok	%	Biraz	%	Az	%
Deney grubu	22	15	68.18	7		31.8	
Kontrol grubu	22	11	50	9	40.9	2	9
Toplam	44	26	59	16	36	2	4.5

Deney grubundaki 22 öğrenciden 15'i Türkçe dersini çok sevdiğini, 7'si biraz sevdiğini; kontrol grubundaki 22 öğrenciden 11'i Türkçe dersini çok sevdiğini, 9'u biraz sevdiğini ve ikisi de az sevdiğini belirtmiştir. Toplamda 44 öğrenciden Türkçe dersini çok seven 26 öğrencinin oranı % 59, biraz seven 16 öğrencinin % 36 ve az seven 2 öğrencinin oranı ise % 4.5' tir.

IV.2. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

Tablo 14: Kontrol grubunun ön test-son test sonuçlarının karşılaştırması

	N	X	S	t	P
Ön test	22	14.5	5.13	0.188	0.853
Son test	22	14.4	5.08		

Araştırmada kontrol grubuna ön test ve son test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarına göre; ön testte öğrencilerin aritmetik ortalaması 14.5, standart sapması 5.13; son test sonuçlarının aritmetik ortalaması 14.4, standart sapması ise 5.08 olarak bulunmuştur. İki grub arasındaki t değeri 0.188 olarak hesaplanmıştır. 0.05 manidarlık düzeyinde ön test ve son test arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Hatta aradaki önemsenmeyecek bu farkın kontrol grubunun ön testi lehine olduğunu görmekteyiz. Yani ön testte kontrol grubundaki öğrenciler daha başarılıdır. Ancak öğrencilerin son test başarı düzeyi deney grubunun son test başarı düzeyine göre daha düşüktür.

Tablo IV.15. Deney grubunun ön test-son test sonuçlarının karşılaştırılması

	N	X	S	T	P
Ön test	22	15.27	4.39	-5,282	0,000
Son test	22	17.90	4.30		

Deney grubuna ön test ve son test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarına göre; ön testte deney grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması 15.27, standart sapması 4.39 olarak bulunmuştur. İki grup arasındaki t değeri -5,282 olarak hesaplanmıştır. 0.05 manidarlık düzeyinde ön test ve son test arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farkın deney grubunun son testi lehine olduğunu görmekteyiz. Yani son testte deney grubundaki öğrenciler ön test sonuçlarına göre daha başarılıdır. Son testlerde deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olduklarını görmekteyiz.

Tablo IV.16 . Deney ve kontrol grubu ön test sonuçlarının karşılaştırılması

	N	X	S	t	P
Deney Grubu	22	15.27	4.39	1,6309	0,118
Kontrol Grubu	22	14.5	5.13		

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına ön test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması 15.27, standart sapması 4.39, kontrol grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması 14.5, standart sapması ise 5.13 olarak

bulunmuştur. İki grup arasındaki t değeri 1, 630 olarak hesaplanmıştır. 0,05 manidarlık düzeyinde ön test sonuçları arasında deney grubu lehine bir fark vardır. Ancak bu fark önemli bir farklılık değildir. Bu da bize göstermektedir ki deneyin başlangıcında her iki sınıfın seviyesi birbirine yakındır.

Tablo 17: Deney ve kontrol grubu son test sonuçlarının karşılaştırılması

	N	X	S	t	P
Deney Grubu	22	18.18	4.23	4,055	0,001
Kontrol Grubu	22	14.40	5.08		

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına son test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarına göre: deney grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması 18.18, standart sapması 4.23; kontrol grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması 14.40, standart sapması ise 5.08'dir. İki grup arasındaki t değeri 4,055 olarak hesaplanmıştır. 0,05 manidarlık düzeyinde 1,69 olarak okunan tablo değeri ile karşılaştırıldığında son testte anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılık deney grubunun lehinedir. Son test sonuçlarına göre deney grubu öğrencileri, kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılıdır.

Tablo IV.18. Kontrol grubu ön tutum-son tutum sonuçlarının karşılaştırılması

	N	X	S	t	P
Ön tutum	22	42.50	5.518	-,144	0,887
Son tutum	22	42.63	5.516		

Araştırmada kontrol grubuna ön tutum ve son tutum olarak uygulanan tutum ölçeği sonuçlarına göre: ön tutumda öğrencilerin aritmetik ortalaması 42.50, standart sapması 5.518; son tutum sonuçlarının aritmetik ortalaması 42.63, standart sapması ise 5.516 olarak hesaplanmıştır. İki sonuç arasındaki t değeri -,144 olarak bulunmuştur. 0,05 manidarlık düzeyinde ön tutum ve son tutum sonuçları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo IV.19. Deney grubu ön tutum- son tutum sonuçlarının karşılaştırılması

	N	X	S	t	P
Ön tutum	22	42.04	6.63	-2,607	0,039
Son tutum	22	44.68	5.44		

Araştırmada deney grubuna ön tutum ve son tutum olarak uygulanan tutum ölçeği sonuçlarına göre: ön tutum da öğrencilerin aritmetik ortalaması 42.04, standart sapması 6.63; son tutum sonuçlarının aritmetik ortalaması 44.68, standart sapması 5.44 olarak bulunmuştur. İki grup arasındaki t değeri -2,607 olarak hesaplanmıştır. 0,05 manidarlık düzeyinde ön tutum ve son tutum sonuçları arasında, son tutum lehine anlamlı bir farklılık vardır. Yani deney grubundaki öğrenciler deney sonrasında Türkçe dersine karşı olumlu tutum geliştirmişlerdir.

Tablo IV.20: Deney ve kontrol grubu ön tutum sonuçlarının karşılaştırılması

	N	X	S	t	P
Deney Grubu	22	42.04	6.63	-,146	0,890
Kontrol Grubu	22	42.50	5.51		

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön tutum ölçeği sonuçlarına göre: deney grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması 42.04, standart sapması 6.63; son tutum sonuçlarının aritmetik ortalaması 42.50, standart sapması ise 5.51 olarak bulunmuştur. İki sonuç arasındaki t değeri -,146 olarak hesaplanmıştır. 0,05 manidarlık düzeyinde ön tutum sonuçları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Yani deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Türkçe dersine karşı ön tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo IV.21. Deney ve kontrol grubu son tutum sonuçlarının karşılaştırılması

	N	X	S	t	P
Deney Grubu	22	44.68	5.44	-2,210	0,036
Kontrol Grubu	22	42,63	5.51		

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına uygulanan son tutum ölçeği sonuçlarına göre; deney grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması 44.68, standart sapması 5.44; kontrol grubunun aritmetik ortalaması 42.63 standart sapması ise 5.51 olarak hesaplanmıştır. İki grup arasındaki t değeri -2,210'dur. 0,05 manidarlık düzeyinde deney grubu ile kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır. Deney sonunda deney grubu öğrencileri, kontrol grubu öğrencilerine oranla Türkçe dersine karşı olumlu tutum geliştirmiştir.

BÖLÜM V

YORUM VE TARTIŞMA

1. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

Birinci alt problem geleneksel öğretimin uyguladığı kontrol grubunun ön test-son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığıyla ilgiliydi.

Araştırmada kontrol grubunu uygulanan ön başarı testi ve son başarı testi sonuçları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Yani son test sonuçlarına göre öğrenciler, ön test başarı düzeyi daha başarısızdır. Ayrıca öğrencilerin son test başarı düzeyi deney grubunu son test başarı düzeyine göre daha düşüktür.

2. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

İkinci alt problem “öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubunu ön test-son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır ?” şeklinde idi.

Deney grubuna ön test ve son test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarına göre, ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farkın deney grubunun son testi lehine olduğunu görmekteyiz. Yani son testte deney grubundaki öğrenciler ön test sonuçlarına göre daha başarılıdır. Son testlerde deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olduklarını görmekteyiz.

3. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

Üçüncü alt problem geleneksel öğretimin uyguladığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu ön test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı şeklinde idi.

Araştırmadan deney ve kontrol gruplarına ön test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarına göre ön testte anlamlı bir fark yoktur. Bu da göstermektedir ki deneyin başında her iki sınıfın seviyeleri birbirine yakındır. Deneysel uygulama, seviyeleri birbirine yakın olan sınıflarda yapılmıştır.

4. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

Dördüncü alt problem “geleneksel öğretim uygulandığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var mıdır ?” şeklinde idi

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına son test olarak uygulanan başarı testi sonuçlarına göre son testte anlamlı bir farklılık vardır. Bu farkın deney grubu lehine olduğu görülmektedir. Yani son testte deney grubundaki öğrenciler, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılıdır.

5. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

Beşinci alt problem “geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ön tutum-son tutum sonuçları arasında anlamlı farklılık var mıdır? olarak belirlenmişti.

Araştırmada kontrol grubuna ön tutum –son tutum olarak uygulanan tutum ölçeği sonuçlarına göre ön tutum ve son tutum arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yani kontrol grubundaki öğrenciler ön tutum sonuçlarına göre uygulamadan sonra Türkçe dersine karşı olumlu bir tutum geliştirmemişlerdir.

6. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

Altıncı alt problem öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubunun ön tutum –son tutum sonuçları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını sorguluyordu.

Araştırmada deney grubuna ön tutum ve son tutum olarak uygulanan tutum ölçeği sonuçlarına göre ön tutum ve son tutum arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılık son tutum lehinedir. Yani deney grubundan sonra Türkçe dersine karşı olumlu bir tutum geliştirmişlerdir.

7. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

Yedinci alt problem geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu ön tutum sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını şeklindeydi.

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön tutum ölçeği sonuçlarına göre deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Yani deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin uygulamadan önce Türkçe dersine karşı tutumları benzerlik göstermektedir.

8. Alt Probleme İlişkin Yorumlar

Sekizinci alt problem “geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu ile öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin uygulandığı deney grubu son tutum sonuçları arasında anlamlı farklılık var mıdır? Şeklindeydi.

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına uygulanan son tutum ölçeği sonuçlarına göre, deney grubu ve kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır. Yani deney grubundaki öğrenciler son tutum sonuçlarına göre uygulamadan sonra Türkçe dersine karşı olumlu bir tutum geliştirmişlerdir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın önceki bölümlerinde elde edilen bulgular ve yapılan yorumlarla ilişkili olarak sonuçlara yer verilmiş, bu sonuçlara dayanılarak önerilerde bulunulmuştur.

VI.1.SONUÇLAR

Zamanın değişen ve gelişen şartlarına göre eğitim sistemleri de kendilerini zorunlu olarak yenilemektedir. Hangi amaçların, hangi araç ve yöntemlerle gerçekleştirileceği çağın gerekleri dikkate alınarak tespit edilmelidir. Aksi takdirde; başarısızlık, kalitesizlik, ezbercilik sürüp gidecektir.

Yapılan deneysel uygulamaya göre şu sonuçlara varılmıştır:

1. Kontrol grubunun ön test-son test sonuçları karşılaştırıldığında kontrol grubunun ön test ve son testi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2. Deney grubunun ön test-son test sonuçları karşılaştırıldığında ön test ve son test arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu fark deney grubunun son testi lehine olduğu için öğrenciler ön test sonuçlarına göre daha başarılıdır. Son testte deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olduklarını belirlenmiştir.

3. Kontrol ve deney grubu ön test sonuçları karşılaştırıldığında her iki grubun ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu da uygulamanın başlangıcında her iki sınıfın seviyelerinin birbirine yakın değerde olduğunu göstermektedir.

4. Deney ve kontrol grubu son test sonuçları karşılaştırıldığında her iki grubun son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farkın deney grubu lehine olduğunu görmekteyiz. Yani son testte deney grubundaki öğrenciler, kontrol grubundaki deney grubundaki öğrenciler, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılıdır.

5. Kontrol grubu ön tutum ve son tutum sonuçları karşılaştırıldığında ön tutum ve son tutum sonuçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

6. Deney grubu ön tutum ve son tutum sonuçları karşılaştırıldığında ön tutum ve son tutum sonuçları arasında son tutum lehine anlamlı bir farklılık vardır.

7. Deney ve kontrol grubu ön tutum sonuçları karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

8. Deney ve kontrol grubu son tutum sonuçları karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır.

VI.2.ÖNERİLER

1. Günümüzde, okulların yalnızca konu ve meslek alanlarına özgü bilgilere odaklanmaları yetersizdir. Okullar öğrencilere sadece konu ve meslek alanlarına özgü bilgileri vermekle yetinmemeli, araştırmacı-bilimsel tutum, hayat boyu öğrenme alışkanlıkları, etkili kişiler arası ilişkiler, etkili düşünme gibi özelliklerin kazandırılmasını amaçlamalıdır.

2. İlköğretimden başlayarak yüksek öğretimin sonuna kadar bütün okulların eğitim programlarında öğrenme stratejilerinin öğretime yer verilmelidir. Bu amaçla, uygulanacak yaklaşımın ya da yaklaşımların belirlenmesinde okulun ya da öğrencilerin eğitim düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Ders kitaplarında konularla ilgili bilgilerin yanında bu bilgilerin öğrenilmesine uygun olan öğrenme stratejileriyle ilgili bilgilere de yer verilmelidir.

4. Okullarda görev yapan eğitimcilerin yeni üstlenecekleri öğrenmeyi öğretme görevini etkili şekilde yerine getirebilmeleri için öğretmenlere yönelik “Öğrenme stratejileri ve öğretimi” konusunda hizmet içi eğitim verilmelidir.

5. Öğrenci ve öğretmenler için öğrenme stratejileri ile ilgili açıklayıcı ve örnekleyici gereçler hazırlanmalıdır.

6. Üniversitelerde öğretmen yetiştiren fakültelerin bütün programlarına öğrenme stratejileri ve öğretimi ile ilgili dersler konmalı, öğretmen namzetleri okullarda bu alanda yetişmiş öğretmenler olarak göreve başlamalıdır.

BİBLİYOGRAFYA

- A.Münire ERDEN, **Eğitimde Program Değerlendirme**, Pegem Yayıncılık, Ankara 1995
- Adem DURMUŞ, “**Öğrenmeyi Öğrenmek**”, Sızıntı Dergisi, Sayı 297, Ankara 2003
- Ali Murat SÜNBÜL, **Öğrenme Stratejilerinin Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1998
- Ali MEYDAN, **Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2004
- Ali YILDIRIM, “**Öğrenmeyi Öğrenmenin Temeli Olarak Düşünmeyi Öğrenme**”, Öğrenmeyi Öğrenme Etkinlikleri MEB Talim ve Terbiye Kurumu Başkanlığı ve Türkiye Zeka Vakfı, 17-18 Kasım 2003 ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi
- Banu YANGIN, **Türkçe Öğretimi**, MEB Yayınları , Ankara 2001
- Bekir ÖZER, “**Öğretmenlerin Yeni Görevi :Öğrenmeyi Öğretme**”, Öğrenmeyi Öğrenme Etkinlikleri MEB Talim ve Terbiye Kurumu Başkanlığı ve Türkiye Zeka Vakfı, 17-18 Kasım 2003 ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi
- Beşir GÖGÜŞ, **İlkokullarda Türkçe Öğretimi Kılavuzu**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968
- , **Orta Dereceli okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi**, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1978
- , **Ortaokul Türkçe Kitapları Öğretmen Kılavuzu 1,2,3**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1992
- C.Ruhi KAYKAYOĞLU, “**Günümüzde Yeni Bir Öğrenme Modeli**”, Öğrenmeyi Öğrenme Etkinlikleri MEB Talim ve Terbiye Kurumu Başkanlığı ve Türkiye Zeka Vakfı, 17-18 Kasım 2003 ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi
- Cahit KAVCAR ve Ferhat OĞUZKAN, **Türkçe Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri**, A.Ü Açık Öğretim Fakültesi 1987
- Cavit BİNBAŞIOĞLU, **Özel Öğretim Yöntemleri**; Ankara, 1981
- Cem BABADOĞAN, **Modern Öğretim Stratejilerinin Eğitim- Öğretim Süreçlerine Yansımaları**, A.Ü. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış Doktora Tezi, Ankara 1996

- Cuma ÇİVİ, **Öğrenmeyi Öğrenmek Eğitime Yeni Bakışlar1** Mikro Dizgi, Ankara 2002
- Doğan AKSAN, **Her Yönüyle Dil Ana Cizgileriyle Dilbilim**, TDK Yayınları, Ankara 1998
- Doğan CÜCELOĞLU, **İyi Düşün Doğru Karar Ver**, İstanbul Sistem Yayınevi 1996
- Ergin ERGİNER, “Öğrenmeyi Öğretme Disiplini Geliştirme” Eğitim ve Bilim Dergisi, S.94, Ankara 1994
- Emel YORULMAZ, **Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğrenci Ders Başarısı Üzerine Etkisi**, Çanakkale 18 Mart Ün. Sos. Bil. Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001
- Emrehan HALICI, **Öğrenmeyi Öğrenme** (Açılış Konuşması), Öğrenmeyi Öğrenme Etkinlikleri MEB Talim ve Terbiye Kurumu Başkanlığı ve Türkiye Zeka Vakfı, 17-18 Kasım 2003 ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi
- Ersin ARIOĞLU, **Öğrenmeyi Öğrenmek, Bilgi İşlememeyi Öğrenmektir**, Ankara 2004
- Feyzi ULUĞ, **Okulda Başarı**, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.
- Güzin SUBAŞI, “ Etkili Öğrenme: Öğrenme stratejileri” Milli Eğitim Dergisi, Ankara 2000
- Hüseyin ÇELİK, “**Öğrenmeyi Öğrenme**”, (Öğrenmeyi Öğrenme etkinlikleri), MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Türkiye Zeka Vakfı Başkanlığı, 17-18 Kasım 2003 ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi
- Jale ÇOLAKOĞLU, “**Yaşam Boyu Öğrenmede Motivasyonun Önemi**”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 155-156 Ankara 2002
- Kemal ŞAHİN, “ Sınıf İçi Öğretmen Davranışları” Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Ankara 2001.
- Komisyon, **İlköğretim Türkçe 8 Ders Kitabı**, MEB yayınları, Ankara 2003
- Mustafa CEMİLOĞLU, **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**, Uludağ Üniversitesi Basım Evi, Bursa 1995
- Muhsin KADIOĞLU, **İyi Anlama Yöntemleri**, Kuşak Of set, İstanbul 1992
- Münire ERDEN, **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Alkım kitabevi, İstanbul 1998.
- Münire ve Akman ERDEN, **Y.Eğitim Psikolojisi** (gelişim-Öğrenme,Öğretme), Arkadaş Yayınları, Ankara 1997.
- M. Tınaz TİTİZ, **Ezbersiz Eğitim Yol Haritası**, Beyaz Yayınları, Ankara 1999.

- Niyazi KARASAR, **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, AE.D, 1991
- Nuray SENEMOĞLU ve diğerleri., **Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kurardan Uygulamaya**, Spor Matbaacılık, Ankara 1998
- , **öğrenmenin Oluşumu Öğretme Model Strateji ve Teknikleri**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 2001
- Nuray SENEMOĞLU, Müfit Gömleksiz, Tülay ÜSTÜNDAĞ, **Öğrenmenin Oluşumu**, MEB Yayınları, Ankara, 2001
- Nuray SENEMOĞLU, **Öğrenme Ürünleri ve Öğretimi**, Burdur 1999.
- Oğuz KUTLU ve Mükafat C.,BOZKURT, **Okulda ve Sınavlarda Adım Adım Başarı**, Çizgi Kitabevi, Konya 2003
- Ömer NUGAY,**Bilgi Toplumu ve Eğitim**, <http://yayim.meb.gov.tr/yayimler> 2004.
- Özcan DEMİREL, **Genel Öğretim Yöntemleri**, Usem Yayınları, Ankara, 1996
- Özcan DEMİREL, **Plandan Değerlendirmeye Öğrenme Sanatı**, PegemA Yayınları, Ankara 1999
- Özcan DEMİREL, **Türkçe Öğretimi**, PegemA Yayıncılık, Ankara 2002
- Özcan DEMİREL ve Kamile Ün, **Eğitim Terimleri** Şafak Matbaası Ankara 1987
- Ramazan YILDIRIM, **Öğrenmeyi Öğrenmek**, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2003
- Saim KAPTAN, **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Bilgileri**, Tekışık Matbaası, Ankara 1997
- Savaş BÜYÜKKARAGÖZ ve Cuma ÇİVİ, **Genel Öğretim Metotları**, Beta Yayınları, İstanbul 1999
- Sedat SEVER, **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**, Anı Yayınları , Ankara 1997
- Selim UZUNOĞLU, **Bilginin Yapısı ve Özellikleri:Düşünmeyi Öğrenmeyi Öğrenme**, Beyaz Nokta Gelişim Vakfı Yayınları, Ankara 2003.
- Tebliğler Dergisi (1998). Sayı:2487. Nisan
- Tebliğler Dergisi (2003). Sayı:2551.Ağustos
- Tebliğler Dergisi (2004). Sayı:2554.Haziran
- Tülay ÜSTÜNDAĞ, **Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkinliği**,yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara 1998.
- Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, TDK Yayınları, Ankara, 1998.
- Türk Dil Kurumu, **İmlâ Kılavuzu**, TDK Yayınları, Ankara, 2000.
- V.Doğan GÜNAY, **Metin Bilgisi**, Multilingual, İstanbul 2001
- Vedat GENÇ, **Türkçe Öğretimi**, Boğaziçi Pres, istanbul 2001

Veyis GÜNGÖR, **Aktif Öğrenme Yöntemleri**, Amsterdam Sticnüirg Nederlands Turks Academisch Genootschap, 1993

Veysel SÖNMEZ, **Öğretmen El Kitabı**, Anı Yayınları, Ankara 2001

Veysel SÖNMEZ, **Gelecekteki Olası Eğitim Sistemleri**, Anı Yayınları, Ankara 1998

Yahya AKYÜZ, **Türk Eğitim Tarihi**, İstanbul 1991

Yüksel ÖZDEN, **Eğitimde Dönüşüm**, PegemA Yayınevi, Ankara 1997

....., **Eğitimde Yeni Değerler**, Pegem A Yayıncılık Ankara 2002

Zahit HARMANLL, **Öğrenme stratejileri: Etkili Öğrenme Eğitimi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2000

EKLER

EK 1 . Anadili (Türkçe) Öğretimine İlişkin Genel Bilgiler

“Anadili, insanın içinde doğup büyüdüğü aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir.”¹

“Anadili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevrelerden öğrenilir; insanın bilinçaltına inerek bireyin toplumla en güçlü bağlarını oluşturur.”²

Anadili hem düşünce dünyamızı hem de duygu dünyamızı teşkil eder. Çünkü dil ait olduğu toplumun değerler sistemini ve dünya görüşünü bünyesinde barındırır. Bireyin bilgilenmesini, öğrenmesini ve öğretmesini sağlayan araç dildir. Dil sadece bir iletişim ve anlaşma aracı değil, aynı zamanda bir düşünme aracıdır. Çünkü insan kelimelerle düşünür. Bu noktada düşünmek sessiz konuşmak, konuşmak da sesli düşünmek olarak tanımlanabilir.

Millet kavramı “aynı topraklar üzerinde yaşayan, dil, kültür ve ülkü bakımından birlik oluşturan topluluk şeklinde tanımlandığına göre; dil hem millet olmanın en temel unsuru, hem de kültür birliğinin sağlanmasının en önemli vasıtasıdır.

Dilin birey ve toplum hayatındaki önemi, daha önce de söylenenlerin ışığında, maddeler halinde şu şekilde özetlenebilir:

- a. Dil anlama ve anlatmayı sağlayan bir araçtır. Yani dil bir iletişim aracıdır.
- b. Dil hem düşünme aracıdır hem de düşüncenin yaratıcısıdır.
- c. Dil, milleti oluşturan en temel öğedir. Aynı dili konuşan insanlar arasındaki duygu ve düşünce birliği, millet bilincinin de oluşmasını sağlar, bunu pekiştirir.
- d. Dil, sadece milletin değil, aynı zamanda bütün insanlığın kültür birikimini aktaran en etkili araçtır.

Dilin bu işlevlerini lâyıkıyla yerine getirebilmesi, her milletin kendi dilini vatandaşlarına etkili bir şekilde öğretebilmesiyle yakından ilgilidir.

1- Berke VARDAR, *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK yayını, Ankara 1980, s. 20

2- Doğan AKSAN, *Türkçenin Gücü*, Bilgi yayınları, Ankara 1999, s.430

Ek 2. Anadili (Türkçe) Öğretiminin Temel İşlevleri

“Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve yasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlâkî, insanî manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve yasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi; beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadî sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.” denilmektedir.

Vatandaşlarımızın Milli Eğitimimizin belirttiği davranışlarla donatılması, onların anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmiş olmasına bağlıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 22.09.1981 tarih ve 172 sayılı kararıyla kabul edilen “Temel eğitim okulları Türkçe Eğitim Programı”nda öğrencinin zihin ve ruh gelişmelerinde iyi bir anadili öğretiminin rolü, başka hiçbir dersle ölçülemeyecek kadar büyüktür.” denilerek, dersin amaçları şu şekilde ifade edilir:

“Türkçe dersleri, öğrencinin:

- a. Ulusal kültürümüzün değerli eserleri ile karşılaşmasını sağlayarak, ulusal bilincini ve ulusal coşkusunu;
- b. Dilbilgisi öğrenimindeki ayrıntıları inceleyerek, kuralı sezme ve kurala varma çalışmalarıyla usavarmasını;

- c. Güzel metinlerin zevkini tadarak, duygusunu ve Türk diline olan sevgisini;
- d. Türlü metin incelemeleriyle doğru karar verme yeteneğini;
- e. Okuma ve özellikle yazma çalışmalarıyla düşünme gücünü,
- f. Söz ve yazıyla anlatım konusundaki çalışmalarla da, güzel konuşma ve yazma alışkanlığını geliştirecektir.”

İnsana bir hayat boyu gerekecek bilgi ve beceriler ile, Türkçe derslerinin kazandırmayı hedeflediği bilgi ve beceriler, birbiriyle örtüşmektedir.

Anadili öğretimi, bireylere anlama ve anlatma ile ilgili dilsel beceri ve alışkanlıkların kazandırılmasına yöneliktir. Bu beceri ve alışkanlıkların kazandırılması ise dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dört temel etkinliğe dayanır. Bu durum Türkçe dersinin bir bilgi dersi olmaktan çok, dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi becerileri geliştirmeye dönük bir beceri ve alışkanlık kazandırma dersi olduğu gerçeğini ortaya koyar.

Bu değerlendirmeler temel alındığında; Türkçe öğretimi anlama(okuduğunu ya da dinlediğini) ve anlatma (yazıyla ya da sözle) becerilerinin geliştirileceği çalışmalara dayalı olacaktır. Türkçe öğretiminin temel etkinlikleri olan “dinleme, konuşma, okuma ve yazma”nın birbiriyle olan ilişkilerinin bilinmesi, eğitimi durumlarının teşkilinde önemli katkılar sağlayacaktır. Bu görüşten hareketle çalışmada Türkçe öğretiminde öğrencilere kazandırılmaya çalışılan anlama (okuduğunu) becerisi özellikleriyle incelenmiştir.

Ek 1.1.Okuduğunu Anlama Ve Değerlendirme Gücü Kazandırmak

“Okuma etkinliğinin temel amacının, iletileri anlamak olduğu düşünüldüğünde; okuduğunu anlama becerisinin en temel değişkeninin “ sözcük dağarcığı zenginliği” olduğu söylenebilir. Daha önce de belirtildiği gibi, sözcükler birer kavramdır ve düşünmenin temel öğeleridir. Başka bir ifadeyle, dilde her sözcük bir nesnenin ya da fikrin simgesidir. Dilbilimci Wiitgenstein, “Dilimin sınırları dünyamın sınırları” demektedir. Bu saptamadan, bireyin sözcük dağarcığının zenginliği ve bu zenginliğin bellekte çok yönlü örgütlenmesi, onun; kavrama, algılama ve değerlendirme yetilerinin de belirleyicisi olacaktır, şeklinde bir çıkarım yapılabilir.”³

3- Sedat SEVER, Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme, Anı Yayınları, Ankara 1997, s.19

Yapılan araştırmalar da göstermektedir ki kelime dağarcığının zenginleştirilmesine imkan sağlayacak eğitim yaşantılarının hazırlanması önem kazanmaktadır.

Türkçe ğretiminin aracı metinler ve kitaplardır. Bu da öğrencilere öncelikle okuma alışkanlığının yerleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığının kazandırılması, onlarda okuma isteğinin uyandırılması ve ilgilerinin geliştirilmesi öğretimin genel ve özel amaçlarının gerçekleştirilmesine büyük katkı sağlayacaktır.

Anadili (Türkçe) ğretiminin kazandırması gerektirdiği dinleme ve okuma becerisi “anlama” gücünü geliştirmeye yönelik etkinliklerdir.

EK 3. İLKÖĞRETİM 8. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**İLKÖĞRETİM 8. SINIF TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN ANLAMA GÜCÜNE İLİŞKİN AMAÇLARI**

"DİNLEME"

AMAÇ: Dinleme ile ilgili ilkeler bilgisi

Davranışlar:

1. Dinlemek için uygun bir şekilde oturacağını yazma / söyleme
2. Dikkatini konuşulacak konu üzerinde toplayacağını yazma / söyleme
3. Dikkatini konuşmacıya yönelteceğini yazma / söyleme
4. Önemli noktaları not alacağını yazma / söyleme
5. Konuşmacının sözünü kesmeden dinleyeceğini yazma / söyleme
6. Konuşmacının ve dinleyicilerin (izleyicilerin) dikkatini dağıtacak hareketler yapmayacağını yazma / söyleme
7. Konuşma boyunca dikkatini sürdüreceğini yazma / söyleme
8. Konuşmacıya, konuşma sırasında, dinlediğini gösterir sözel olmayan tepkiler göstereceğini yazma / söyleme
9. Konuşma sırasında başkalarıyla konuşmayacağını yazma / söyleme
10. Konuşmacıya soru sormak ve görüş bildirmek için uygun zamanda söz isteyeceğini yazma / söyleme
- 11 . Konuşmacıya, konuyla ilgili sorular soracağını yazma / söyleme

**AMAÇ : DİNLEDİĞİ DÜZEYİNE UYGUN (25-30 DAKİKALIK)
KONUŞMALARINI TAM VE DOĞRU OLARAK ANLAYABİLME**

Davranışlar:

1. Dinlediği konuşmanın konusunu ya da temasını bir cümleyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
2. Dinlediği konuşmanın ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini birer cümleyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
3. Dinlediği olayın (varsa) geçtiği yeri / zamanını / kahramanlarını yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
4. Dinlediği olayın (varsa) kahraman(lar)ının (iç ve dış) portresini / portrelerini kendi cümleleriyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
5. Dinlediği konuşmanın (varsa) gelişim sırasını ya da giriş, gelişme, sonuç bölümlerini yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
6. Dinlediği konuşmayı, özünü yitirmeden kendi cümleleriyle özetleme
7. Dinlediği konuyla ilgili yazılı / sözlü görüş bildirme
8. Dinlediği konuya uygun başlık yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
9. Dinledikleri arasında neden-sonuç ilgisi kurma (yazma / söyleme ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

AMAÇ : KONUŞANI DİKKATLİCE DİNLEMeye DÖNÜKLÜK

Davranışlar:

1. Konuşmacının (varsa) verdiği örneklerden en az ikisini yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
2. Konuşma sırasında (varsa) kullanılan araç ve gereçleri yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
4. Konuşmacının sorulara verdiği (varsa) ilginç yanıtları yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

AMAÇ : DİNLEMENİN GÜNLÜK YAŞAMDaki ÖNEMİNİ

TAKDİR EDİŞ

Davranışlar:

1. Bilgi, düşünce, haber almak/edinmek için radyo ve televizyondaki düzeyine uygun yayınları izleme
2. Uygun olan zamanlarda, müzik dinlemeyi alışkanlık hâline getirme
3. Düzeyine uygun etkinliklerden (tiyatro, sinema vb.) yararlanmayı alışkanlık haline getirme
- 4..Tiyatro, sinema, konferans vb. etkinliklerle ilgili izlenimlerini anlaşılır şekilde başkalarına anlatmaktan zevk alma
5. Tiyatro, sinema, konferans vb. etkinliklerle ilgili izlenimleri dinlemekten zevk alma
6. Dinlediklerine, kendi düşüncelerine aykırı olsa bile, hoşgörü duygusu besleme
7. Dinlediklerini önyargılardan (kişisel sevgi ve karşıtlık duygusu) sıyrılarak tarafsız biçimde değerlendirme

AMAÇ : DÜZEYİNE UYGUN KONUŞMALARI (İLKELERE UYGUN OLARAK) DİNLEME BECERİSİ

Davranışlar :

1. Dinlemek için uygun bir şekilde oturma
2. Dikkatini konuşulacak konu üzerinde toplama
3. Dikkatini konuşmacıya yöneltme
4. Gözleriyle konuşanı izleme
5. Konuşmacıya, konuşma sırasında, dinlediğini gösterir sözel olmayan tepkiler gösterme
6. Konuşmacı ve dinleyicilerin dikkatini dağıtacak hareketler yapmama
7. Konuşmacının ileri sürdüğü önemli düşünceleri yakalama (not alma)
8. Konuşmacının (varsa) düştüğü çelişkileri yakalama (not alma)
9. Konuşmacının, farklı anlamlara gelebilecek sözlerini yakalama (not alma)
10. Dikkatini konuşma boyunca sürdürme
11. Konuşmacıya soru sormak için uygun zamanda söz isteme
12. Konuşmacıya konunun yeterince anlaşılamayan yönleriyle ilgili olarak soru ya da sorular yöneltme
13. Konunun açıklanmasına katkı sağlayacak düşüncelerini ya da (varsa) konuşmacı tarafından açıklanmayan kısımları özlü biçimde açıklama

"OKUMA"**OKUDUĞUNU ANLAMA VE OKUMA BECERİSİNE İLİŞKİN AMAÇLAR****AMAÇ: OKUMA İLE İLGİLİ İLKELER BİLGİSİ****Davranışlar:**

1. Dik, düzgün ve rahat oturacağını ya da duracağını yazma / söyleme
2. Okurken, ışığın yeterli ve sol arkadan gelmesine dikkat edeceğini yazma / söyleme
3. Okuma gerecini (materyalini) gözden uygun uzaklıkta tutacağını yazma / söyleme (yaklaşık 33 cm)
4. Ayakta okurken kitabı sol elle tutup (okuduğu kitapsa) kitabın sayfalarını sağ elle çevireceğini (solak olanlar buna zorlanmamalıdır) yazma / söyleme
5. Parmak ya da kalemle satır izlemeden, başı ve gövdeyi sallamadan okuyacağını yazma / söyleme
6. Ön yüzünün okunması biten kitap yaprağını, okumanın hızını aksatmayacak ve anlamlandırmayı bozmayacak biçimde hemen çevireceğini yazma / söyleme

**AMAÇ : DÜZEYİNE UYGUN BİR METNİ DOĞRU
ANLAMLANDIRACAK BİÇİMDE SESLİ OKUMA BECERİSİ**

- Davranışlar:** 1. Okuma ile ilgili ilkeleri yerine getirme
2. Okurken hareketlerde ölçülü (el, baş, gövde hareketleri gibi) ve hoşa giden bir canlılık bulunma
3. Konuşma hızıyla okuma
4. Konuşma sesiyle okuma
5. Yazıdaki harfleri karşılayan sesleri tam çıkaklarında oluşturma (sesleri temiz çıkarma)
6. Her sesin oluşumu için ses yolu ve ses organlarını gereğince kullanarak, sesleri doğru boğumlandırma
7. Sözcükleri doğru ve anlaşılır biçimde okuma
8. Soluğu cümleye göre ayarlama
9. Anlamın belirginleşmesine yardımcı olacak nitelikteki sözcük, tamlama, cümle gibi anlam öbeklerini doğru vurgulama ya da vurgulayarak söyleme
10. Ses tonunu metnin anlamına ve duygusuna göre uydurma (ayar-
lama)
11. Metnin tür özelliklerine uygun tonlama yapma
12. Sese hoşa giden bir renk (kalınlık, incelik) verme
13. Noktalama işaretlerine uygun duraklamalar yapma
14. Sesin yüksekliğini, dinleyicilerin rahatça duyabileceği biçimde ayarlama
15. Okumanın doğal akışını bozacak biçimde duraklamama
16. Metindeki tamlamaları - ikilemeleri bölmeden okuma
17. Dinleyici karşısında olma sıkıntısına düşmeme
18. Zaman zaman dinleyicilere bakarak, dinleyicilerin ilgisini canlı tutma (göz iletişimde bulunma)
19. Dakikada en az sesli olarak 120-140 sözcük okuma

AMAÇ : DÜZEYİNE UYGUN BİR METNİ DOĞRU ANLAMDIRACAK BİÇİMDE SESSİZ OKUMA BECERİSİ

Davranışlar:

1. Okuma ile ilgili ilkeleri yerine getirme
2. Okurken konuşma örgenlerini (gırtlak, dil, dudak) hareket ettirmeme
3. Metni mırıldanarak ya da fısıldayarak okumama
4. Gereksiz duraklamalar ve geriye dönüşler yapmama
5. Yazıdaki noktalama işaretlerinin görevlerini sezerek en yakın noktalama işaretine kadar zaman yitirmeden gözü hareket ettirme
6. Sözün gelişinden anlamı çıkarma
7. Okuma hızını, okumanın amacına göre ayarlama
8. Okuma hızını, okunan metnin özelliğine göre ayarlama
9. Dakikada en az sessiz olarak 120-130 sözcük okuma

AMAÇ: DÜZEYİNE UYGUN BİR METİNDEKİ SÖZCÜK, DEYİM, ATASÖZÜ, ÖZDEYİŞ, TAMLAMA VE TERİMLERİN ANLAM BİLGİSİ

Davranışlar:

1. Bir sözcüğün ya da sözün (deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terim) anlamını yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
2. Verilen bir anlamın karşılığı olan sözcüğü ya da sözü (deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terim) yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
3. Bir sözcüğün ya da sözün (deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terim) eş (anlamdaş) / karşıt / yakın anlamlısı olan sözcük ya da sözleri yazma / söyleme (ya da önerilenler 'arasından seçip işaretleme)
4. Verilen sözcükler arasından anlam bakımından diğerleriyle uyuşmayan (ayrı düşeni) yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
5. Verilen sözcükler arasından, anlam bakımından bir grup oluşturanları yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
6. Verilen sözcükleri eş / yakın / karşıt anlamlılık bakımından eşleştirip yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

7. Birden fazla anlamı olan bir sözcüğün farklı anlamlarını yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
8. Bir metinde geçen eş / yakın / karşıt / soyut / somut / temel / mecaz / genel / özel anlamlı sözcükleri bulma (yazma / söyleme ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
9. Verilen bir metinde belirtilen sözcük / sözcüklerin hangi anlamda kullanıldığını yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

AMAÇ :OKUDUGU DÜZEYİNE UYGUN BİR METNİ TAM VE DOĞRU OLARAK ANLAYABİLME

Davranışlar:

1. Okuduğu metni özünü yitirmeden kendi cümleleriyle söz ya da yazıyla özetleme
2. Metnin konusunu ya da temasını bir cümleyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
3. Metnin ana düşüncesini bir cümleyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
4. Metnin ana düşüncesinin belirtildiği cümleyi ya da paragrafı bulma (yazma / söyleme ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
5. Ana düşüncüyü destekleyen yardımcı düşünceleri birer cümleyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
6. Metnin bakış açısını bir cümleyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
7. Metindeki, daha önce hiç karşılaşmadığı sözcük, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama, ikileme ve terimlerin anlamını metnin bütünlüğü içinde sözün gelişinden kestirip bulma (yazma / söyleme ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
8. Metindeki, metni yönlendiren anahtar sözcükleri ya da sözleri yazarın kullandığı bağlam içinde anlamlandırma (yazma / söyleme ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)
9. Metinde geçen olayın / olayların geçtiği yeri, zamanını, nedenini, sonucunu ve gelişim sırasını yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

10. Metindeki (varsa) kahraman(lar)ın (iç ve dış) portresini / portrelerini kendi cümleleriyle yazma / söyleme

11. Metnin anlatım biçimini (açıklama, öyküleme, betimleme, tartışma) bir cümleyle yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

12. Metnin (varsa) giriş, gelişme, sonuç bölümlerini metin üzerinde belirleme (gösterme)

13. Okuduğu metne uygun başlık bulma (yazma / söyleme ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

14. Metindeki bir olay, durum ya da ana düşünceyi karşılayacak bir atasözü / özdeyiş yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

15. Okuduğu metindeki çelişen düşünceleri ve anlam tutarsızlıklarını belirtme (yazma / söyleme ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

16. Metnin türünü yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

17. Metnin dil ve anlatım özelliklerini yazma / söyleme (ya da önerilenler arasından seçip işaretleme)

AMAÇ: SÜREKLİ VE PLÂNLİ KİTAP OKUMAKTAN ZEVK ALIŞ (ALMA)

Davranışlar:

1. Kitap okumanın bilgi edinme yolu olduğunu savunma
2. Kitap okumaya zaman ayırma
3. Öğretmenler tarafından okunması için salık verilen kitapları temin etme (sağlama, edinme)
4. Düzeyine uygun yararlı kitaplar seçme
5. Her ay (en az), düzeyine uygun bir kitap (yazınsal türde) okuma (öğretmenlerinin önerdiği ya da kendisinin seçtiği)
6. Günde en az bir gazete okuma
7. Günde en az 1 (bir) saatini okumakla zorunlu olmadığı konularda ki yazıları okumaya ayırma (dergi, kitap vb.)
8. Kütüphanelerden okumak için sık sık kitap alma
9. Kütüphanede oturup kitap okuma

10. Okuduğu kitapların düşünce ve sanat değeri hakkında arkadaşlarının görüşlerini alma
11. Okuduğu kitapların düşünce ve sanat değeri hakkındaki görüşlerini arkadaşlarına anlatma
12. Süreli (haftalık, aylık, yıllık) okuma plânı yapma
13. Derslerine, ders kitaplarının dışında başka bilgi kaynaklarından da yararlanıp hazırlanma
14. Güncel olaylar ve konular üzerinde gazete ve dergilerden haber ve bilgi toplama
15. Yaşadığı yörede (varsa) açılan kitap fuarlarına gitme
16. Gazete ve dergilerdeki kitap tanıtım sayfalarını sürekli okuma
17. Sanat ve bilim yönünden kendine yararlı, okunmaya değer kitapları seçme

EK-4. SUNU SAYDAMLARI

BİR BABANIN MEKTUBU

28 Ekim, Cuma

Sevgili Enriko'cuğum,

Çalışmak, annenin dediği gibi, sana biraz güç geliyor. Okuluna, henüz benim istediğim gibi her güçlüğü yenmeye kararlı, güleç yüzlü bir insan olarak gitmiyorsun. Okula gitmemiş olsan, günlerinin ne kadar boş ve yavan geçeceğini düşün. Bir hafta sonra tekrar okula dönmek için yalvaracak, can sıkıntısı yüzünden, güzel oyuncaklarından bile usanacaksın.

Enriko'cuğum, şimdi herkes okuyor. Sabahtan akşama kadar çalıştıktan sonra geceleri okula koşan işçileri, bütün hafta fabrikalarda uğraştıktan sonra pazar günleri okula giden genç kızları, kadınları; talimde yorulduktan sonra okumaya, yazmaya koyulan askerleri düşün, Unutma ki sabahları senin evden çıktığın saatte, bu şehirden otuz bin çocuk, bilgi edinmek için üç saat sınıfa kapanmak üzere okullara gidiyor. Dünyanın her bucağında bütün çocukların, sabahın erken saatlerinde, aynı şekilde okullarına koştuklarını düşün.

İnsanlarla kaynaşan şehirlerin caddelerinde veya sessizliğe gömülü köylerin dar yollarında, sis bulutlarını yarararak veya kızgın güneşin altında yürüyerek; kanalları olan memleketlerde kayıklarla, büyük çöllerde atlarla, buzlar üstünde ise kızaklarla vadilerden, tepelerden aşarak okullarına koşan milyonlarca çocuğu, şöyle bir gözünün önünde canlandır.

Ormanların ve sellerin arasından, dağ yamaçlarındaki ıssız patikalardan tek başına, kümeler hâlinde veya bir çizgi gibi kollarının altında kitaplarıyla, çeşitli biçimde giyinmiş, çeşitli diller konuşan milyonlarca çocuk, Rusya'nın karlarla kaplı okullarından, Arabistan'ın hurma ağaçlarıyla gölgelenmiş okullarına kadar aynı bilgileri, başka dilden öğrenmeye gidiyorlar. Yüzlerce milletten olan bu sonsuz çocuk topluluğunun yarattığı şu sonu gelmeyen akışı düşün ve kendi kendine de ki: "Eğer bu akış durursa, insanlık vahşet ve ilkeliliğin pençesine düşer. Bu akış dünyanın ilerlemesi, umudu ve şerefidir."

Bu uçsuz bucaksız ordunun küçük bir eri olarak sana cesaret dilerim. Bütün dünya bir çalışma alanı olup gerçekleştirilmesi gereken ödevler ise insanlığın yükseltilmesi ve uygarlaştırılmasıdır.

Hiçbir zaman korkak bir asker olma Enriko'cuğum!

Baban

Edmondo do AMİCİS

Çocuk Kalbi

BİR YOLCUYA

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda
Gördüğün bu tümsek, Anadolu'nda
İstiklâl uğrunda, namus yolunda
Can veren Mehmet'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, kaparken büyük zelzele
Son vatan parçası geçerken ele
Mehmet'in düşmanı boğduğu sele
Mübarek kanını kattığı yerdir.

Düşün ki; haşrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek amansız, çetin
Bir harbin sonunda bütün milletin
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

Necmettin Halil ONAN
Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi
(hzl. Kenan AKYÜZ)

DİNLEMEK ÜZERİNE

Herhalde siz de dikkat etmişsinizdir. Günümüzde iyi konuşan kadar iyi dinleyen de azaldı. Adeta kalmadı. Konuşan iyi konuşsa, boş konuşmasa, dinleyen de iyi niyetle dinlemeye kararlı olsa bile, bir kere çevredeki radyo, televizyon, trafik ve konuşma gürültüleri dikkatinizi dağıtıyor. Bu gürültü ortasında konuşan avaz avaz bağırır, siz de dinlemeye uğraşırken ortada ne doğal bir konuşma tınısı, ne yerine göre ses yükseltip alçaltma nüansı, ne de dinleyende o konuşulanı şurup gibi içme zevki kalıyor. O "bayram haftası" der, siz "mangal tahtası" anlarsınız. ideal konuşma ve dinlemenin çok sesliliğe tahamülü yoktur. İdeal konuşma karşılıklı saygıya dayanır. İki taraflı olgunluğu ve alçak gönüllülüğü şart koşar.

Eflâtun : "Gözlemler, dinle, sus, az yargıla, çok sor." der. İyi bir dinleyici mıknağa benzer. Ağzından sözleri mıknağ gibi çeker. Onun karşısında diliniz büsbütün açılır. Düşüncelerinize canlılık gelir. Çağrışımından çağrışıma kaya kaya gidersiniz.

Kötü dinleyici ise, tam tersine insanda konuşma hevesi bırakmaz. Kötü dinleyici siz konuşurken kendi söyleyeceklerini tasarlar. Televizyonlarda sık sık görüyoruz. Biri konuşurken öbürleri not alır gibi yapıp önündeki kâğıda resim karalar. Bazısı da kendisiyle doludur. Söyleyecekleri ile sarhoştur. ister ki hep dinlesinler. Yalnız onu... Hiç karşı koymadan... Bunlar, karşılarındakilere cevap hakkı, itiraz hakkı tanımazlar.

Biz yine dönelim, dinlemesini bilenlere. Henüz unutmamış olanlara. Heinrich Böll (Henrih Böl)ün Türkçeye de çevrilen "Saat Dokuz Buçukta Bilardo" adlı romanın okudunuzsa bilirsiniz. Romanın kahramanı Föhmel (Fehmel), her sabah bir otelin bilardo salonunda Hugo'yla bilardo oynar. Bir yandan da hayatının çeşitli dilimlerini ona anlatır. Hugo, iyi bir dinleyicidir. Kahramanın içini boşaltmasını sağlar. Çevresinde kendine muhatap bulamayan anlatıcı işte bu bilardo saatlerinde anılarını ona, dolayısıyla bize de iletmiş olur. Sonunda örnek dinleyicisini kendine evlât ve vâris edinmesine şaşılır mı?

Bir, insanı dinlemek, ona en büyük insanlığı göstermektir.

Haldun TANER

Çok Güzelsin Gitme Dur

ERZURUM

Erzurum Türk tarihine, Türk coğrafyasına 1945 metreden bakar. Şehrin macerası düşünülürse, bu yüksekliğin daima göz önünde tutulması gerekir. Burası, Malazgirt Zaferi'nin açtığı gedikten yeni vatana giren cetlerimizin, ilk fethettikleri büyük ve merkezi şehirlerden biridir.

Milli Mücadele'nin ilk temeli, Erzurum'da atılır. Her şeye rağmen, hür, müstakil yaşamak iradesi, ilkin bu kartal yuvasında kanatlanır. Atatürk, Erzurum'dan işe başlar. Tıpkı ilk fatihler gibi oradan Anadolu'nun içine doğru yürür.

...

Çok güzel bir günde, ilk önce camileri başıboş dolaştık. Yolda karşılaştığımız tanıdıklarla durup konuşuyor, her açık dükkâna bir kere uğruyorduk. Kendimi yirmi yıl önce, Erzurum'da, lise edebiyat öğretmeni olduğum zamana dönmüş sandım.

Nihayet kaleye çıktık. Tepesi uçtuğu için Tepsi Minare denen eski Selçuklu Kulesi'nden destânî şehri seyretmeye başladık. Önümüzde henüz sararmaya yüz tutmuş ekinleriyle emsalsiz bir panorama dalgalanıyordu. Kuzeydoğu tarafında çıplak dağlar biter bitmez, küçük köyleriyle, ağaçlık su başlarıyla, enginliğiyle ova başlıyordu. Daha uzakta, Anadolu'nun şiir, gurbet kaynağı olan, halkımızın duyusundaki o keskin hüznün belki de sırrını veren dağlar vardı. Günün büyük bir kısmını orada geçirdik. Sonra şehrin ovaya karıştığı yerde, Belediye Bahçesi'nin biraz ötesindeki yeni bir ilkokul binasına girdik. Erzurum taşı dururken çimentonun kullanılmasını bir türlü aklım almaz. Betonun getirdiği bir yığın kolaylık meydana. Fakat bu kolaylıklar, bazen de mimarinin aleyhinde oluyor, mahalli rengi bozuyor. Erzurum taşı, Ankara taşı gibi çok kullanışlı ve girdiği yere âbide asilliği veren bir mimarı malzemedir.

İlkokul şirin, konforlu. Yirmi yıl önce gördüğüm yapıların hiçbirine benzemiyor. Bütün ovayı ayağımızın altına seren taraçasında, emsalsiz bir grup karşısında çaylarımızı içtik. Güneş bulutsuz, dümdüz bir gökte, olduğumuz yerden daha yassılaştırmış, ovaya karışmış görünen Kop Dağı ile Balkaya'nın arasına inmeye hazırlanıyordu. Ne gök yüzü kızarmış, ne güneşin rengi değişmişti; hafif bir sarılıktan başka hiç bir batı alâmeti yoktu. Bütün değişiklik ovada idi.

İlkin dağların etekleri gümüş bir zırha benzeyen bir çizgiyle ovadan ayrıldı. Sonra düştüğü yerde sanki külçelenen bir aydınlık, bendi yıkılmış bir su gibi, bütün ovayı kapladı, toprağın, ekinin rengini sildi. Gözümüzün önünde sadece ışıktan bir göl meydana gelmişti. Bütün ova billûr döşenmiş gibi parlıyordu. Dağlar bu cilâlı satıh üzerinde yüzer gibiydiler. Güneş batacağı yere iyice yaklaşıncı, ovanın şurasından burasından kalkan tozlar, bu gölün üstünde altın yelkenler gibi sallanmağa başladılar. Bu bir akşam saati değil, tek bir rengin türlü perdeleri üzerinde toplanan bir masal musikisiydi. Zaten güneş o kadar hareketsiz bir hâlde alçalıyordu ki, dikkatimiz ister istemez gözlerimizden ziyade kulaklarımızda toplanmıştı. Hepimizde çok derin, çok esrarlı bir şeyi, eşyanın kendi diliyle yaptığı büyük pir duayı dinler gibi bir hâl vardı. Sonra bu billur aynanın üstünde, kendi pırılısından daha koyu ışık nehirleri taşmaya başladı. Nihayet güneş iki dağın arasında kaybolacağı zaman, son bir ışık, olduğumuz yere kadar uzandı. Toprak derin derin ürperdi. Ova yavaş yavaş saf gümüşten erimiş altın rengine, ondan da akşam saatlerinin esmerliğine geçti.

O gece Erzurum' dan ayrılıyorduk. Bizim trene binmek için yola çıktığımız saatte, 3 Temmuz 1919'un şehri 30 Ağustos Zaferi'ni kutluyordu.

Ahmet Hamdi TANPINAR

(Beş Şehir)

İHTİYAR ÇİLİNGİR

Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân; bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam, gözünde çifte gözlük, mini mini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu.

Ne hoş manzara! Gözüm ilişti, dükkânın önünde kaldım. Bir çilingir dükkânı.

Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, rezeler, menteşeler, hayvan zincirleri... Böyle ufak tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

- Kolay gelsin, usta.

- Kolaysa başına gelsin!

Bir tarafa dayanıp durdum. Adamcağız, benimle hiç meşgul olmuyor göründü. Bir tarafı açık, ufak halkalar hazırlamış, bir halka takıp açık tarafını ateşe tutuyor, o hazır oluncaya kadar bir başkasını ateşten çekip ucunu dikkatle kapıyor, bir parça büküyor, onu tekrar ateşe verinceye kadar, bir önceki hazır oluyor. Böyle düzenli çalışması sonucunda gayet düzgün ve kaliteli bir zincir ortaya çıkıyordu.

Şüphesiz, eski binalarda gördüğümüz o süslü aletler, böyle dükkânlarda titizbir çalışmayla yapılırdı.

Ben oradayken, gençten bir adam geldi. Elinde bir değnek vardı. Demirciye uzattı. Bu değneğin ucuna beş on halka geçirilecek. Bu genç adam, onunla, her sabah akşam bağa giderken eşeği dürtecek.

Demirci anladı. Ses çıkarmadı. Duvardan üç beş halka aldı. Sanatını bilen bir adam sessizliğiyle değneğe taktı. Ancak, genç adam, alışılmışın aksine, değneğin yan tarafına bir halka daha taktırmak istiyordu. Çilingirle aralarında karşılıklı bir konuşma başladı. Çilingir, "Olmaz." dedi, "Bunun usulü böyledir."

Delikanlı usulü bozmakta ısrar ediyordu.

- Canım sen tak. Neyine gerek...

- Takılmaz evladım... Ben kırk yıldır bu sanatı işlerim.

- Canım, parasıyla değil mi? Sen takıver, ötesine karışma!

İhtiyar, belki ısrar etmeyip takacaktı; ancak "parasıyla" sözüne fena hâlde içerledi, daha fazla bir şey demeyerek değneği genç adamın elinden aldı, eski taktıklarını da sökerek geri verdikten sonra:

- Biz para âşıklısı değiliz, var başka yerde yaptır, dedi.

Para için çalışmadığını iddia eden bu fakir ihtiyar, şüphesiz, sanatının aşığıydı, "Filân usta gitti, bu sanatı da götürdü." diyecekler diye, bu dükkânı bekliyordu, Onun anlayışına göre filân şey filân şekilde yapılır, başka türlü sanata saygısızlık olurdu. Bunu yıllarca, belki asırlarca ustalar böyle yapmışlar. Öyle ya, onun arkasında bu yolda, bu işlerde gelmiş geçmiş ustalar vardı. Yaptıkları işlerde son derece titiz davranırlardı.

Evet, bu adam para âşıklısı değildi. O, ustalarının ilkelerini sürdüren bir ustaydı. İşlediği sanatta, birikmiş emanetler bulunduğuna inanıyordu. Yetkili olmayan bir adamın, parayla onu değiştirmeye ne hakkı vardı...

Memduh Şevket ESENDAL

İhtiyar Çilingir

KUŞ YEMİ

Beyazıt kahvelerinden birinde bir arkadaş bekliyordum. Kahvede pek az insan vardı. İki üç kişi sönmüş sobanın yanında alçak sesle dertleşiyor; bir ihtiyar, burnunda gözlük, elinde bir gazete ile uyukluyordu. Kahvenin ortasında eski, ipek çarşafı bir kadın gözüme ilişti. Yanında altı yaşlarında bir erkek çocuk, çocuğun elinde de bir kafes vardı. Bu kadında uzun yıllar kızı ve damadıyla Anadolu'da dolaşmış temiz bir İstanbul hanımı tipi vardı.

Kahveciye yavaş bir sesle bir şeyler söylüyor; küçüğün elindeki kuş kafesini gösteriyordu.

Kahveci, gazetesinin üstünde uyuklayan ihtiyara seslendi:

- Sen kuş meraklısısın... ucuz bir saka var... alır mısın?

İhtiyar adam, kuş sesini işitince gözlerini açtı; çocuğu yanına çağırarak kafesi eline aldı; galiba meraklı bir uzmandı; dudaklarını bükerek:

- Yaramaz, dedi.

Büyük anne üzgün bir bakışla ihtiyarı süzdü:

- Satacak değildik ama... aylık çıkmadı da...

- Hepimiz o hâldeyiz... Kuşa yaramaz dedim ama, yarasa da alacak para nerede?

Onlara dikkatle baktığını gören kahveci yanımdan geçerken:

- Allah kimseyi düşürmesin... Bu ihtiyar kadının genç bir damadı vardı. Balkan'da şehit oldu, geçen yıl da kızı sizlere ömür, öldü. Torunu ile yalnız kaldı...

Gözümün önünde bir aile faciası canlanıverdi Bu karışık yıllarda güçlükle bağlanmış bir kaç lira aylık aylardan beri çıkmıyordu. Vaktiyle çok iyi günler gördüğü hâlden belli olan büyük ana yavaş yavaş bütün eşyalarını satıyor, en sonra, sıra bu küçük sakaya geliyor. Ekmekçiye, bakkala borç biriktikçe birikmiştir. Bugün yarım ekmek, bir mendil kömür alacak para bulunamamıştır. Küçüğü aç bırakmamak için kuşu satmaktan başka çare yoktur.

Bu eski tel kafesin içinde başını boynuna kıştırarak neye uğrayacağını düşünüyor gibi görünen zavallı kuş para etmiyor; fakat onun kıymetini bir de bu şehidin küçük yetimine sorarsanız...

Büyük anne, torununu bu küçük dilsiz kardeşinden ayırmak için kim bilir ne vakitsiz bir hayat dersi vermiştir?

Kuş satılmadı. Büyük anne yaşlarla dolan gözlerinin ucu ile torununa bakıyor; çocuk da görünüşte üzüntülü. Fakat küçük yaramaz, nafîle, beni büyük annen gibi aldatamazsın! Kendini kederli gibi göstermeye çalışırken gözlerinin içi gülüyor; kuşunu beğenmedikleri için

seviniyorsun!... Şimdi görürsün.

Kahveciyi araya koyarak büyük anne ile pazarlığa girişiyorum. Kafesi istediği fiyata satın alıyorum. Büyük anne üstüne bıraktığım parayı birden bire alamıyor... Böyle alım satımlar gayet basit şeyler olduğu halde ona ağır geliyordu. Yalnız içinden beş kuruş alarak çocuğa veriyor, belli ki aralarında kuşun satılması işi konuşulurken bir şart koşulmuş... Büyük anne benimle aylık işini konuşuyor. Amacı söz arasında bu parayı gene çaktırmadan almaktır. Fakat söze bunun için başladığı halde derdini anlatmaktan gene bir zevk buluyor.

O kadar konuşuyoruz ki küçüğü n uzunca bir zaman aramızdan kaybolduğunu göremiyorum... O biraz sonra elinde bir simit ve bir küçük külahla geliyor... Simitle kendi karnını doyuracaktır.

Parasının yarısıyla da kuşuna yem almıştır. Büyük annesiyle konuşurken ona bakıyorum. Küçük avucuna bir parça yem döküyor; kafese uzanıyor; kuş belli ki

onun elinden yem yemeğe alışmıştır. Kafesin telleri arasından gagasını uzatıyor.

Çocuk onu tutmak, gagasına bir ayrılık öpücüğü kondurmak istiyor.

Sonra beni eteğimden çekiyor; yaşlarla dolu parlak gözleriyle yüzüme bakarak yalvarıyor:

- Bu yem sizde kalsın; ona yedirirsiniz olmaz mı?

Külahı aldıktan sonra geri veriyorum.

- Yavrum, bu kuşa ben bakamam; onu sana bırakayım da gene sen bak!

Sonra büyüyünce alırım, olmaz mı?

Büyük anne bunu doğru bulmuyor.

- Ne önemi var. Büyük anne, küçüğe benim bir hediyem olsun; fakat ne olursa olsun bir daha onu satmamak şartıyla... diyorum.

Reşat Nuri GÜNTEKİN

Leylâ ile Mecnun

SON KUŞLAR

...

Vaktiyle bu Ada'ya bu zamanda kuşlar uğradı. Cıvıl cıvıl öterlerdi. Küme küme bir ağaçtan ötekine konarlardı. iki senedir gelmiyorlar. Belki geliyorlar da ben farkına varmıyorum.

Sonbahara doğru birtakım insanların, çoluk çocuk, ellerinde bir kafes, Ada'nın tek tepesine doğru gittiklerini görürdüm. içim cız ederdi.

Büyüklerin ellerinde birbirine yapışmış, acayip çomaklar vardı. Bunlarla bir yeşil meydanın kenarına varır; bunları bir ufacık ağacın altına çığırtkan kafesiyle bırakırlar, ağacın her dalına ökseleri bağlarlardı. Hür kuşlar, kafesteki çığırtkan kuşun feryadına, dostluk, arkadaşlık, yalnızlık sesine doğru bir küme gelirler; çayırılıkta bir başka ağacın gölgesine birikmiş çoluklu çocuklu kocaman adamlar, bir müddet beklerler; sonra kuşların üşüştüğü ağaca doğru, yavaş yavaş yürürlerdi. Ökselerden kurtulmuş dört beş kuş, bir başka ökseye doğru şimdilik uçup giderken birer damlacık elleriyle birer tabiat harikası olan kuşları toplarlar, hemen dişleriyle oracıkta boğarlar ve hemen canlı canlı yolarlardı.

Hele bir tanesi vardı, bir tanesi... Çocukları bu işe seferber eden de oydu, ökseleri cumartesi gecesinden hazırlayan da... Konstantin isminde bir adamdı. Galata'da bir yazıhanesi vardı. Zahire tüccarıydı. Kalın, tüylü bilekleri, geniş göğsü, delikleri kapanıp açılan, üstü kara kara benekli bir burnu, deriyi yırtmış da fırlamış gibi saçları, kısa kısa bir yürümesi, kalın kalın bir gülmesi...

Hani sessiz, zenginliğini belli etmez, mütevazı adamdı da... Konu komşusu da severdi. Hiçbir şeye, hiçbir dedikoduya karışmazdı. Sabahleyin işine, kısa kısa adımlarla koşarken akşam filesini doldurmuş vapurdan çıkarken görseniz; iriliğine, sallapatiliğine, hesaplı fikirlerine, basit. sevimli şakalarına karşı, hakkında kötü bir hüküm de veremezsiniz. Kendi halinde, hesaplı yaşayan biriydi.

Ama, güz mevsiminde birdenbire böyle canavar kesilirdi. Akşam beş otuz beş vapurunun arka tarafında yerleştiği iskemlesinde, denizin üstüne oldukça mülayim bakan gözlerini havaya kaldırır, eylül sonlarına doğru böyle şairane gökyüzüne bakardı. Birden yüzünün ve gözlerinin parladığını görürdünüz.

Havada ve denizdeki tirşe maviliğin üstünde birtakım esmer damlacıklar görünürdü. Sağa sola oynarlar, sonra bir istikamet tutturur, geçip giderlerdi.

Konstantin Efendi. onların çok uzaktan geçtiklerini görebilirdi. Gözlerini kıstardı. Esmer lekelerin Adalar istikametinde gittiklerini görür, etrafına bakar, bir tanıdık görecektense, gözünü kırpar, gökyüzüne bir işaret çakar:

- Bizim pilavlıklar geldi, derdi.

Kuşlar pek yakından geçmişse, seslerini taklit ederek, kalın dudaklarıyla dişlerinin arasından onlara seslenirdi. Kuşların çoğunca aldandıklarına, bu sesi duyarak dost sesi sanıp vapur etrafında bir dönüp uzaklaştıklarına şahit olmuşumdur.

Havalar sertleşir, poyrazlar, lodoslar birbirini kovalar, günün birinde teşrinlerin sonlarına doğru, ılık, rüzgarsız, parça parça, oynamayan bulutlu, tatlı, sümbüli günlerde, o en çığırtañ kafes kuşunu nereden bulursa bulur, mahalle çocuklarını çağırtañ: bir tanesi iki yüz elli gram et vermeyen sakaları, isketeleri, fluryaları, aralarına karışmış serçeleri gökyüzünden birer birer toplardı.

Seneler var ki kuşlar gelmiyor. Daha doğrusu ben göremiyorum. Güzün o güzel günlerini pencereden görür görmez, Konstantin Efendinin bulunabileceği sırtları hesaplayarak yollara çıkıyorum. Bir kuş cıvıltısı duysam kanım donuyor, yüreğim atmıyor. Halbuki sonbahar, koca yemişleri, beyaz esmer bulutları, yakmayan güneşi, durgun maviliği, bol yeşili ile kuşlarla beraber olunca; insana, barış, şiir, edebiyat, resim, müzik, mes'ut insanlarla dolu, anlaşmış, kavgasız bir dünya düşündürüyor. Her memlekette kıra çıkan her insan, kuş sesleriyle böyle şeyler düşünecektir. Konstantin Efendi buna mani oluyor. Zaten kuşlar da pek gelmiyorlar artık. Belki birkaç seneye kadar nesilleri de tükenecek. Her memlekette kaç tane Konstantin Efendi var kim bilir?

Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde gökyüzünde, güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde yol kenarlarında, toprak anamızın koyu yeşil saçlarını da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük, sizin için kötü olacak.

Sait Faik ABASIYANIK

Son Kuşlar

(Kısaltılmıştır.)

TÜRKİYE'M

Her karış toprağın armağan bize,
Bağrında şehitler yatar Türkiye'm.
Uzayıp giderken sevgin sonsuza,
Güneş özgür doğar batar Türkiye'm,

Engin denizlerin, yüce dağların,
Yeşil yaylaların, zümrüt bağların,
Yiğitleri destan yazan çağların,
Tarihine ışık tutar Türkiye'm.

Coşkun ırmakların, deli çayların,
Derin vadilerin, ıssız, koyların,
Geçilmez bir kale sınır boyların,
Zirvesinde şahin öter Türkiye'm.

Dört mevsimi aynı anda yaşarken
Engelleri barış ile aşarken
Gazilerin bayram günü coşarken
Yürekler bir başka atar Türkiye'm.

Anadolu'm, cennet yurdum, vatanım;
Göğse dolan nefes, kalpte atanım,
Uğrunda can verip, nöbet tutanım,
Türk gençliği sana yeter Türkiye'm.

Nedim UÇAR

Öz Ülkenin Destanı

YENİ MEKTUP ALDIM GÜL YÜZLÜ YÂRDAN

Yeni, mektup aldım gül yüzlü yardan
 Gözletme yolları gel deyi yazmış.
 Sivr'alan köyünden bizim diyardan
 Dağlar mor menevşe, gül deyi yazmış.

Beserek'te lâle sümbül yürüdü.
 Güldede'yi çayır çimen bürüdü.
 Karataş'ta kar kalmadı eridi.
 Akar gözüm yaşı sel deyi yazmış.

Eğlenme gurbette yayla zamanı
 Mevlâ'yı seversen ağlatma beni
 Benek benek mektuptadır nişanı
 Gözyaşım mektupta pul deyi yazmış.

Kokuyor burnuma Sivr'alan Köyü
 Serindir dağları, soğuktur suyu.
 Yâr mektup göndermiş yadigâr deyi.
 Gözünün yaşını sil deyi yazmış.

Veysel, bu gurbetlik kâr etti cana.
 Karıştır göçünü ulu kervana.
 Gün geçirip fırsat verme zamana.
 Sakın uzamasın yol deyi yazmış.

Âşık Veysel ŞATIROGLU
 Dostlar Beni Hatırlasın

EK - 5. DERS PLÂNLARI

AÇIKLAMA

Ders plânlarında, kazandırılması amaçlanan davranışlar, tekrardan kaçınmak için, her amacın yanında rakamlarla ayraç içinde gösterilmiştir. Bu rakamlar, “ilköğretim 8.sınıf Türkçe Öğretimi Programı”nda ilgili amaçların istenen davranışlarının sıra numaralarıdır. Ayraç içindeki her rakam, o amaçla ilgili olarak, öğretme-öğrenme etkinliklerinde öğrencilere kazandırılmak istenen bir davranışı belirtmektedir. Rakamların hangi davranışları belirttiğini tespit edebilmek için; “ilköğretim 8.sınıf Türkçe Öğretimi Program”ında ilgili amacın altındaki aynı rakamlarla gösterilmiş olan gözlenebilir öğrenci davranışlarını bulmak gerekir.

DERS PLÂNI-1

A-Biçimsel Bölüm

Okulun Adı :Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı :Türkçe

Sınıf :8 / D

Süre : 40' x 2 = 80' (2 Ders saati)

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1 : Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8,9. ve 10. davranışlar)

Hedef 2: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6. ve 7. davranışlar)

Hedef 3:Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16 ve 19. davranışlar)

Hedef 4: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,8. ve 9.davranışlar)

Hedef 5: Düzeyine uygun bir metindeki sözcük, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi

Davranışlar: (1,2,3. ve 9. davranışlar)

Hedef 6: Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar: (1,2,3,4,5,7,8,9,10,12,16. ve 17. davranışlar)

Hedef 7: Duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini konuşma ilkelerine uygun olarak sözle, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatabilme.

Davranışlar:(3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22. ve 25.davranışlar)

Hedef 8: Türkçe'deki kelimelerin anlam özellikleri bilgisi

Davranışlar: (3. ve 4. davranışlar)

Hedef 9: Basılı kaynaklardan (Türkçe sözlük, Atasözleri ve Deyim Sözlüğü,Yazım Kılavuzu, Ansiklopedi vb.) etkilice yararlanabilme

Davranışlar: (1,2,4. ve 5. davranışlar)

Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, soru cevap yöntemi, tartışma yöntemi

Kullanılan Eğitim Teknolojileri – Araç, Gereçler ve Kaynakça : İlköğretim 8.sınıf Türkçe ders kitabı, “ İhtiyar Çilingir” adlı metin, Türkçe sözlük, imlâ kılavuzu (TDK)

B- Öğrenme – Öğretme Etkinlikleri

1-Giriş Bölümü

A-Dikkat Çekme: Öğretmen “Şimdiye dek herhangi bir dükkândan aldığınız herhangi bir ürün bozuk ya da hatalı çıktı mı ?” diye sorarak derse başlar.

b-Güdüleme: Öğretmen “Hayat boyu edindiğimiz bütün bilgiler ve beceriler anadilimizle kazanılır; kazanılan bilgiler , duygular anadilde anlatılır. Bu dersimizde, yeni bilgi ve beceriler kazanırken, anlamını bilmediğimiz bazı kelime, deyim ve tamlamaların anlamlarını öğrenecek böylelikle kelime hazinenizi zenginleştireceksiniz.”der. “Bir öğrencinin sözcük dağarcığının zengin olması, onun anlama, konuşma ve yazma becerisindeki başarısını etkiler mi? Neden?” Sorularını sınıfta yönelterek farklı 5 öğrenciye söz verir.

Öğretmen, “Bu derste bütün hayat boyu kullanacağınız anlama ve anlatma becerileriyle ilgili yeni davranışlar kazanacaksınız. Bu davranışlar, sizin diğer derslerdeki başarınıza da katkılar sağlayacaktır” der.

c- Gözden Geçirme: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için, bu dersimizde, Türkçe kitabımızın 9. sayfasında yer alan “İhtiyar Çilingir” başlıklı metni inceleyeceğiz. Metni işleyeceğimiz bu dersin sonunda, öğrendiğimiz yeni kelimeleri yazılı ve sözlü anlatımınızda doğru kullanabilecek, metinle ilgili sorulara doğru cevaplar verebilecek ve metinde geçen konuyla ilgili görüş ve düşüncelerinizi sözlü ya da yazılı olarak anlatabileceksiniz.

d- Geçiş : Öğretmen, Çalışkanlık-dürüstlük ile toplumda saygı ve itibar görme ilişkisini açıklayan kısa bir olay, fıkra ya da bir anı anlatacak. Herkesin yaptığı işi dürüstlük ve özenle yapmasının önemini öğrencilere açıklattırarak. Sözlü anlatımdaki yanlışlarını düzeltecek.

Öğretmenin, “ Şimdi ‘İhtiyar Çilingir’ başlıklı metni okuyacağım, daha sonra sizlere okutup sınıfa metinle ilgili sorular yönelteceğim, dikkatlice dinleyiniz” demesi (Ders kitapları kapalı) ve öğrencilerin arkaya yaslanmalarını istemesi.

2-Geliştirme Bölümü

Etkinlikler

- 1-Öğretmenin, öğrencilerden dinleme ile ilgili ilkeleri uygulamalarını istemesi.
- 2- Öğretmenin, metni, “düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi” amacının davranışlarına uygun olarak okuması.
- 3- Öğretmenin, metni okuması sırasında, aktarılan konuya öğrencilerin dikkatini toplayıp toplamadıklarını gözleriyle sürekli denetlemesi.
- 4- Öğretmenin, metni kurallara uygun olarak okumasından sonra, metni anlatım bütünlüğünü bozmayacak şekilde, diyalogları öğrencilere canlandırarak okutması, sesli okuma ilkelerine uymayan öğrencileri uyarması, hata ya da eksikleri düzeltmesi. Bu etkinliğe başlamadan önce bütün öğrencilerden kitaplarını açıp, söz konusu metni bularak, göz ucuyla izlemelerini istemesi.
- 5- Öğretmenin, “şimdi sizlere metindeki olayla ilgili olarak çeşitli sorular yönelteceğim, beni dikkatle dinleyiniz, soruları iyice anladıktan sonra cevaplamaya başlayınız” demesi.

Öğretmenin, aşağıdaki sorulara, öğrencilerin verecekleri doğru cevaplara pekiştireç, eksiklere ipucu vermesi, yanlış olanları da düzeltmesi.

Sorular – Cevaplar

S.1-“İhtiyar Çilingir” adlı metnin yazarı kimdir? Bu yazı yazarın hangi kitabından alıntıdır?

C.1-Memduh Şevket ESENDAL , İhtiyar Çilingir

S.2-Çilingir dükkânı nasıl bir yerdir?

C.2-Koyunpazarı’nda ufacık bir dükkân

S.3-Dükkânda neler üretiliyor?

C.3-Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, rezeler, menteşeler. Hayvan zincirleri

S.4-Çilingirin dış görünümü nasıldır?

C.4-İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü, gözünde çifte gözlük olan bir adam.

S.5-Çilingir işini nasıl yapıyor?

C.5-Başka bir şeyle meşgul olmadan, gayet düzenli ve büyük bir titizlikle yapıyor.

S.6-Usta, müşterinin hangi hareketine kızıyor?

C.6-İşinin erbabı bir kişiye saygı göstermeksizin, parayla her istediğini yaptırabileceğini zannetmesine kızıyor.

S.7-Yazar, ustanın davranışını nasıl yorumluyor?

C.7-Onun para âşıklısı olmayan, ustalarından aldığı emaneti geleceğe taşımak isteyen, yaptığı işe saygılı bir insan olarak yorumluyor.

S.8-Metnin ana düşüncesi nedir?

C.8-İşini ilke ve prensiplere uygun yapan insanlar parayla dahi olsa bu ilkelerden taviz vermezler.(Ana düşüncenin tanımı yapılacak, gerekirse not ettirilecek. Ana fikir cümlesi tahtaya yazılacak. Eğer doğru cevap gelmiyorsa ip ucu verilecek. Verilen cevapların doğruluğu tartışılacak. Ana fikri en iyi açıklayan öğrenci ödüllendirilecek.)

ARA ÖZET: Bir metnin tam ve doğru olarak anlaşılması için konusunun ve ana düşüncesinin bulunması son derece önemlidir.

İncelediğimiz metinde “İşini gerektirdiği şekilde ilkeli yapanlara saygı göstermek gerekir.” düşüncesi ana fikri oluşturmuştur. Bizler de böyle insanlara saygılı olmalıyız.

ARA GEÇİŞ: “Şimdi de metinde geçen bazı kelime ve deyimlerin anlamını öğreneceğiz.” demesi; sınıfı gözleriyle denetlemesi ve aşağıdaki soruları yeterli sayıda öğrenciye sorması

Sorular – Cevaplar

S.1-“Körük, çilingir, reze, menteşe, usûl kelimelerinin para âşıklısı kelime grubunun parçadaki anlamını söyleyiniz. (Her kelime tahtaya yazılacak, her kelime için farklı öğrencilerden alınan cevaptan sonra, doğru ve tam anlamı kelimenin karşısına yazılacak. Kelimelerin öğrenciler tarafından cümlede kullanılması ve doğru telaffuz edilmesi sağlanacak)

C.1-Ateşi canlandırmak için kullanılan ve açılıp kapandıkça içindeki havayı üfleyen araç; kilit, anahtar gibi demirciliğin ince işlerini yapan usta, kapıyı içeriden ve dışarıdan açıp kapamaya yarayan düzenli, bir mille birbirine tutturulmuş, biri sabit öbürü hareketli iki parçadan oluşan metal parça; kural, yol, yöntem, paraya düşkün olan.

S.2-Metnin türü nedir? Neden ?

C.2-Hikâye (öykü) , (Neden? Sorusu sınıfça tartışılacak.)

Olay yazılarının temel unsurları: 1-olay 2-kişiler 3-yer 4-zaman bu unsurların hepsi bu metinde var. Ayrıca burada anlatılan olayın yaşanması mümkün. Metinde tek olay, tek mekân, sınırlı zaman ve şahıs kadrosu var. Bu özellikler ise hikâye (öykü) türüne aittir.

3.Sonuç Bölümü

1.Son Özet : Çalışkan, dürüst ve yaptığı işi ilkelerine bağlı olarak yapan insanların sayısı arttıkça ülkemiz kalkınacaktır. Böyle insanlar ise toplumda saygı ve itibar görmeyi hak ediyor.

2.Tekrar Güdüleme: Derste anlatılanların notunu en düzenli tutan öğrenciye sözlü notu olarak 100 verilecek. Ayrıca en güzel özeti çıkarana da sözlü notu olarak 100 verilecek.

3.Kapanış: Öğretmenin “Hikâye türünün temel unsurları nelerdir? Metnin ana fikri nedir?” Sorularını tekrar sınıfa sorması, yeterli sayıda öğrenciden cevap alması, doğru cevap vermeyenlere ip ucu vermesi

C.Değerlendirme Bölümü

1-Dersin sonunda, istekli öğrenciler tarafından “İhtiyar Çilingir” adlı metnin dramatize edilmesi.

2-Memduh Şevket ESENDAL’ın “İhtiyar Çilingir” adlı hikâyesini kütüphaneden bularak okuyunuz; ana düşüncesi ve konusunu saptayarak, kısaltılmış bölümü ile karşılaştırınız. Öyküyü, anlamını değiştirmeden, arkadaşınıza özetleyiniz, siz de arkadaşınızın özetini dinleyerek, birbirinizin eksiklerini tamamlayınız.

Plânın İşlenişine İlişkin Görüşler: Ders önerilen 2 ders saatinde işlenmiş ve amacına uygun tamamlanmıştır.

Ev Çalışması: “İhtiyar Çilingir” adlı metni, “Tanıdığım Çocuklardan Rüstem” adlı metinle karşılaştırarak benzeyen ve farklılık gösteren yönlerini belirtiniz.

Ders Öğretmeni

DERS PLÂNI-2

A-Biçimsel Bölüm

Okulun Adı :Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı :Türkçe

Sınıf :8 / D

Süre : 40'x 2 = 80' (2 Ders saati)

Hedef ve Davranışlar

Hedef 1: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi.

Davranışlar: (1,2,3,4,9,10. ve 11. davranışlar)

Hedef 2: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,5,6,7.ve 9. davranışlar)

Hedef 3:Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandıracak biçimde sesli okuma becerisi.

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 4: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandıracak şekilde sesiz okuma becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 5: Düzeyine uygun bir metindeki kelime, deyim, atasözü , özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi

Davranışlar:(1,2,3,7,8. ve 9. davranışlar)

Hedef 6: Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar:(2,3,5,7,8,9,10,12,16.ve 17.davranışlar)

Hedef 7: Duygu , düşünce , tasarım ve izlenimlerini konuşma ilkelerine uygun olarak sözle, doğru, anlaşılır ve etkili biçimde anlatabilme

Davranışlar:(3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22. ve 25. davranışlar)

Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, soru cevap yöntemi , tartışma yöntemi, beyin fırtınası

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç , Gereçler ve Kaynakça : “Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan” adlı Aşık Veysel’in şiiri, Türkçe ders kitabı , imla kılavuzu, Türkçe Sözlük (TDK) , Projeksiyon

B-Öğrenme-Öğretme Etkinlikleri

1-Giriş Bölümü

a-Dikkat Çekme: Öğretmen Aşık Veysel’i tanıyor musunuz ? diye bir soru ile derse başlar. Ardından Aşık Veysel’in hayatının anlatıldığı slayt gösterisi projeksiyon cihazı ile perdeye yansıtılır.

b-Güdüleme: Geçen dersimizde “ İhtiyar Çilingir” adlı Memduh Şevket ŞENDAL’ın bir hikâyesinden yola çıkarak , hikâye türünün temel unsurlarını (olay, kişiler, yer, zaman), bir olay yazısında ana düşünceyi nasıl bulacağımızı, anlamını bilmediğimiz pek çok kelimeyi ve işini lâıykıyla yapan insanlara saygı göstermemiz gerektiğini öğrenmiştik. Bugünkü dersimizde ise düzyazıdan farklı olarak bir şiiri, bu şiirin muhteva özelliklerini, şekil özelliklerini, pek çok yeni kelime ve kelime grubu öğreneceksiniz.

c-Gözden Geçirme: Öğretmenin “Bu dersin sonunda halk şiirini, halk şiirinin özelliklerini, pek çok yeni kelimeyi, Aşık Veysel’in hayatını, bir şiirde temayı nasıl bulacağınızı öğreneceksiniz” demesi.

d-Derse Geçiş: Öğretmenin öğrencilerden arkalarına yaslanıp sessizce dinlemelerini istemesi.

2-Geliştirme Bölümü

Etkinlikler:

1- Öğretmenin, şiiri “düzeyine uygun bir şiiri doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi” amacının davranışlarına uygun olarak okutması.

2- Öğretmenin, şiiri okuması sırasında, aktarılan konuya öğrencilerin dikkatini toplayıp toplamadıklarını denetlemesi.

3- Öğretmenin, şiiri kurallara uygun olarak sesli okuması

4-Şiirin değişik birkaç öğrenciye sesli olarak okutulması, öğrencilerin okumada düştüğü hataların düzeltilmesi.

5-Öğrencilerden metinde geçen kelime, kelime grubu ve sözlerin anlamlarını metinden çıkarmalarının istenmesi.

6- Öğretmenin, “Şimdi şiirin duygu ve düşünce yapısıyla ilgili sorular yönelteceğim; beni dikkatlice dinleyiniz, soruları tam olarak anladıktan sonra cevaplamaya başlayınız” demesi ve konuşma ilkelerine uymayan öğrencilerin ikaz edilmesi

Sorular ve Cevaplar

S.1- Mektubu kim yazıyor?

C.1-Gül yüzlü yar yazıyor

S.2-Mektup hangi mevsimde yazılmıştır? Bunu nasıl anlıyorsunuz?

C.2-Mektup bahar mevsiminde yazılmıştır. Bunu dağların menekşe, lâle ve sümbülle kaplı olmasından, Güldede’yi çayır çimen bürümesinden, Karataş’ta kar olmayıp erimesinden ve yayla zamanının gelmesinden anlıyoruz.

S.3-Şairin köyünü özlediğini nasıl anlıyorsunuz?

C.3-Kokuyor burnuma sivr’alan köyü” sözünden anlıyoruz

S.4-Şair içinde bulunduğu durumdan hoşnut mudur? Bunu hangi sözünden anlıyoruz?

C.4- Şair içinde bulunduğu durumdan hoşnut değildir. Bunu “ Veysel, bu gurbetlik kör etti cana” sözünden anlıyoruz.

S.5-Şiirin teması nedir? Neden ?

(Gerekirse ip ucu , doğru cevaba ise pekiştireç verilecek)

Konu: Hakkında söz söyleyen, üzerinde durulan olaydır, durumdur , sorundur.

Tema: Şairin anlattığı ana duyguya tema denir.

C.5-Şiirin teması memleket özlemidir.

S.6-Sizce bu şiire uygun diğer başlık ne olabilir? Neden ?

C.6- —————

ARA ÖZET: Şiirlerde anlatılan duygu ve düşünceleri anlayabilmemiz, şiirin anlam yükünü kavrayabilmemiz için şiiri birkaç kez, şiiri oluşturan kelimelerin ses değerini ve yükünü zihnimize duyabilecek şekilde okumalıyız.

ARA GEÇİŞ: Şiir, bir dil sanatıdır. Temel malzemesi kelimelerdir. Şiiri anlayabilme, şiiri oluşturan kelimeleri anlayabilmekle mümkündür.

Öğretmenin, “Şimdi şiirde geçen bazı kelimelerin anlamlarını öğreneceğiz” demesi, sınıfı denetlemesi ve aşağıdaki soruları yeterli sayıda öğrenciye sorması:

Sorular – Cevaplar

S.1. “Eğlenme gurbette yayla zamanı” dizesindeki “eğlenme” sözcüğü hangi anlamda kullanılmıştır?

C.1. “Zaman harcamama” anlamında kullanılmıştır.

S.2. “Beserek’te lale sümbül yürüdü” dizesinde “yürüdü” kelimesinin yerine hangi kelimeyi getirebiliriz?

C.2. “Çiçek açtı” kelime gurubunu getirebiliriz.

S.3. “deyi” sözcüğünün günümüzdeki yazılışı ve söylenişi nasıldır?

C.3. “diye” şeklinde yazılmakta ve yazıldığı gibi söylenmektedir.

S.4. Şiirdeki deyimleri bulunuz. Anlamlarını söyleyiniz, birer cümlede kullanınız.(Deyimler tahtaya yazdırılacak, özgün cümle örneklerine ödül verilecek.)

C.4. Cana kâr etmek, burnuna kokmak

ARA ÖZET: Şiiri anlayabilmek, şiirdeki duygu ve düşünce yükünü kurabilmek için, şiirdeki kelimelerin anlamlarını öğrenmeliyiz.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin, “Bu şiir ile İhtiyar Çilingir adlı hikâye arasında biçim-muhteva açısından ne gibi farklılıklar ve benzerlikler vardır? Düşünceleriniz açıkça ve örnekler vererek açıklayınız” demesi.

Biçim-İçerik: Şiirde biçim, kelime ve kelime guruplarının yan yana gelerek oluşturdukları kalıp; bu kalıbın (biçimin) taşıdığı duygu, düşünce, öz de içeriktir.

Şiirin hikâyeden ayrılan en belirgin yanı dili, yani kelimelerin kullanılış biçimidir. Şiirler hikâye gibi bilgi aktarmak için yazılmaz. Bize, yaşamın değişik yönlerini gösterir, duyarlılığımızı zenginleştirir. Sezme, duyma ve görme gücümüzü besler. Ancak, hikayede, genellikle “serim, düğüm, çözüm,” bölümleri vardır ve bazı temel öğeler bulunur; olay, yer, zaman, kahramanlar gibi.

3- SONUÇ BÖLÜMÜ

Son Özet: Duygu ve düşüncelerimizi aktarmanın değişik yolları vardır. Bu yollardan biride şiirdir. Şiirler, duygu düşünce dünyamızı zenginleştiren ahenkli yazılardır. İlköğretim yıllarıyla birlikte şiir okuma zevk ve alışkanlığı kazanmalıyız. Bunun için çok beğendiğiniz şiirleri yazacağınız bir şiir defteriniz olması gerekir.

Tekrar Güdüleme: Öğretmen tarafından, şiir okumak isteyen öğrenci olup olmadığının sorulması, ezbere okunacak öğrencilerin seçilmesi ve doğru anlamlandırarak şiir okuyan öğrencilerin notla ödüllendirilmesi.

Kapanış: Memleket sevgisi, yurdumuzun güzellikleri konulu şiirlerin öğrencilere kasetçalar ya da cd çalarda dinletilmesi.

C.Değerlendirme Bölümü

1. Aşık Veysel ne zaman, nerede doğmuştur?
2. Gözlerini niçin kaybetmiştir?
3. Şiirin konusu nedir?
4. Şiirin teması nedir?

Plânın İşlenişine İlişkin Görüşler: Belirtilen davranışları kazanmak için 2 ders saati süresince etkinlikler yapılmış ve ders amacına ulaşımıştır.

Ev Çalışması: Aşık Veysel'in hayatı değişik kaynaklarda araştırılacak. Seçilen bir şiiri muhteva özellikleri bakımından tahlil edilecek.Derste alınan notlar tekrar edilecek.Bir şiir defteri edinilecek.

Ders Öğretmeni

DERS PLÂNI-3

A-Biçimsel Bölüm

Okulun Adı: Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı: Türkçe

Sınıf : 8 / D

Süre : 40' x 2 = 80' (2 ders saati)

Hedef ve Davranışlar

Hedef 1: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 2: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar: (1,2,3,5,6,7. ve 9. davranışlar)

Hedef 3: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 4: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 5: Düzeyine uygun bir metindeki kelime , deyim , atasözü , özdeyiş , tamlama ve terimlerin anlam bilgisi

Davranışlar: (1,2,3,7. ve 9. davranışlar)

Hedef 6: Sürekli ve plânlı kitap okumaktan zevk alma

Davranışlar: (3,4.ve 13. davranışlar)

Hedef 7: Okuduğu düzeyine uygun bir olay yazısını tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,12,16.ve 17. davranışlar)

Hedef 8: Türkçe'deki kelimelerin anlam özellikleri bilgisi

Davranışlar: (5. davranış)

Öğrenme – Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim, soru-cevap yöntemi, tartışma yöntemi

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça: “Son Kuşlar” adlı metin, Türkçe ders kitabı, İmla kılavuzu, Türkçe sözlük (TDK)

B. Öğrenme-Öğretme Etkinlikleri

1-Giriş Bölümü

a-Dikkat Çekme: Öğretmenin , Beydeba'nın “Kelile ve Dinme” sinden dilimize çevrilmiş “ Tasmalı Güvercin” adlı metni okuyacağını ve bir noktada okumayı keserek , olayların ondan sonra nasıl devam edeceğini ; sorması; “okuyacağım metni dikkatli ve ilkelere uygun olarak dinlemeniz , okumayı kestiğim yerden sonraki bölüm için uygun tahminler yapmanızı sağlayacaktır” açıklamasını yapması. Öğretmenin kurallara uygun olarak yaptığı okumayı... “Biz de benim yakın dostum farenin ülkesine kadar gideriz. O benim yakın dostumdur.” sözleriyle kesmesi ve öğrencilere “Acaba bundan sonra neler olacak? Size göre olay nasıl sonuçlanacak?” sorularını sorması, yeterli sayıda öğrenciye söz vermesi.

b-Güdüleme : Öğretmenin, metni kestiği yerden okumaya devam etmesi okuma bitirilince sınıfa, “Hangi arkadaşınızın tahmini metnin sonucuna en yakın ya da uygun düştü?” Sorusunu yöneltmesi, konuyla ilgili tartışma ortamı açması. Tartışma sonunda, “Metnin okunmayan bölümü için düşünce üreten bütün arkadaşlarınızın ilginç ve güzel yorumlar yaptığını söylemeliyim,” demesi, konuşma ilkelerine uygun özgün yaklaşımlara da pekiştireç vermesi.

c.Gözden Geçirme : Duygu ve düşünce dünyamızı genişleterek; olaylar hakkında fikir üretmemiz, doğru yargılara varmamız okul hayatımızdaki başarılarımızı da etkileyecektir. Bu başarıyı elde etmek için, sürekli okumalı ve kitaplara dost olmasını bilmeliyiz.

d.Geçiş : Öğretmenin okuduğu “Tasmalı Güvercin” adlı metindeki ana düşünceyi sorması. “Kuşların avlanmasını doğru buluyor musunuz ?” vb. soruları sınıfa sorması, yeterli sayıda öğrenciye söz vermesi.

Öğretmenin , “Şimdi de sizlere Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatının ünlü hikâyecilerinden Sait Faik ABASIYANIK’ın (1906-1954) “Son Kuşlar” adlı öyküsünü okuyacağım, beni dikkatle dinleyiniz.” Demesi, uygun dinleme pozisyonunu alınması.

2-Geliştirme Bölümü

1.Öğretmenin, metni kurallara uygun olarak sesli okuması, bu esnada sınıfı gözleriyle denetlemesi.

2.Metnin, sesiz olarak kurallara uygun biçimiyle öğrencilere okutturulması. (Sessiz okuma kurallarına uymayanları uyarması ve hataları düzeltmesi)

3.Metni, anlatım bütünlüğü bozmayacak şekilde (2-3’ e bölüp) bir defa öğrencilere okutulması; sesli okuma ilkelerine uymayan öğrencilerin uyarılması, hataların düzeltilmesi.

4.Hikâyenin birkaç öğrenciye sözlü olarak kendi cümleleriyle özetletilmesi, konuşma kurallarına uymayan öğrencilerin uyarılması, yanlışların düzeltilmesi; başarılı özetleyenlere pekiştireç verilmesi.

5.Öğretmenin, “Sizlere, hikâyenin duygu ve düşünce yapısının kavranmasına yönelik sorular soracağım; beni dikkatle dinleyiniz, soruları tam olarak anladıktan sonra cevaplamaya başlayınız.” demesi ve şu soruları sorması:

Sorular-Cevaplar

S.1. Hikâyedeki olay nerede gerçekleşmektedir? Metindeki hangi cümleden anladınız?

C.1. Burgaz Adası'nda geçmektedir. Metindeki olayın geçtiği yer açıkça söylenmemiş ancak birtakım ip uçları verilmiştir. Konstantin'in yazıhanesi Galata'dadır. Yani İstanbul'da. Adaya gelip-gittiğine göre İstanbul'a yakın bir ada olmalı. Ayrıca "Adanın tek tepesi'nden bahsedildiğine göre bu Burgaz Ada'dır.

S.2. Yazarın içinin cız etmesinin sebebi nedir.?

C.2. Birtakım insanların ellerinde kafeslerle Ada'nın tek tepesine doğru gitmeleri.

S.3. Adadaki kuşları nasıl yakalıyorlardı?

C.3. Hikâyenin 3. paragrafındaki olaylar, öğrencilere kendi cümleleri ile anlatılacaktır.

S.4. Yazar, "Hele bir tanesi vardı, bir tanesi..." sözüyle hangi duygusunu açıklamak istemiştir.?

C.4. Konstantin'e kırgınlığını

S.5. Metinde geçen, "Güz mevsiminde birdenbire canavar kesilirdi" cümlesinde, "Canavar kesilirdi" sözüyle anlatılmak istenen nedir?

C.5. Konstantin'in kuşları acımasızca yok etme isteği.

S.6. Yazarı kaygılandıran nedir?

C.6. Acımasızca ve kötü niyetli insanlar tarafından, bir damlacık etleri için yok edilen kuşların giderek azalması, kuşların artık gelmez oluşu.

S.7. Yazarın, "kanını donması ve yüreğinin atmaması" sözüyle anlatmak istediği nedir?

C.7. Kuşların Konstantin tarafından yakalanabileceği endişesi

S.8. Yazarın, "Esmer leke" olarak nitelendirdiği nedir?

C.8. Kuşlar

S.9. Yazarın hikâyesini çocuklara seslenerek bitirmesinin nedeni ne olabilir?

C.9. Soru tartışmalı biçimde açıklanacak.

S.10. Hikâyede olaylar nasıl sıralanmıştır?

C.10. Hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümleri öğrencilere buldurulacak, gerekirse ip ucu verilecek.

S.11. Hikâyedeki olay kimler arasında geçmektedir?

C.11. Kuşlar, Adamlar, Çocuklar, Konstantin, Yazar

S.12. Hikâyenin konusu nedir?

C.12. Doğanın güzelliklerinden olan kuşların acımasızca yok edilmesi.

S.13. Kuşların bir damla etleri için acımasızca öldürülmesini doğru buluyor musunuz?

C.13. Tartışmalı olarak cevaplanacak.

S.14. Bu hikâyede verilmek istenen ana düşünceyi bir cümleyle belirtiniz.(Her cevabın doğruluğu-yanlışlığı tartışılacak, doğru cevaba pekiştireç verilecek ve cümle tahtaya yazılacak)

ARA ÖZET: Okuduğumuz veya dinlediğimiz bir metni tam ve doğru olarak anladığımızın göstergesi, metinle ilgili sorulacak sorulara doğru cevap verebilmemiz; metin konusunu ve ana fikrini doğru olarak tespit edebilmemizdir.

ARA GEÇİŞ: Duygu ve düşüncelerin yazıya dönüşmesi kelimeler aracılığı ile olur. O halde, bir metinle bize iletilen duygu ve düşünceyi anlamamız, öncelikle, o metinde geçen kelimeleri tanımamıza ve anlamlarını kavramamızı gerekli kılar.

Öğretmenin, “Şimdi ‘Son Kuşlar’ adlı hikâyede geçen bazı kelime, deyim ve kelime gruplarının anlamlarını öğreneceğiz” demesi, sınıfı denetlemesi ve şu etkinlikleri yapması:

Sorular-Cevaplar

S.1. “Çığırkan, mütevazi, ökse, mülayim, saka, iskete, flurya, seferber olmak, sallapati, zahire, şairane” kelimelerinin parçadaki anlamını söyleyiniz. (kelimeler tahtaya yazılacak, her kelimenin tam ve doğru anlamı alındığında kelimenin karşısına yazılacak. Doğru anlam bulunamıyorsa sözlük kullanılacak)

C.1. ---

S.2. Yukarıdaki her kelimeyi cümle içinde kullanınız. (Öğrencilerin cümle kurmada düştüğü hatalar düzeltililecek.)

C.2. ---

S.3. Hikâyede hangi deyim ve kelime grupları kullanılmıştır? Anlamalarını söyleyerek birer cümlede kullanınız?

C.3. Kanı donmak, içi cız etmek, tirşe maviliği, tabiat harikası, (her deyim ve kelime grubu yeterli sayıda farklı öğrenci tarafından cümlede kullanılacak; anlamları ve özgün cümle örnekleri tahtaya yazılacak.)

S.4. Mütevazı, sallapati, mülayim kelimelerinin karşıt anlamlarını söyleyiniz.

C.4. Kendini beğenmiş(burnu büyük), kibar-nazik, dik başlı.

4. Sonuç Bölümü

Son Özet: Konuşma, yazma, okuma ve dinleme etkinliklerinde başarılı olabilmemiz için, kelime hazinemizi zenginleştirmemiz ve kelimeleri doğru anlamlandırmamız gerekir. Zengin bir sözcük dağarcığına sahip olmak, bütün derslerde başarılı olmamızı sağlar.

Tekrar Güdüleme: Öğretmenin, Sait Faik ABASIYANIK' ın hikâyelerinin “Bütün Eserleri” adlı dizide toplandığını ve bu hikâyelerin okunmasının, yazılı ve sözlü anlatımdaki başarıya önemli katkılar sağlayacağını açıklaması.

Kapanış: Son Kuşlar adlı hikâyenin dramatize edilmesi.

C. Değerlendirme Bölümü

1. Metinde geçen olay nedir?
2. Olay ne zaman gerçekleşmiştir?
3. Olayın baş kişisi kimdir?
4. Okuduğunuz yazıdan ne gibi bir ders çıkarıyorsunuz?

Plânın İşlenişine İlişkin Görüşler: Belirtilen davranışları kazanmak için 2 ders saati süresince etkinlikler yapılmış ve ders amacına ulaşmıştır.

Ev Çalışması: Sait Faik ABASIYANIK'ın hayatını araştırarak bir hikâyesini özetleyiniz

DERS PLÂNI-4

A-Biçimsel Bölüm

Okulun Adı :Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı :Türkçe

Sınıf :8 / D

Süre : 40' x 2 = 80' (2 Ders saati)

Hedef ve Davranışlar

Hedef 1: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi

Davranışlar : (1,2,3,4,5,8,10. ve 12 davranışlar)

Hedef 2: Dinlemenin günlük hayattaki yeri ve önemini takdir ediş.

Davranışlar : (6.ve 7. davranışlar)

Hedef 3: Düzeyine uygun bir şiiri doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 4: Düzeyine uygun bir şiiri doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 5: Düzeyine uygun bir şiirdeki kelime, deyim, atasözü,özdeyiş,tamlama, ve terimlerin anlam bilgisi

Davranışlar : (1,3,7. ve 9. davranışlar)

Hedef 6: Okuduğu düzeyine uygun bir şiiri tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar : (1,2,7,8,9,10,12,13,14. ve 17. davranışlar)

Hedef 7:Sürekli ve Plânlı kitap okumaktan zevk alma

Davranışlar : (3,4,8,9,10,11. ve 13. davranışlar)

Hedef 8: Kelimelerin anlam ve özellikleriyle ilgili ilkeleri uygulayabilme

Davranışlar : (2,3. ve 8. davranışlar)

Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, soru cevap yöntemi , buluş yoluyla öğretim, tartışma yöntemi

Kullanılan Eğitim Teknolojileri – Araç , Gereçler ve Kaynakça : “ Bir Yolcuya” adlı şiir, ders kitabı , tepegöz , imlâ kılavuzu , Türkçe sözlük (TDK)

B- Öğrenme – Öğretme Etkinlikleri

1-Giriş Bölümü

A-Dikkat Çekme: Kurtuluş savaşını anlatan fotoğrafların tepegözden yansıtılması.

Öğretmenin, resimler üzerinde öğrencileri konuşurken, onların yanlış söyledikleri ya da söyleme güçlüğü çektikleri kelimeleri tespit etmesi. Bu kelimeleri öğrencilere hissettirmeden, doğal bir şekilde çeşitli cümleler içinde kullanarak, kelimelerin doğru söylenişlerini örneklendirmesi

b-Güdüleme: Öğretmenin , vatan sevgisi konulu şiir okumak isteyen öğrencilere şiirleri ezbere okutması; kurallara uygun okuyanları sınıfa alkışlatması.

c-Gözden Geçirme: Öğretmenin, “Şiir duygu ve hayal dünyasını geliştirir.Okuyanın duyarlılığını artırır.Sezme , kavrama , anlama yeteneklerini güçlendirir.Bunun için şiir okumasını , şiirden tat almasını ve şiirlerdeki duygu , hayal , ve düşünceleri algılamasını bilmeliyiz.” demesi.

d-Geçiş: Öğretmenin, günümüz şairlerine ait vatan sevgisi konulu bir şiiri kurallara uygun olarak okuması.

Öğretmeni” Şimdi de Necmettin Halil ONAN’ın milletimizin kahramanlıklarını anlattığı “Bir Yolcuya” adlı şiirin biçim ve muhteva yönünden inceleyeceğiz.Böylece , şiir ile ilgili temel bilgi ve becerilerimizi genişletip daha da zenginleştireceğiz” demesi.

2-Geliştirme Bölümü

1-Öğretmenin, öğrencilerden dinleme ile ilgili ilkeleri uygulamalarını istemesi.

2- Öğretmenin, şiiri içeriğine göre uygun biçimde sesli olarak okuması. (Öğretmenin, vurgu, tonlama, imlâ, noktalama, şiiri hissetme gibi konularda öğrencilere örnek olabilecek bir okuma yapması gerekir.)

3-Şiirin değişik 3 öğrenciye sesli olarak okutulması; vurgu ve tonlama açısından başarılı olan okumalara pekiştireç verilmesi ve hatalı olanların düzeltilmesi.

4- Öğretmenin sınıfı 4 gruba ayırarak, şiirin her mısrasını bir gruba söz korusu şeklinde okutması

5- Öğretmenin “şiirde geçen kelime ve deyimlerin anlamlarını şiirin anlam bütünlüğünden çıkarmaya çalışınız, gerekirse lügât kullanınız” demesi

6- Öğretmenin, “Şimdi metnin duygu ve düşünce yapısıyla ilgili sorular soracağım; beni dikkatle dinleyiniz, soruları tam olarak anladıktan sonra cevaplamaya başlayınız” demesi, sınıfı gözleriyle denetlemesi ve şu soruları sırasıyla, sorması:

Sorular – Cevaplar

S.1-Şiirdeki yolcu kimleri temsil ediyor?

C.1-Bu topraklar üzerinde yaşayan herkesi

S.2-Yolcudan ne isteniyor?

C.2-Bu sesiz yığma kulak vermesi

S.3-Mehmet sözcüğüyle kastedilen kimlerdir?

C.3-Türk askeri

S.4-“Koparken büyük zelzele” kelime grubuyla hangi tarihi kastediliyor?

C.4-Kurtuluş mücadelesi

S.5-Son Vatan Parçası neresidir? Niçin?

C.5-Son vatan parçası üzerinde yaşadığımız bu topraklardır. Çünkü kaybettiğimiz takdirde gidecek başka yerimiz yok

ARA ÖZET: Şiirin anlamını kavrayabilmek, şiiri değerlendirebilmek ve şiirden daha iyi tat alabilmek için ; “Şiir bütün olarak zihninizde neler canlandırıyor? Bizde ne gibi etkiler yaratıyor? “Sorularına cevap aramalı ve şiirdeki temayı tespit etmeliyiz. Okuduğumuz şiirde atalarımız ne için şehit olduğu, bizlerden neler istediği anlatılmıştır.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin, “Şimdi şiirde geçen bazı kelime ve deyimlerin anlamlarını öğreneceğiz” demesi, sınıfı gözleriyle denetlemesi ve aşağıdaki soruları sorması:

Sorular – Cevaplar

S.1-“Haşrolmak, sesiz yığın, vatan kalbi, mübarek kan, vatan parçası, hürriyet zevki” kelime gruplarının parçadaki anlamlarını söyleyiniz.(Kelimeler tahtaya yazılacak, her kelimenin tam ve doğru anlamı aldığı anda karşısına yazılacak)

C.1- -----

S.2-“Kulak verme” deyimini hangi anlamda kullanılmıştır?

C.2-Dikkatlice dinlemek

S.3-“Kulak verme” deyimini cümlede kullanınız?

C.3-(Deyim yeterli sayıda öğrenci tarafından cümlede kullanıldıktan sonra, özgün örnekler tahtaya yazılacak)

S.4-Tartışmalı olarak cevaplanacak. Güzel örnekler tahtaya yazılacak.

3.Sonuç Bölümü

Son Özet: Fikirlerimiz söylendiğinde bir değer kazanır. Düşüncelerimizi anlatmak için de yazmak ve konuşmak zorundayız.Doğru ve güzel yazmak ile konuşmak çağdaş insan için vazgeçilmez uğraşlardır.

Tekrar Güdüleme: Anlatılanlarla ilgili en düzgün ve güzel notları tutan öğrenciye sözlü notu olarak 100 (yüz) verilecek.

Kapanış: Öğretmenin bir şiir ontolojisini sınıfa getirmesi, kitaptan bir iki şiiri kurallara uygun olarak okuması. Sınıfta varsa şiir yazan öğrencilerin şiirlerinin okutulması ve sınıfça alkışlanması.

C. Değerlendirme Bölümü

- 1-Şiirdeki yolcudan ne isteniyor?
- 2-Şair “bu toprak”, “bu sesiz yığın”, “bu tümsek” sözleriyle ne anlatmak istiyor?
- 3-Mehmetler ne uğruna şehit olmuşlardır?
- 4-Şiirde hangi tarihi olay anlatılmıştır.?

Planın İşlenişine İlişkin Görüşler: Ders plânı 2 ders saati süresince başarıyla tamamlanmıştır.

Ev Çalışması: Antolojilerin sağladığı yararlar nelerdir? Araştırınız.

Ders Öğretmeni

DERS PLÂNI-5

A-Biçimsel Bölüm

Okulun Adı : Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : 8 / D

Süre : 40' x 2 = 80' (2 Ders saati)

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1 : Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11.ve 12. davranışlar)

Hedef 2: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,2,3,5,7,8. ve 9. davranışlar)

Hedef 3 : Düzeyine uygun bir mektubu doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 4: Düzeyine uygun bir mektubu doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi

Davranışlar: (İlgili bütün davranışlar)

Hedef 5: Düzeyine uygun bir mektuptaki sözcük, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi

Davranışlar: (1,2,3,7,8. ve 9. davranışlar)

Hedef 6: Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar: (1,2,3, 5,7,8,9,10,13,14,16. ve 17. davranışlar)

Hedef 7: Kelimelerin anlam özellikleriyle ilgili ilkeleri uygulayabilme

Davranışlar: (2,3.ve 4. davranışlar)

B- Öğrenme – Öğretme Etkinlikleri

1-Giriş Bölümü

Dikkat Çekme: Öğretmenin tepegözle güzel bir mektup örneğini tahtaya yansıtması. Mektupla ilgili sorular sorularak yeterli sayıda öğrenciye söz verilmesi.

Güdüleme: Sizler hiç mektup yazıyor musunuz? Sorusunu yönelterek, mektupların diğer iletişim araçlarından daha güzel ve özel bir yerinin olduğunu anlatılması.

Gözden Geçirme: Öğretmenin, “Şimdi Edmondo do AMİCİS’in ‘Çocuk Kalbi’ adlı kitabından alınmış ‘ Bir Babanın Mektubu’ adlı mektup örneğini inceleyeceğiz,” demesi

Geçiş: Öğrencilerin arkalarına yaslanmalarını isteyip, şu etkinlikleri sırasıyla yapması:

2-Geliştirme Bölümü

1-Metnin, sesiz olarak kurallara uygun biçimiyle öğrencilere okutulması (Sesiz okuma kurallarına uymayanları uyarması ve gördüğü hataları düzeltmesi)

2-Öğretmenin, metni kurallara uygun olarak sesli okuması (okuma sırasında öğrencilerin dinleme ilkelerine uyup-uymadığını gözleriyle denetlemesi.)

3-Metnin iki öğrenciye sesli olarak okutulması, sesli okuma kurallarına uymayanların uyarılması , yanlışların düzeltilmesi.Diğer öğrencilerin metni takip etmelerinin sağlanması.

4-Metnin iki öğrenciye sözlü olarak kendi cümleleriyle özetletilmesi, başarılı özetleme yapanlara pekiştirme verilmesi.

5-Öğretmenin, “Şimdi, metnin duygu ve düşünce yapısıyla ilgili sorular soracağım; beni dikkatle dinleyiniz, soruları iyice anladıktan sonra cevaplamaya başlayınız.” demesi.

Sorular – Cevaplar

S.1- Anne ve baba; çocuğun hangi davranışından şikâyetçidir?

C.1-Çocuğun okula kararlı ve istekli bir şekilde gitmemesinden

S.2-Dünyanın değişik ülkelerinde yaşayan milyonlarca çocuk, okuma uğruna hangi güçlüklerle mücadele ediyor?

C.2-(3. paragraf)

S.3-Dünyanın ilerlemesi, umudu ve şerefi neye bağlıdır?

C.3-Yüzlerce milletten oluşan, sonsuz çocuk topluluğunun okullara akışının devam etmesine bağlıdır.

S.4-Babanın dileği nedir?

C.4-Cesaretle, insanlığın yükseltilmesi ve uygarlaştırılması için çalışması

S.5-Mektubun ana fikri nedir?

C.5-(Tartışmalı biçimde açıklanacak. Ana düşünceyi açıklayan cümle tahtaya yazılacak. Gerekirse ip uçları verilecek. Doğru cevaba pekiştireç verilecek.

S.6-Metnin türü nedir? (Mektup hakkında metinden örneklerle özlü bilgi verilecek)

C.6-Mektup

ARA ÖZET: Okuduğumuz ya da dinlediğimiz bir metnin tam ve doğru anlaşıldığının en temel kanıtı ; metnin kendi cümlelerimizle özetlenmesi, metnin konusu ile ana düşüncesinin tespit edilmesidir.

ARA GEÇİŞ: Okuduğumuz ya da dinlediğimizi tam ve doğru olarak anlamamız, metinde geçen kelimelerin, kelime gruplarının, cümlelerin ve paragrafların anlamlarını bilmemize bağlıdır. Çünkü her netin kelimelerle oluturulur. Öğretmenin, “Şimdi metinde geçen bazı kelime, kelime grupları ile deyimlerin anlamlarını öğrenecek, metnin duygu ve düşünce yapısını daha iyi kavrayacağız” demesi, sınıfı denetlemesi ve şu etkinlikleri yapması:

Sorular – Cevaplar

S.1- “Kanal, patika, bölüm, dünyanın her bucağı, ilkelliğin pençesi” kelime ve kelime gruplarının parçadaki anlamlarını söyleyiniz.(Her kelime tahtaya yazılacak, her kelime için alınan cevaplardan sonra, tam ve doğru anlamı sözcüğün karşısına yazılacak. Doğru anlam bulunamıyorsa sözlük kullanılacak. Yanlış söyleyişler düzeltilecek.

C.1- -----

S.2-“Yaman” sözcüğünün gerçek anlamını sözlükten bularak, cümlede kullanınız.

C.2- -----

3.Sonuç Bölümü

Son Özet: Türkçe dersinin en temel amacı, sizlere dilinizi bütün alanlarıyla kullanma becerisi kazandırmaktır. Yeterli bir söz dağarcığı edinerek; anlayarak, güzel ve doğru bir sesli okuma, hızlı sesiz okuma amaca uygun konuşma ve yazma becerileri kazanmak uygar bir insandan beklenen en doğal davranışlardır.

Tekrar Güdüleme: Dilimizle ilgili belirtilen becerilere sahip olmak, okul içi ve okul dışı hayatımızdaki başarılarımıza önemli katkılar sağlayacaktır.

Kapanış: Öğretmenin mektup türünde yazılmış (önceden belirlediği) bir metni sınıfta kurallara uygun olarak okuması ve içeriğini tartışmaya açması

C.Değerlendirme Bölümü

1-Çocuklar okumasalar insanlık ne gibi felâketlerle karşılaşır?

2-Mektubun giriş bölümünde hangi hususlar yer almıştır?

3-Mektubun ana düşüncesi nedir?

Planın Uygulanmasına İlişkin Görüşler: Plân 2 ders saatinde başarıyla tamamlanmıştır.

Ev Çalışması: Mektup türlerini araştırınız. Bir dilekçe örneği yazınız.

Ders Öğretmeni

DERS PLÂNI-6

A- Biçim Bölüm

Okulun Adı: Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersi Adı: Türkçe

Sınıf : 8

Süre : 40'x2=80'

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,9. ve 10. davranışlar)

Hedef 2: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6. ve 7. davranışlar).

Hedef 3: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak şekilde sesli okuma becerisi.

Davranışlar: (1,2,3,5,7,8,9,10,13,14,15,16.ve 17. davranışlar)

Hedef 4: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,8. ve 9. davranışlar)

Hedef 5: Düzeyine uygun bir metindeki kelime, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi

Davranışlar: (1,2,3. ve 9. davranışlar)

Hedef 6: Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar: (1,2,3,4,5,7,8,9,10,12,16.ve 17. davranışlar)

Hedef 7: Türkçe'deki kelimelerin anlam özellikleri bilgisi

Davranışlar: (3. ve 4. davranışlar)

Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim, soru-cevap yöntemi, tartışma yöntemi.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça: “Dinlemek Üzerine” adlı metin, Türkçe ders kitabı, İmlâ kılavuzu, Türkçe sözlük

B- Öğrenme-Öğretme Etkinlikleri

1.Giriş Bölümü

a-Dikkat Çekme: “Söz gümüşse sükut altındır” atasözünden ne anlıyorsunuz? Diye öğretmenin sorması. Aldığı cevaplara doğru-yanlış denemesi ve bunu öğrenme-öğretme etkinliklerinin sonunda tekrar soracağını” söylemesi

b-Güdüleme: Bu çalışmalarımızın sonunda dinlemenin insan hayatındaki önemini bir kez daha anlayacak ve dinlemeye daha çok önem vereceksiniz.

c-Gözden Geçirme: Bu dersimizde işleyeceğimiz “Dinlemek Üzerine” başlıklı metinde geçen yeni kelime, deyim ve sözleri yazılı ve sözlü anlatımımızda kullanabilecek, dinlemenin önemi ile ilgili yeni bilgiler edineceksiniz.

d-Geçiş: 1. Öğretmenin dinlemenin önemini anlatan bir olay ya da anı anlatılması

2. Dinlemesini bilen insanların toplumda niçin sevildiği konusunda öğrencilere söz vermesi.

3. Gereksiz ve çok konuşma ile ilgili bir fıkra anlatması

2. Geliştirme Bölümü

1. “Dinlemek Üzerine” adlı metnin sessiz olarak kurallara uygun biçimiyle öğrencilere okutturulması (Öğretmenin sessiz okuma kurallarına uymayanları uyarması ve hataların düzeltilmesi)

2.Öğretmenin (dinleme ortamı sağladıktan sonra)metni kurallara uygun olarak sesli okuması

3.Metni anlatım bütünlüğünü bozmayacak şekilde (2'ye bölüp) öğrencilere sesli olarak okutturması.(Kurallara uymayanların uyarılması, hataların düzeltilmesi. Diğer öğrencilerin metni takip etmelerinin sağlanması)

4.Metnin öğrencilere (2-3) kendi cümleleriyle özetlettirilmesi.

5,Öğretmenin, “Şimdi metnin duygu ve düşünce yapısıyla ilgili sorular yönelteceğim; beni dikkatlice dinleyiniz ve soruları tam olarak anladıktan sonra cevaplayınız” demesi

Sorular – Cevaplar

S.1-İnsanların konuşmalarını ve dinlemelerini olumsuz yönde etkileyen şeyler nelerdir?

C.1-Çevredeki radyo, televizyon, trafik ve konuşma gürültüleri

S.2-Konuşan ve dinleyen insanlar bu gürültülü ortamlarda nasıl davranmaktadırlar?

C.2-Konuşan avaz avaz bağırarak, sizde dinlemeye uğraşırken ortada ne doğal bir konuşma tınısı, ne yerine göre ses yükseltip alçaltma nüansı, ne de dinleyende konuşulmuş gibi içme zevki kalmaktadır.

S.3-İdeal konuşma için nelere gerek vardır?

C.3-İdeal konuşma karşılıklı saygıya dayanır.

S.4-Kötü dinleyici, konuşmacıyı nasıl etkiler?

C.4-Kötü dinleyici, insanda konuşma hevesi bırakmaz. Siz konuşurken kendi söyleyeceklerini tasarlar.

S.5-Metnin ana düşüncesi nedir?

C.5-Bir insanı dinlemek, ona en büyük insanlığı göstermektir.

S.6-Okuduğunuz bu metinle , “Bir Babanın Mektubu” adlı metni biçim ve içerik yönünden karşılaştırınız. Benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

ARA ÖZET: Bir metnin tam ve doğru olarak anlaşılması paragraflardaki yardımcı düşüncelerin ve nihâyet ana düşüncenin bulunmasına bağlıdır. Çünkü her yazı belirli bir ana düşünce üzerine kurulur ve metnin yorumu bu ana fikre bağlı olarak yapılır.

ARA GEÇİŞ: Yazılarda öne sürülen ana düşünce, yardımcı düşüncelerle geliştirilir. Ana düşünceyi açıklamaya ve geliştirmeye yarayan bu düşüncelere yardımcı düşünce denir. Anlayarak okuma, ana düşünce ile yardımcı düşünceler arasındaki ilişkiyi bulmamızı gerektirir.

Öğretmenin, “Şimdi yardımcı düşünceleri tespit edeceğiz” demesi ve şu soruları sorması:

Sorular – Cevaplar

S.1-Yazıdaki ana fikri hangi yardımcı fikirler besliyor? (Metindeki yardımcı düşüncelerin öğrenciler tarafından bulunması sağlanacak ve tahtaya yazılacak)

A-İdeal dinleme ve konuşmanın çok sesliliğe tahammülü yoktur.

b-İyi dinleyici insanda konuşma şevki uyandırır.

c-Kötü dinleyici insanda konuşma hevesi bırakmaz.

d.İyi dinleyiciler değerlidir.

ARA ÖZET: Anlayarak okuma , ana düşünce ile yardımcı düşünceler arasındaki bağlantıyı bulmamızı gerektirir.

ARA GEÇİŞ: “Şimdi, metinde geçen bazı kelime ve deyimlerin anlamlarını öğreneceğiz” demesi ve gözleriyle denetleyerek, aşağıdaki soruları sorması:

Sorular Cevaplar

S.1-“Tını, nüans, çağrışım, bilardo, varis” kelimelerinin parçadaki anlamlarını söyleyiniz. (Her kelime tahtaya yazılacak, her kelimenin tam ve doğru anlamı alındığında kelimelerin karşısına yazılacak. Doğru anlam bulunamıyorsa sözlük kullanılacak. Öğrencilerin doğru sözlük kullanmaları sağlanacak.)

C.1- -----

S.2- “Dili açılmak” deyiminin karşıt anlamlısı olan deyim nedir?

C.2- “Dili tutulmak”

S.3-İçinde “Dil” sözcüğü geçen 3 deyim söyleyiniz

C.3-----

3.Sonuç Bölümü

Son Özet: Okuduğumuz metinleri tam ve doğru olarak anlayabilmemiz için kelime hazinemizin zengin olması gerekir.Bunun için her metinde karşılaştığımız yeni kelimelerin anlamlarını öğrenmeliyiz

Tekrar Güdüleme: Kelime ve kelime grubu çalışmalarını en özenli ve düzenli yapan öğrenciye sözlü notu 100 (yüz) verilecek

Kapanış: Öğretmenin dersin başında sorduğu soruyu tekrar etmesi “ ‘Söz gümüşse sükût altındır’ Atasözünden ne anlıyorsunuz ?” öğrenci fikirlerinin alınması.

C.Değerlendirme Bölümü

- 1-Söyleşi türünün özellikleri nelerdir?
- 2-Dinlemekle ilgili atasözleri derleyiniz
- 3-İsteddiğiniz bir konuda bir söyleşi örneği yazınız
- 4-Metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini belirtiniz

Plânın uygulamasına ilişkin görüşler: Plân amaca uygun olarak 2 ders saatinde başarı ile tamamlanmıştır.

Ev Çalışması: Eflâtun kimdir? Araştırınız

Ders Öğretmeni

DERS PLÂNI-7

A- Biçimsel Bölüm

Okulun Adı: Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : 8

Süre : 40'x2=80' (2ders saati)

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,9. ve 10. davranışlar)

Hedef 2: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8,10,13,14. ve 19. davranışlar)

Hedef 3: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi

Davranışlar: (1,2,3,8. ve 9. davranışlar)

Hedef 4: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar: (3,5. ve 6. davranışlar)

Hedef 5: Düzeyine uygun bir metindeki kelime , deyim , atasözü , özdeyiş , tamlama ve terimlerin anlam bilgisi

Davranışlar: (1. ve 7. davranışlar)

Hedef 6: Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme

Davranışlar: (1,2,3,5,7,8,9,10,14,16.ve 17. davranışlar)

Öğrenme – Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim, soru-cevap yöntemi, tartışma yöntemi

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça: “Erzurum” adlı metin, Türkçe ders kitabı, İmlâ kılavuzu, Türkçe sözlük (TDK), Beş Şehir (A.Hamdi TANPINAR)

B. Öğrenme-Öğretme Etkinlikleri

1-Giriş Bölümü

a.Dikkat Çekme: Sokağınızın ve yaşadığınız bölgenin ne gibi özellikleri var? Sorusunu yöneltmesi. Alınacak cevaplardan sonra,

b.Güdüleme: Öğretmenin, “İşte bu dersimizde ülkemizin güzide illerinden birisi olan Erzurum’u tanıyacağız.” demesi. “Böylece gezi yazısının taşınması gereken özellikleri öğreneceğiz.” demesi.

c.Gözden Geçirme : Bütün bunları öğrenebilmek için Türkçe kitabınızın 26. sayfasında ter alan “Erzurum” başlıklı metni inceleyeceğiz.

d. Geçiş: Öğretmenin, “Şimdi ‘Okuma uğrunda’ başlıklı metni okuyacağım, daha sonra sizlere okutup sınıfa metinle ilgili sorular yönelteceğim, dikkatlice dinleyiniz” demesi.

2-Geliştirme Bölümü

1.Öğretmenin öğrencilerden dinleme ile ilgili ilkelere uymalarını istemesi.

2.Öğretmenin, metni, amaca uygun olarak sesli okuması

3.Öğretmenin metni kurallara uygun olarak okumasından sonra, metni anlatım bütünlüğünü bozmayacak şekilde (3’ bölüp) değişik öğrencilere kurallara uygun olarak sesli okutturması. Diğerlerinin metni takip etmelerinin sağlanması.

4.Öğretmenin, “Şimdi sizlere metindeki anlatılanların gelişimiyle ilgili olarak çeşitli sorular yönelteceğim; beni dikkatlice dinleyiniz, soruları iyice anladıktan sonra cevaplamaya başlayınız.” demesi.

Öğretmenin, aşağıdaki sorulara, öğrencilerin verecekleri doğru cevaplara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış cevaplara düzeltme, her sorunu cevabı içinde farklı öğrencilere söz vermesi.

Sorular-Cevaplar

S.1. Yazar, Erzurum’u nerelerden seyrediyor?

C.1. Tepsi minare denen eski Selçuklu Kulesi’nden, yani yapılan ilkokulun taraçasından,

S.2. “Erzurum Türk tarihine, Türk Coğrafyasına 1945 metreden bakar.” Sözüyle yazar neyi belirtmek istiyor.

C.2. Erzurum’un deniz seviyesinden yüksekliğinin 1945 metre olduğunu.

S.3. Yazar Erzurum’a kaç defa gelmiştir? Bunu nerden anlıyoruz?

C.3. Bu ikinci gelişidir. “Kendimi yirmi yıl önce, Erzurum’da lise edebiyat öğretmeni olduğum zamana dönmüş sandım.” Cümlesinden daha önce geldiğini anlıyoruz.

S.4. “Erzurum’un taşı dururken, çimentonun kullanılmasını yazar niçin kabullenemiyor?

C.4. Erzurum taşının Ankara taşı gibi kullanışlı ve girdiği her yere abide asilliği veren mimari bir malzeme iken kullanılmayıp, yerine mahalli rengi bozan betonun kullanılmasını kabullenemiyor.

S.5. Bu yazıyı daha önce okuduğunuz “Dinlemek üzerine “ adlı metinle karşılaştırınız.

C.5. ---

ARA ÖZET: İncelediğimiz metinde, A.Hamdi TANPINAR, ikinci defa gittiği Erzurum’un değişik özelliklerini bize anlatmaktadır. Gezilip görülen yerleri çeşitli yönleriyle, ilgi çekici bir biçimde anlatan böyle yazılara gezi yazısı denir.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin , “Şimdi de metni daha iyi anlayabilmek için metinde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının anlamlarını öğreneceğiz” demesi

Sorular-Cevaplar

S.1. “Müstakil, irade, emsalsiz, Panorama, Alâmet, zırh, billur, esrarlı ”sözcüklerinin parçadaki anlamlarını söyleyiniz. (Her kelime tahtaya yazılacak, her kelime için alınan değişik cevaplardan sonra, tam karşılığı karşısına yazılarak, cümlede kullanılacak.)

C.1. Bağımsız, istek, eşsiz, manzara, işaret, metal savaşçı elbisesi, kristal, gizemli.

S.2. Yukarıdaki kelimelerden hangisinin birden çok anlamı vardır?

C.2. Esrar

3. Sonuç Bölümü

Son Özet: Yazar gördüklerini son derece etkili bir şekilde tasvir etmiştir. Tasvirde bu denli başarılı olmasını sağlayan ise kelime dağarcığının zenginliğidir.

Tekrar Güdüleme: Çevresini en etkili şekilde betimleyen öğrenciye sözlü notu olarak 100(yüz) verilecek

Kapanış: “Acaba yazarın kitabını isminin “Beş Şehir” olmasının sebebi ne olabilir?” sorusunu sınıfa yöneltilmesi ve her öğrenciye cevap hakkı tanınması.

C. Değerlendirme Bölümü

1. A.Hamdi TANPINAR’ın “Beş Şehir” adlı kitabını okuyunuz. Yazarın betimlemedeki başarısına dikkat ediniz.

2. Edebiyatımızdaki en önemli gezi yazısı kimin eseridir? Bu eserin adı nedir?

3. Yazar, Erzurum’a niçin 3 Temmuz 1919’un Şehri demektedir?

4. Başboş dolaşmak, seyre başlamak, yüz tutmak, keskin hüznün, aklın olmaması deyim ve kelime gruplarının anlamlarını belirtiniz.

Plânın uygulanmasına ilişkin görüşler: Plân başarı ile 2 ders saatinde tamamlanmıştır.

Ev Çalışması: Edebiyatımızdaki en önemli gezi yazısı kime aittir? Eserin adı nedir? Gezi yazılarının tarih açısından önemi nedir? Araştırınız

Ders Öğretmeni

DERS PLÂNI -8

A-Biçimsel Bölüm

Okulun Adı : Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı : Türkçe

Sınıf : 8

Süre : 40' x 2 = 80' (2 ders saati)

Hedef ve Davranışlar

Hedef 1: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi.

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11. ve 12. davranışlar).

Hedef 2: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8. ve 9. davranışlar).

Hedef 3: Düzeyine uygun bir şiiri doğru anlamlandırarak şekilde sesli okuma becerisi.

Davranışlar: (ilgili bütün davranışlar).

Hedef 4: Düzeyine uygun bir şiiri doğru anlamlandırarak biçimde sessiz okuma becerisi.

Davranışlar: (ilgili bütün davranışlar).

Hedef 5: Düzeyine uygun bir şiirdeki kelime, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi.

Davranışlar: (1,3,7. ve 9. davranışlar).

Hedef 6: Okuduğu düzeyine uygun bir şiiri tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,2,7,8,9,10,12,13,14. ve 17. davranışlar).

Hedef 7: Sürekli ve planlı kitap okumaktan zevk alma.

Davranışlar: (3,4,8,9,10,11. ve 13. davranışlar).

Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim, soru-cevap yöntemi, tartışma yöntemi.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça: “Türkiye’ m” adlı şiir, Türkçe ders kitabı, İmla kılavuzu, Türkçe sözlük (TDK), Kasetçalar.

B. Öğrenme-Öğretme Etkinlikleri

1.Giriş Bölümü

a. Dikkat Çekme: Yurt sevgisi konulu şiirlerin okunduğu bir kaset, kasetçalardan öğrencilere dinletilecek. Şiirlerin nasıl okunduğu hususunda konuşulacak.

b. Güdüleme: Öğretmenin konu seçmeksizin, şiir okumak isteyen öğrencilere şiirlerini ezbere okutması, kurallara uygun okuyanlara ödül vermesi.

c. Gözden Geçirme: Öğretmenin “Şiir duygu ve hayal dünyasını zenginleştirir. Okuyanın duyarlılığını artırır. Sezme, kavrama ve anlama yeteneklerini geliştirir. Şiirlerden zevk almasını bilmeliyiz” demesi.

d. Geçiş: Öğretmenin, günümüz şairlerine ait yurt sevgisi konulu bir şiiri kurallara uygun olarak sesli okuması.

Öğretmenin “Şimdi de Şairimiz Nedim UÇAR’ın Türkiye’ m adlı Ülkemizin güzelliklerini anlatan şiirini biçim ve içerik yönünden inceleyeceğiz. Böylece şiir ile ilgili temel bilgi ve becerilerimizi genişletip, daha da zenginleştireceğiz.” demesi.

2.Geliştirme Bölümü

1. Öğretmenin öğrencilerden dinleme kurallarına uymalarını istemesi.
2. Öğretmenin, şiiri içeriğine uygun biçimde sesli olarak okuması.
3. Şiirin değişik birkaç öğrenciye okutulması; Vurgu ve tonlama açısından başarılı olan okumalara ödül vermesi.

4. Öğretmenin sınıfı 4 gruba ayırarak, şiirin her dizesini bir gruba söz konusu biçimde okutması.

5. Öğretmenin “Şiirde geçen kelime ve deyimlerin anlamlarını metnin bütünlüğünden çıkarmaya çalışınız, gerekirse sözlük kullanınız” demesi.

6. Öğretmenin “Şimdi şiirin duygu ve düşünce yapısıyla ilgili sorular yönelteceğim; beni dikkatlice dinleyiniz, soruları iyice anladıktan sonra cevaplamaya başlayınız” demesi.

Sorular-Cevaplar

S.1. Türk ulusunun özgür olduğunu hangi sözlerden anlıyorsunuz.?

C.1. Güneş özgür doğar, özgür batır Türkiye’ m” dizesinden anlıyoruz.

S.2. Yurdumuzun çok iyi korunduğunu hangi dizeden anlıyorsunuz.?

C.2. Geçilmez bir kale sınır boyların” dizesinden anlıyoruz.

S.3. Türk ulusunu yurdunu çok sevdiğini hangi sözlerden anlıyorsunuz.?

C.3. “Anadolom, cennet yurdum, vatanım

Göğse dalan nefes, kalpte atanım.”

S.4. Şiirin konusu nedir.?

C.4. Yurdumuzun sevgisi.

S.5. Şiirin teması nedir.?

C.5. Bu güzel vatan için gençliğimiz her zorluğa katlanacaktır.

ARA ÖZET: Şiirin muhteva özelliklerini tam ve doğru olarak anlayabilmek için “Şiir bütün olarak zihninizde neleri canlandırıyor? Bizde ne gibi etkiler yaratıyor?” sorularına cevap aranmalı ve şiirin temasını tespit etmeliyiz. Şiir genelinde yurdumuzun güzellikleri anlatılmıştır.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin, “Şimdi şiirde geçen bazı kelime ve deyimlerin anlamlarını öğreneceğiz” demesi, aşağıdaki soruları sorması:

Sorular-Cevaplar

S.1. “Zirve, engin, özgür” kelimelerinin anlamlarını söyleyiniz.?

C.1. Dağın en yüksek noktası, uçsuz bucaksız(çok geniş), bağımsız.

S.2. “Işık tutmak” deyiminin anlamını belirtiniz.?

C.2. Aydınlatmak, bilgi sahibi yapmak, bilinmeyenleri aşikâr hale getirmek.

3.Sonuç Bölümü

Son Özet: Güzel şiir okumak güzel bir meziyettir. Bu özelliğe sahip olmak için çalışmak gerekir.

Tekrar Güdüleme: Şiiri kurallara ve içeriğine uygun okuyan öğrencilere 100(yüz) verilmesi

Kapanış: Öğretmenin, İstiklal Marşı’nı kurallara ve içeriğine uygun olarak okuması, öğrencilere okutması.

C.Değerlendirme Bölümü

1. Türkiye’ m isimli şiirin “bir yolcuya” adlı şiirle benzeyen ve ayrılan yönleri nelerdir.?
2. “Türkiye’ m” kelimesinin sık sık tekrarlanması şiire nasıl bir anlam katmıştır.?
3. Şiirin konusunu ve ana duygusunu belirtiniz.?

Plânın uygulanmasına ilişkin görüşler: Plân 2 ders saatinde başarı ile tamamlanmıştır.

Ev Çalışması: Şiiri düz yazıyla ve kurallı cümlelerle tekrar yazınız.

Ders Öğretmeni

DERS PLÂNI-9

A- Biçim Bölüm

Okulun adı: Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dersin Adı: Türkçe

Sınıf : 8

Süre : 40x2=80 (2 Ders saati)

Hedef ve Davranışlar:

Hedef 1: Düzeyine uygun konuşmaları dinleme becerisi.

Davranışlar: (ilgili bütün davranışlar.)

Hedef 2: Dinlediği düzeyine uygun konuşmaları tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,2,3,5,7. ve 9. davranışlar.)

Hedef 3: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak biçimde sesli okuma becerisi.

Davranışlar: (ilgili bütün davranışlar.)

Hedef 4: Düzeyine uygun bir metni doğru anlamlandırarak şekilde sessiz okuma.

Davranışlar: (ilgili bütün davranışlar.)

Hedef 5: Okuduğu düzeyine uygun bir metni tam ve doğru olarak anlayabilme.

Davranışlar: (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,12,16. ve 17. davranışlar)

Hedef 6: Sürekli ve planlı kitap okumaktan zevk alma.

Davranışlar: (3,4. ve 13. davranışlar.)

Hedef 7: Düzeyine uygun bir metindeki kelime, deyim, atasözü, özdeyiş, tamlama ve terimlerin anlam bilgisi.

Davranışlar: (1,2,3,7. ve 9. davranışlar)

Öğrenme-Öğretme Yöntem ve Teknikleri: Okuma, sunuş yoluyla öğretim, buluş yoluyla öğretim, soru-cevap yöntemi, tartışma.

Kullanılan Eğitim Teknolojileri, Araç, Gereç Ve Kaynakça: ‘‘Kuş Yemi’’ adlı metin, Türkçe ders kitabı, imla kılavuzu, Türkçe sözlük.

B. Öğrenme-Öğretme Teknikleri

1. Giriş bölümü:

a. Dikkat Çekme: Hikayenin bir bölümü okunduktan sonra, merak uyandıracak bir yerinde kesilecek ve öğrencilerden hayal güçlerini kullanarak hikayeyi tamamlamaları istenecek.

Öğretmenin ‘‘Bakalım en yakın tahmini kim yapmış bunu dersin sonunda görecek’’ demesi.

b. Güdüleme: Öğretmenin, ‘‘Hayat boyu kazandığımız bütün bilgi ve beceriler anadilimizde kazanılır. Bu dersimizde yeni bilgi ve beceriler kazanırken bir anneanne ile torunun dramına şahit olacağız’’ demesi.

c. Gözden Geçirme: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için, bu dersimizde, Türkçe kitabınının 82. sayfasındaki ‘‘Kuş Yemi’’ adlı R. Nuri GÜNTEKİN’ in bir hikayesini inceleyeceğiz. Dersin sonunda pek çok yeni kelime ve kelime grubu öğrenecek, metinle ilgili doğru cevaplar verebileceksiniz.

d. Geçiş: Öğretmenin ‘‘Şimdi ‘‘Kuş Yemi’’ adlı metni okuyacağız. Ardından sizlere metinle ilgili sorular soracağım. Dikkatle dinleyiniz ve dinleme pozisyonu alınız’’ demesi.

2. Geliştirme Bölümü

1. Öğretmenin öğrencilerden dinleme ile ilgili ilkeleri istemesi.
2. Öğretmenin, metni amacına uygun sesli okuması.
3. Öğretmenin kurallara uygun olarak okuduktan sonra, metni anlamlı 2-3 parçaya bölüp değişik öğrencilere kurallara uygun okutması, hataları düzeltmesi.

4. Öğretmenin “Şimdi sizlere metnin içeriğine uygun sorular soracağım, beni dikkatle dinleyin ve soruları tam olarak anladıktan sonra cevaplayın” demesi.

Sorular Ve Cevaplar

S.1. “Kuş Yemi” adlı metnin yazarı kimdir?

C.1. Reşat Nuri GÜNTEKİN

S.2. Kahveye gelen ihtiyar kadın kahvecinin kulağına ne söylemiş olabilir?

C.3. Kuşu satacağını bu işle kimin ilgilendiğini sormuş olabilir.

S.3. Bu kadın torununun kuşunu neden satmak istiyor?

C.3. Yoksulluk ve sefalet içinde olan yaşlı kadın, torunuyla karnını doyurabilmek için kuşu satıyor.

S.4. Yazar, kahveciyi araya koyarak satın aldığı kuşu ne yapıyor?

C.4. Küçük çocuğa geri veriyor.

S.5. Bu metnin türü ne olabilir? Daha önce incelediğimiz hangi metinlere, hangi bakımdan, benziyor?

C.5. (Olay, kişiler, yer, zaman bakımından karşılaştırınız.)

ARA ÖZET: Okuduğumuzu ve dinlediğimizi anlayabilmemiz için kelime dağarcığımızın geniş olması gerekir. Bu sebeple, okuduğumuz her metindeki bilmediğimiz kelime, deyim vb. anlamlarını iyice öğrenmeliyiz.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin “Şimdi metinde geçen bazı kelime ve deyimlerin anlamlarını öğreneceğiz” demesi ve aşağıdaki soruları denetim altında sorması.

Sorular Ve Cevaplar

S.1. Metinde geçen deyimleri bulunuz.

C.1. “Gözüne ilişmek”, “dudaklarını bükmek”, “başını boynuna kısırmak”, “gözlerinin içi gülmek”, “şart koşmak”

S.2. Yukarıdaki deyimleri anlamları ile birlikte cümle içinde kullanınız.

C.2. -----

S.3. ‘‘Nafile, kederli, çaktırmadan’’ kelimelerinin parçadaki anlamlarını söyleyiniz. (Her kelime tahtaya yazılacak, her kelime için alınan cevaplardan sonra, doğru ve tam anlamı karşısına yazılacak, cümlede kullanılacak.)

C.4. Boş yere, dertli, belli etmeden.

3. Sonuç bölümü

Son Özet: İnsanlara yardım etmenin bir örneği olarak hikâyenin gayet sade ve anlaşılır bir dille kaleme alındığı belirtilecek.

Tekrar Güdöleme: Hikâyeyi en güzel özetleyene sözlü notu olarak 100 (yüz) verilmesi.

Kapanış: Dersin başında hikâyeyle ilgili en yakın tahmini yapana ödöl verilmesi.

C. Değerlendirme Bölümü

1-Hikyenin serim, düğüm ve çözümlerinde neler anlatılmaktadır?

2-Olayın zamanı nedir?

3-Olayın yeri neresidir?

4-Hikâyede anlatıcı kimdir?

Plânın uygulamasına ilişkin görüşler: Plân amaca uygun olarak 2 ders saatinde başarı ile tamamlanmıştır.

Ev alışması: R. Nuri GÜNTEKİN’ in hayatını ve eserlerini araştırınız, Leyla İle Mecnun hikâyesini bulup hikayenin tamamını okuyunuz.

Ders Öğretmeni

EK-6 BAŞARI TESTİ

TEST

(İlk 10 soruyu aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız)

YAYLA

Yayla, orta Anadolu dağlarının düzü demektir. Bu yayla üstünden bütün tarih geldi, geçti; destanlar suyunu içti; masallar koynunda büyüdü.

Anadolu'da boş yayla, kuru yayla, geniş, havalı, tükenmez güreşli yayla, dayanıklı, sağ ve sağlam yetiştirir.

Buğdayı dayanıklı sağlam ve serttir. İnsanı da öyledir; yayla karakter yetiştirir.

Yayla adamı toprağı gibi dışında sönük, içinden uyanık, içinden derin, içinden duyumludur. Yaylanın suyu kazılarak çıkar. Yayla insanın da kazmak gerekir. İnsan, kendisinin derinliklerindedir. Yayla insanı, ruhunun dipleri karıştırılıncaya kadar coşmaz.

Yayla nasıl sessiz görünürse, insanı da durgun, vurdumduymaz görünür. Yayla havası gibi yayla adamının, toplaya toplaya, biriktire biriktire, sindire sindire aldığı bir hız vardır ki, yayla fırtınası gibi, birden boşanır: Taş uçurur, çatı koparır, baca yıkar, kök söker.

Yayla buğdayı, olmayacakmış gibi ağır ağır yetiştir: Çünkü içinden özlenir. Adamı da öyledir; Kuru, kısa, görünür. Onda kuvvet sinire, enerji ruha gider. Yayla adamı tuttuğunu bırakmaz; tuttuğu yerden koparılmaz. Şüphesiz siz de gördünüz. Ankara'da bir arşın boyundaki ağacın kökü, derinlerde ve uzaklardadır. Bir çekişte sökülecek sanılır: Kökü ayıklanmakla bitmez.

Yaylanın sesi kuru, gözü boş, fakat içi yanık, türküsü yasıdır: Yayla için için ağlar, bütün suları için için aktığı gibi....

Yayla da, bütün kıyılarımız bucaklarımız gibi, Anadolu'nun yalnız vurur silahı değil, duyar yüreği, özler gözü, ister gönlüdür. Geç duyar, geç ister, geç söyler: fakat onun içine varabilen, bir büyük davanın sinirine, gönlüne, gözüne ve yüreğine kavuşmuş demektir.

Adamı da toprağı gibi, uzun uzun bakıldıktan, açıldıktan, sürüldükten sonra yeşerir.

Yayla yavaş değil, sabırlıdır. Ağır değil, temkinlidir. Çıplak değil, kapalıdır.

Yayla, Türk'ün beşiği idi. Son sınırı da o olmuştur. Yayla biraz Türk'ün kendisidir.

(Falih Rıfkı, Eski saat)

1. Bu metinde hangi konu üzerinde durulmaktadır?

- A) Yaylanın nasıl bir yer olduğu
- B) Yayla insanının zor şartlarda yaşadığı
- C) Yayla buğdayının özellikleri
- D) Yayla koşullarının hayata etkileri

2.Parçada geçen aşağıdaki cümlelerden hangisinde “zannetmek” anlamı vardır?

- A) Yayla, Türk’ün beşiği idi
- B) Bir çekişte sökülecek sanılır.
- C) Şüphesiz siz de gördünüz.
- D) Yayla biraz Türk’ün kendisidir.

3.Parçada geçen “Yayla insanını da kazmak gerekir.” Cümlesinin yerine, aşağıdakilerden hangisi getirilirse anlatılmak istenen de bir değişiklik olmaz?

- A) Yayla insanını tanımak için onunla birlikte yaşamak gerekir.
- B) Yayla insanı coşkunluğu yönünden yayla suyuna benzer.
- C) Yayla insanını da anlamak için çok uğraşılmalıdır.
- D) Yayla insanının da güçlülere yenilmeyeceğini bilmek gerekir.

4. “Yayla adamı tuttuğunu bırakmaz: tuttuğu yerden koparılamaz.” Cümlesindeki “tuttuğunu bırakmamak” sözü, aşağıdakilerden hangisini vurgulamak amacıyla kullanılmıştır?

- A) kararlılık
- B) beceriklilik
- C) hırçınlık
- D) korkusuzluk

9.Parçadaki “yayla adamı” ile aşağıdakilerden hangisi arasında bir “benzerlik” yoktur?

- A) buğday   B) beşik   C) fırtına   D) toprak

10. “Yayla yavaş değil, sabırlıdır. Ağır değil, temkinlidir.” Cümlelerindeki “ağır” kelimesinin anlamca karşıtı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) uyuşuk   B) aceleci   C) yararsız   D) duyarsız

11. “Burası önceleri benim yerimdi, evimdi, yurdumdu. Her adımda bir tanıdık yüz bulurdum. Üzüntülerimi bu kaldırımlar üzerine döker, umutlarıma burada gülerdim. Şimdi hani o eski canlılık, hani o eski coşku, umut? Hani o eski tanış yüzler?

Bu paragraftaki en belirgin duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) pişmanlık   B) özenme   C) özlem   D) imrenme

12. “Kötü yazdığımız için üzülmeyin. Çok iyi yazarak işe başlayan bir genç yazar kısa süre sonra yılarak yazmayı bırakabilir. Dünyada çok şey gibi, yetenek de çalışarak elde edilir. Olabildiğince çok yazın. Kötü olsa da yazın. Yaza yaza daha iyiye varacaksınız. Önemli olan alışkanlığınızı yitirmemektir.”

Yukarıdaki paragrafın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisiyle yakından ilişkilidir?

- A) Alışmış kudurmuştan beterdir.
 B) Ağaç yaş iken eğilir.
 C) Adamın iyisi iş başında belli olur.
 D) Yenile yenile yenmesini öğreneceğim.

(13-14. sorular aşağıdaki parçaya göre cevaplandırılacaktır.)

Çiçekleri ezme yavrum

iek bir yüreğe benzer

iek ezen insan ezer

Sakın sen kuş vurma yavrum

En engin bir kardeşlikle

Uçar kuşlar gökyüzünde

13. şiirin teması aşağıdakilerden hangisidir?

A) iek sevgisi B) Doğa sevgisi C) İnsan sevgisi D) Kuş sevgisi

14. şaire göre kuşları neden vurmamalıyız?

- A) Kuşların özgürlüğünü korumak için
- B) Doğanın dengesini bozmamak için
- C) Kuşların gökyüzünde uçması için
- D) Kuşlar kardeşliği simgelediği için

15. “Bir toplumun kültür ls tiyatrosudur. İnsanlığı onunla llr. Adama insanlık duygusu orada açılır. Oturmayı, kalkmayı, dinlemeyi, anlamayı, inceliği, birbirimizi sevmeyi orada öğreniriz.”

Bu parçaya en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Tiyatronun Değeri
- B) Tiyatrosuz Yaşamak
- C) İnsanın Eğitimi
- D) Tiyatro ve İnsanlık Duygusu

16. “Bir alışkanlıktır uygarlık. İnsanlığa, insan sevgisine alışmaktır. İnsansız edememektir. Yoksa, suç yasalarını uygulamakla, hırsız tedirgin ederiz belki, hırsızlığı kaldıramayız, kan davalarını yok edemeyiz.”

Bu parçada anlatılmak istenen, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsan sevgisi, sevgilerin en yücesidir
- B) Uygarlığa insan sevgisiyle ulaşılabilir
- C) Suç işleyenlere alışmak kolay değildir
- D) Suçlular, insanı sevmeyenler arasından çıkar.

17. “Ona yaptığı işin yanlışlığını anlatıncaya kadar akla karayı seçtim.” Cümlesindeki, “akla karayı seçmek” deyiminin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yanlış bir iş yaptığı için çok üzuldüm.
- B) Aklına gelen her şeyi yapmamasını söyledim.
- C) Bu işi başarıncaya kadar çok yoruldum.
- D) Ona doğru ile yanlış karıştırdığını anlattım.

18. “Devlet yönetim biçimlerinin en iyisi Cumhuriyettir. Bu yönetimde halk kendi kendini yönetir. Kanun karşısında herkes eşittir ve aynı haklara sahiptir. Halk seçtiği yöneticilerin yönetme yetkilerini kaldırır, yerlerine yeni yöneticiler seçer.”

Yukarıdaki paragrafa göre, aşağıdaki cümlelerden hangisi Cumhuriyetle ilgili doğru bir yargı değildir?

- A) Cumhuriyet yönetiminde halkın seçtiği yöneticiler, yönetme yetkilerini kaldırır.
- B) Cumhuriyet yönetiminde kanunlar kişilere göre değişmez
- C) Cumhuriyet yönetiminde halk eşit haklara sahiptir.
- D) Cumhuriyet yönetiminde seçme ve seçilme hakkın sahip olan halktır.

(19. 20. 21. sorular aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.)

“Resim sanatının yarısı biçim ise öteki yarısı da renktir. Zamanımızın ressamaları gitgide artan bir iştahla rengin arkasına dūřtler. Ama, biçim boyunduruğu, rengin boğazına öyle yapışmış ki rengi onun elinden kurtarmak ne mümkün!.... zamanımız ressamının en güzel tarafı, renge de biçim kadar önem ve değer vermesindedir.

Bugünün ressamı renge, en aşağı biçim kadar önem verdiği hâlde; rengi, tam anlamıyla avucunun içine alamamıştır. Bütün dünya okullarında biçim konusu hala nde, renk arkadan gelir. Zamanımızın iyi ressamları, buldukları renk düzenlerinin kurallarını yalnız tablolarıyla açıklıyorlar.”

Bedri Rahmi EYUBOĞLU

Delifişek

19. Aşağıdakilerden hangisi, yazara göre, günümüz ressamının beğerilen bir özelliğidir?

- A) biçime renkten çok değer vermesi
- B) renge biçimden çok değer vermesi
- C) biçim ve renk konusunda yeni kurallar getirmesi
- D) renge de biçim kadar önem vermesi

20. Yazar, bugünün ressamını, hangi konuda tüm anlamıyla başarılı görmemektedir?

- A) renk düzeni konusunda
- B) rengi denetleme konusunda
- C) iyi ressamı tanımlama konusunda
- D) biçim endişesini giderme konusunda

21. İyi ressamın, tablolarıyla açıkladıkları nedir?

- A) renk düzeninin kuralları
- B) biçim ile rengin uyumu
- C) resimde biçimin önemi ve değeri
- D) iyi ressamın renk anlayışı

(22. 23. 24. soruları şiire göre cevaplayınız.)

Kitap uludur
 Kitap
 Anlamaca ulu,
 Ekmekçe lokma lokma,
 Suca yudum yudum,
 Kenarında yitirdim dünyayı,
 Ortasında buldum.
 Odundum eğirdi beni,
 İnsana çeviri beni,
 Geceyi onunla yıktım,
 Kara girdim koynuna,
 Ak çıktım.

Ali YÜCE

22. Yukarıdaki şiirin kavratmak istediği düşünce, aşağıdakilerden hangisiyle belirtilebilir?

- A) Her insan kendi yaşına uygun kitaplar okumalıdır.
- B) Kitaplar ekmekten, sudan ve oradan farksızdır.
- C) Kitap olmadan hiçbir şey öğrenme imkanı yoktur.
- D) Kitap, insanların eğitiminde önemli bir yer tutar.

23. Şiirde “kitap” ile aşağıdakilerden hangisi arasında benzerlik ilgisi yoktur?

- A) ana   B) ekmek   C) insan   D) su

24. Şiirde, “Geceyi onunla yıktım” dizesinde verilmek istenen düşünce, aşağıdaki cümlelerin en iyi hangisiyle belirtilebilir?

- A) Yaşamı sevmeyi onunla öğrendim.
B) Bilgisizdim, kitap aracılığı ile bilgilendim
C) Mutluluğu sürekli okuyarak ulaştım
D) Umutsuzluklarım kitaplarla yendim.

25. “İstanbul’un yoksul bir semtinde bir çocuk bahçesi açıldı; gelip geçtikçe izledim, çocuklarla beraber, anneler de o bahçeye gelmeye başladılar, annelerin ellerindeki örgüler, yavaş yavaş yerlerini kitaplara, dergilere bırakmaya başladı. Bir küçük çocuk bahçesi, o semti birdenbire uygarlaştırdı.”

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olumlu alışkanlıklar yavaş yavaş gelişir.
B) Çevredeki değişimler, insanların da değişmesine neden olur
C) Çocuk bahçeleri, çocuklar kadar büyükler içinde yararlıdır.
D) Büyüklerin gelişmesinde küçüklerin de katkısı vardır.

(26. 27. 28. 29. ve 30. soruları şiire göre cevaplayınız.)

“Bir ses arıyorum.
Yeni bir şarkı için,
Çocukların ilk sözcüğü gibi umutla,
Sevinçle duyulacak bir ses.
Çünkü, umutsuzluk yasaktır.
Don vuran ağaç sürgün verecek
Kaya çatlayacak, tohum yeşerecektir.
Ama susmaktan sesimi yitirdim,
Nasırlaştı dilim!

Şennur SEZER

Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi

26. Ses, ne için aranmaktadır?
- A) şarkı için   B) beste için   C) çocuklar için   D) umut için
27. Ses, neye benzetilmektedir?
- A) yeni bir şarkıya
B) çatlayan kuyuya
C) çocuklar için ilk sözcüğe
D) sürgün veren ağaca
28. Aşağıdakilerden hangisi, şairin beklentilerinden değildir?
- A) kayanın çatlaması   B) tohumun yeşermesi
C) ağacın sürgün vermesi   D) dilinin nasırlaşması
29. Şairin, sesini yitirmesinin nedeni nedir?
- A) şarkı bulamaması
B) umutsuz olması
C) dilinin nasırlaşması
D) susması
30. Aşağıdakilerden hangisi, şiire başlık olabilir?
- A) Yeşeren Tohum
B) Aranan Ses
C) Susmak
D) Nasırlaşan dil

* Sedat SEVER'in Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme adlı eserindeki test sorularından geçerliği ve güvenilirliği araştırmanın yapıldığı 8.sınıf öğrencileri için uygun olanlardan burada yararlanılmıştır.

TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler;

Aşağıda sizin kişisel bilgilerinizi ve Türkçe dersiyle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış tutum cümleleri bulunmaktadır. Bunların hiçbirinin kesin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Önemli olan sizin sorularla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her cümleyi dikkatlice okuyunuz. Eğer ifade sizin için;

Fikrinize uygunsa EVET, ifade fikrinize biraz uyuyorsa KISMEN, ifade fikrinize uygun değilse HAYIR seçeneğini işaretleyiniz.

Hiçbir cümleyi atlamadan sıra ile cevaplayınız. Her cümlede yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen için ve yardımlarınızdan ötürü teşekkür ederim.

Arif ÇERÇİ
Türkçe öğretmeni

Adınız ve soyadınız:.....

ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: ( ) kız ( ) erkek
- Doğum Tarihi: ...../...../19.....
2. Kaç kardeşsiniz: .....
3. Okuyan kardeş sayısı: .....
4. Annenin eğitim düzeyi: ( ) ilkokul ( ) ortaokul ( ) lise ve dengi ( ) yüksekokul
5. Babanın eğitim düzeyi: ( ) ilkokul ( ) ortaokul ( ) lise ve dengi ( ) yüksekokul
6. Annenin mesleği: ( ) ev hanımı ( ) memur ( ) diğer.....
7. Babanın mesleği: ( ) memur ( ) işçi ( ) çiftçi ( ) esnaf ( ) diğer.....
8. Ailenizin aylık ortalama geliri: ( ) 100-500 milyon TL. ( ) 500 milyon- 1 milyar
( ) 1milyar-1,5 milyar ( ) 1,5 milyar ve üstü
9. Oturulan ev durumu: ( ) kiralık ( ) kendi eviniz ( ) lojman
10. Evinizde ayrı bir çalışma odası var mı? ( ) evet ( ) hayır
11. Evinize günlük gazete alıyor musunuz? ( ) evet ( ) hayır
12. Türkçe dersini ne kadar seviyorsunuz? ( ) çok ( ) biraz ( ) az

	TÜRKÇE DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ	evet	kısmen	hayır
1	Türkçe dersine ilgi duymuyorum.	( )	( )	( )
2	Ders kitapları dışında roman, hikâye vb. okumam.	( )	( )	( )
3	Zorunlu olmasa Türkçe dersine çalışmazdım.	( )	( )	( )
4	Radyo ve televizyondaki dil ve edebiyat konulu programları zevkle izlerim.	( )	( )	( )
5	Türkçe ile ilgilenmek hoşuma gidiyor.	( )	( )	( )
6	Okul ödevlerimi yapmak dışında boş zamanlarımda kitap okurum.	( )	( )	( )
7	Türkçe dersine çalışırken canım sıkılır.	( )	( )	( )
8	Arkadaşlarımla Türkçe ders etkinlikleri hakkında tartışmaktan zevk alırım.	( )	( )	( )
9	İlköğretim okullarında Türkçe dersi okutmak isterdim.	( )	( )	( )
10	Türkçe ile ilgili yapılan konferans ve paneller bana hep sıkıcı gelmiştir.	( )	( )	( )
11	Araştırmacı ve bilim adamı olmak için Türkçe derslerinin olması o kadar da önemli değil.	( )	( )	( )
12	Türkçe dersleri bende sürekli olarak olumsuz izlenimler bırakmıştır.	( )	( )	( )
13	Okullarda Türkçe derslerinin zorunlu olmaması gerektiğine inanıyorum.	( )	( )	( )
14	Tüm sınıf ve düzeylerde Türkçe derslerinin alınması gerektiğine inanıyorum.	( )	( )	( )
15	Türkçe konusunda bir tartışma olsa hemen katılırım.	( )	( )	( )
16	Genellikle Türkçe dersini düzenli olarak tekrar ederim.	( )	( )	( )
17	Türkçe dersi ödevlerini zamanında ve özenle hazırlarım.	( )	( )	( )
18	Türkçe dersini çalışırken çalışma isteğimin azaldığı olur.	( )	( )	( )

EK 8 ÖĞRENCİLERİN TESTLERDEKİ DOĞRU CEVAPLARI

Tablo: Deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test ve son test sonucundaki doğru cevap sayıları

	Deney Grubu (8/D Sınıfı)			Kontrol Grubu (8/F Sınıfı)		
	Adı - Soyadı	Ön test	Son test		Ön test	Son test
1	Ahmet ALTIN	7	14	Hüseyin URAL	22	23
2	Birgül YILDIZ	18	21	Talat TUTUŞ	24	23
3	Ceren ÇAKAR	17	18	Hüseyin ÖĞÜRLÜ	22	20
4	Erdal TUTUŞ	15	25	Fesih DURMUŞ	16	18
5	Eylem YILDIZ	18	22	İbrahim DURMAZ	18	18
6	Figen ALTIN	15	16	Adile ALPARSLAN	15	17
7	Hanife KARATAŞ	22	22	Osman YENİLMEZ	16	16
8	Mahmut KAYA	13	15	Fadıl SUBAŞI	16	16
9	M.Bozan ŞİMŞEK	16	19	Mehmet DURAK	12	16
10	Mehmet ÇINAR	21	21	Mehmet DOĞAN	18	16
11	Mustafa DURAK	11	15	Servet ÇÖKMEZ	17	15
12	Mustafa DURMUŞ	7	11	Hasan AYDIN	20	15
13	Mustafa İNCE	5	7	İbrahim KANAT	17	15
14	Neclan DEMİRKOL	16	16	Belma YAMAN	15	13
15	Ramazan ALTIN	17	20	Fehime AKŞAM	10	12
16	Seher ARSLAN	18	23	Halil YAŞARER	10	12
17	Sercan KURT	13	15	Derya YAVUZ	9	10
18	Songül YÜNTER	17	18	Ahmet DAĞ	10	9
19	Sibel BOZKUŞ	16	20	Mehmet ÇÖKMEZ	6	7
20	Sibel KAYA	19	20	Zeliha ŞAHİN	10	8
21	İbrahim TURGUT	18	20	Mehmet DURMUŞ	9	7
22	İslim DENİZ	17	22	Mehmet DOĞAN(2)	7	6

SÖZLÜK

Likert tipinde ölçek: Genellikle herhangi bir yöntemle, (daha çok anket) elde edilen verilerin değerlendirilmesinde izlenen bir modeldir. Buna göre eğilimler beşli veya yedili aralıklar temelinde değerlendirmeye tabi tutulur. Çok basit olması ve eğilimleri ayrıntılı olarak sıralama imkânı vermesi üstünlükleridir. Ancak basit olduğu ve biraz da olsa öznellik taşıyabileceği gibi endişeler nedeniyle bilim insanlarının bazılarınca eleştirilir.
<http://www.itusozluk.com>

Örüntü : Nesnelerin belli bir düzen içinde yerleştirilmesi

Pekiştireç: İstenilen bir davranışı oluşturmaya yarayan ödül ve ceza niteliği taşıyan uyarıcılardır. (www.insanbilim.com)

Random : Gelişigüzel, rastgele